

Pomurski vestnik

GLASILO
SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA
ZA POMURJE

MURSKA SOBOTA

23. maja 1959 Leto XI. Štev. 21
Cena 10 din

PRAZNIK OB MEJI

Minulo nedeljo je bila v Gornji Radgoni osrednja občinska proslava 40-letnice ZKJ. Radgona je bila tega dne vsa v cvetju, zelenju in zastavah.

Poleg sobotne svečanosti, na kateri so vsadili spominsko lipo in položili vence na grobove udeležencev radgonskega upora, je bila v nedeljo v Gornji Radgoni tudi osrednja občinska proslava 40-letnice ZKJ, združena z občinskim praznikom. Množica, ki je štela nad 5.000 ljudi, je do pričetka proslave napolnila zborovalni prostor pred Carnarnico. Kolektivi, gasilec, mladina in pionirji so prihajali skupinsko z revolucionarnimi parolami in zastavami.

Zbrano množico in številne goste, med katerimi so bili tudi član CK ZKS Tomo Brejc, sekretar OK ZKS Jan Ros, predsednik in podpredsednik OLO Murska Sobota Rudi Čačinovič in Joško Slavčič, zvezna ljudska poslanka Ivan Kreft in

ing. Miran Mejak ter predstavniki sosednjih občin, političnih in družbenih organizacij, je pozdravil predsednik ObLO Gornja Radgona Branko Zadravec.

Proslavo je pozdravil tudi član CK ZK Slovenije tov. Tomo Brejc, ki je v svojem govoru poudaril, da je prav, da so občinski praznik združili s proslavo 40-letnice ZKJ in SKOJ, kakor tudi spominsko obletnico smrti osmih slovenskih rojakov, ki so bili 23. maja 1918 usmrčeni kot udeleženci radgonskega vojaškega upora, oz. padli kot Maistrovi borci. Ti so bili med prvimi, ki so takrat žrtvovali življenja za našo narodno in socialno osvoboditev. Čeprav je bil rezultat upora tragičen, je nadaljeval tov. Brejc, vendar lahko ves slovenski narod napolnjuje s samozavestjo in ponosom. Omenil je tudi Maistrove borce, ki so februarja 1919 padli v boju za osvoboditev Radgone in bili prežeti z napredno narodno zavestjo. Ko je govoril o ZKJ, je poudaril, da njena zgodovina še dolgo ne bo iztrpana in da Zvezje komunistov Jugoslavije ne homo mogli ne kot narod in ne kot delovni ljudje, niti izraziti dovolj hvaležnosti za vse, kar je storila za nas.

Na proslavi so nastopili združeni pevski zbori radgonske občine ter Ljutomerka in radgonska godba »Svobodec«. Ker pa so se tega dne mudili v Pomurju zamejski bratje — koroški Slovenci, ki jih je pot na pevski nastop v Mursko Sobotu privedla skozi Radgono, so na željo gostoljubne množice zapeli nekaj koroških pesmi. Pozdravil jih je predsednik ObLO Branko Zadravec in radgonski pionirji, ki so jim izročili šopke cvetja.

Ob koncu so poslali pozdravni brzojavki tov. Titu in CK ZK Slovenije. V popoldanskem času pa so bile na radgonskem hipodromu velike konjske dirke. Janko Stelnik



Z nedeljske proslave v Radgoni. Na sliki: Tomo Brejc, član CK ZKS, govori zbranim občanom

Občinska konferenca ZKS v Murski Soboti

DOSLEDNO SE BORITI za razvoj socialističnih odnosov

Na konferenci so delegati kritično ocenili gospodarski razvoj občine in opozorili na nekatere negativne pojave, ki jih bo potrebno odločno odpraviti, še preden bi lahko povzročili skupnosti večjo škodo. Pri tem gre predvsem za težnje v industrijskih in obrtnih podjetjih, da bi se naj osebni dohodki povečali z nominalnimi plačami, ne pa z večjo storilnostjo in v skladu s tem tudi nagrajevanjem po delovnem

učinku. Zato so v podjetjih pri sestavljanju tarifnih pravilnikov povečali predvsem stalni del plač, ne pa gibljivega, torej tisti del, ki bi omogočal pravično nagrajevanje po načelu: kdor več ustvari, naj tudi več prejme. Povečanje plačnega fonda je v predlogih tarifnih pravilnikov utemeljeno s povečano planirano proizvodnjo in s tem povečanim dohodkom, vendar pa ti računi ne temeljijo na pravičnih ekonomskih

analizah. Izredno škodljivo je zlasti zmanjševanje ostalih skladov in s tem večje akumulacije sredstev, ki bi edina omogočila znatnejše investicije in tako zagotovila tudi edini možen izhod iz gospodarske zaostalosti.

Konferenca je tudi kritično analizirala probleme v kmetijstvu, ki je osnovno gospodarstvo v občini, saj zaposluje največji del prebivalstva. Pri tem so delegati poudarili, da je po vojni kmetijstvo že znatno napredovalo in da so se kmetijske zadruge tako kot ostale gospodarske organizacije že znatno utrdile, vendar pa je razvoj še počasen. Zemlja še vedno ne daje tistega, kar bi lahko s sodobno obdelavo dobili iz nje in s tem povečali tudi dohodek. Zato je ena najpomembnejših nalog komunistov v vsej občini, da se borijo za spremembo dosedanjega načina obdelave zemlje na osnovi kooperacije, ki je že zajela precej kmetov, ker se bo le tako povečala donosnost zemlje.

V skladu s perečimi gospodarskimi problemi in nekaterimi negativnimi tendencami pri delitvi dohodkov je konferenca sprejela tudi sklepe, ki bodo komuniste soboške občine vo-

V ponedeljek, 25. maja je bila v Murski Soboti občinska konferenca ZKS, ki so jo poleg 105 delegatov prisostvovali kot gostje še član IS LRS in ljudski poslanec Boris Kocjančič, organizacijski sekretar OK ZKS Franc Skoberne, sekretar Obk ZKS Radgona Marija Levarjeva, kot delegata pa še sekretar OK ZKS Jan Ros, predsednik OLO Rudi Čačinovič in sekretar okr. odbora SZDL Sida Podleskova. Pred rednim delom konference so udeleženci poslali pozdravno brzojavko generalnemu sekretarju ZKJ, tovarišu Tito, za 67. rojstni dan.

Po vsebinsko zelo bogatem referatu, ki ga je podal dosedanji organizacijski sekretar Obk komiteja tov. Franjo Sonaja, je razpravljalo okrog 20 delegatov in gostov. Na konferenci je bil izvoljen tudi 27-članski obč. komitej in 7 članov revizijske komisije ter 8 delegatov za IV. kongres ZKS. Za delegate kongresa so bili izvoljeni: Janez Hribar, Boris Kocjančič, Sida Podleskova, Rudi Čačinovič, Jože Vild, Franjo Sonaja, Kristina Vertotova in Stefan Antalič.

Zahvala predsednika Tita

Na poslani pozdrave in čestitke s proslave 40-letnice ZKJ in Prvega maja v M. Soboti je predsednik Tito odgovoril s sledečo zahvalo:

„Prisrčno se vam zahvaljujem za čestitke ob Prvem maju in vam želim tudi v bodoče veliko uspehov pri vašem delu. Tito“

Občina Ljutomer praznuje III. občinski praznik

Letošnji občinski praznik bodo Ljutomerčane praznovali v okviru proslave 40-letnice ZKJ. Odbor za izvedbo proslave je pripravil v okviru ostalih praznovanj, podroben program tudi za 1. junij, občinski praznik.

V nedeljo 31. maja bo ob 10. uri promenadni koncert Ljutomerske godbe na pihala, ob 14. uri bo povorka pripadnikov TVD Partizan, predvojaške vzgoje in gasilskih društev, ob 15. uri pa bo telovadni nastop TVD Partizan, nato pa veselica.

Prvega junija bo ob 6. uri zjutraj budnica godbe na pihala iz Bučkovec. Kasneje, ob 9. uri, bo ista godba izvajala promenadni koncert na Glavnem trgu. Slavnostna seja obč. ljudskega odbora bo ob 10. uri, ob 11. uri pa bo polaganje vencev pri spominskih in spominskih ploščah padlih borcev NOB v Ljutomeru.

Odkritje spominske plošče na Glavni bo ob 14. uri, ob 20. uri pa bo v Domu kulture v Ljutomeru predstava drame »Slučaj v tramvajih«.



Tako je ponesla pomurska mladina štafetno palico s pozdravi tov. Titu za njegov 67. rojstni dan

Seja OO SZDL v Murski Soboti

ŽENAM VEČJO VLOGO v družbeni dejavnosti

V petek, 22. maja je bila prva seja novega okrajnega vodstva SZDL. Na seji so najprej soglasno izvolili za predsednika OO SZDL tov. Jana Rosa, za sekretarja pa tov. Sida Podlesek. Po izvolitvi predsedstva OO SZDL so bili še izvoljeni predsedniki posameznih komisij in sicer Peter Vujec za preds. komisije za družbeno upravljanje, Aleksander Kutoš za ideološko politično delo, Franc Ficko za društveno delo, Marija Vild za delo med ženami in Franc Šebjanič za manjšinska vprašanja.

Po izvolitvi predsedstva in predsednikov komisij je OO SZDL razpravljala o sklenjenih zadnjih okrajnih konferencah SZDL in se seznanila z delom plenuma Glav. odb. SZDL, podrobneje pa je analizirala naloge organizacije pri vključevanju žena v družbeno in gospodarsko dejavnost ter razvijanje in problematiko telesno-vzgojne dejavnosti.

V referatu na seji je bilo poudarjeno, da položaj žena v našem kraju ni zadovoljiv. Žene so na splošno še preveč zaposlene in to zlasti kmečke, ki morajo poleg gospodarskih del opravljati tudi najtežja poljedelska dela. Enako so tudi obremenjene z delom žene, ki

so zaposlene v industriji ali pa v upravnih službah, ker ni organiziranih gospodarskih centrov in drugih ustanov, ki bi jih razbremenile gospodarskega dela. Njihov delavnik je

navadno enkrat daljši, kot bi moral biti normalno. Zaradi prevelike zaposlenosti se žene ne morejo posvečati osnovnim dolžnostim, kot so vzgoja otrok, (Nadaljevanje na 2. strani)

Mladina je lepo praznovala

Mladina Pomurja je svečano praznovala svoj praznik »Teden mladosti« s številnimi tekmovanji, športnimi srečanji, akademijami, razstavami, v tem času pa je bilo tudi sprejetih v organizacijo okrog 500 novih članov. V soboški občini so ves teden tekmovali med seboj posamezni mladinski aktivni. V nedeljo, 24. maja pa so bila v Puconcih, Cankovi, Martjaneh in na Tošni zaključna tekmovanja s proslavami, podelitvijo diplom in sprejem v LMS. Tega dne je bil v Sirkovcih tudi dan kmečke mladine s tekmovanjem koscev, grabljic, kolesarjev in športnikov. Praznik je zelo uspel, saj so se na tek-

movalnem prostoru zbrali številni prebivalci iz vseh sosednjih vasi.

V Murski Soboti so mladinski aktivni in pionirski odredi pripravili številne prireditve. V okviru Tedna mladosti je bilo pri soboškem gradu odprto pionirsko igrišče, lokalna radijska postaja je organizirala več pionirskih in mladinskih tekmovanj »Pokaži, kaj znaš«, vaje vaje mladina je priredila razstavo svojih izdelkov in svečano akademijo, učenci glasbene šole pa poseben reprodukcijski večer. Tako je bil ves teden poln različnih prireditev.

Zadnjo nedeljo je bilo zelo živahno tudi v ostalih občinskih središčih, pa tudi v manjših krajih in vaseh so bile razne prireditve in kresovanja. V Moščanih je mladinska organizacija pripravila praznovanje

dili pri socialistični preobrazbi tako v gospodarstvu kakor tudi v družbenih odnosih. Konferenca pa je opozorila tudi na nujnost ideološkega dela in izobraževanja, kar bo vsakemu komunistu omogočilo aktivnejše in tudi bolj odločno izpolnjevanje nalog organizacije.

skupaj z vaško organizacijo SZDL. V soboto je bil šahovski troboj in tekma v odbojki, v nedeljo pa kresovanje s kulturnim sporedom, ki so ga pripravili mladinci in pionirji.

Posebno svečano je letos praznovala vaješka mladina, ki je v četrtek, 21. maja v M. Soboti priredila Dan vajencev. Učenci vajeških šol iz Murske Sobotne, Radgone, Ljutomerne in Lendave so tekmovali med seboj v odbojki, rokometu, šahu, namiznem tenisu, streljanju, nogometu in kolesarstvu. Ekipi: pokal je dobila soboška obrtno-vaješka šola, ki je štirikrat osvojila prvo mesto, dvakrat drugo in enkrat tretje. Na ta dan se je v Murski Soboti zbralo okrog 400 vajencev, najboljših 12 učencev vajeških šol je bilo sprejetih pri predsedniku OLO.



S prve oddaje »Pokaži, kaj znaš« v Radiu Murska Sobotna

Prisrčen sprejem koroških pevcev v Pomurju

Minulo nedeljo so bili med nami dragi gostje, pevci in pevke iz zamejstva, koroški Slovenci. Na poti iz Maribora, kjer so gostovali prejšnji večer, so se za nekaj minut ustavili v Gornji Radgoni in na željo gostoljubne množice, zbrane na občinski proslavi, zapeli nekaj pesmi. Pot jih je vodila dalje po lepem Pomurju, v zdraviliški in letoviški kraj Slatina Radenci, po krajšem počitku v Radencih pa dalje v Mursko Sobotu.

V okrajnem središču, Murski Soboti, jih je pričakala na Trgu zmage velika množica pionirjev, mladine in odraslih Sobočanov. V imenu Okrajnega odbora SZDL in v imenu prebivalcev Murske Soboti jim je izrek prisrčno dobrodošlico tov. Ježe Vild, množica pa jih je nadose toplo pozdravljala. Gostje iz Slovenske Koroške so zbranim zapeli nekaj pesmi, nakar je skupina pevcev krenila dalje proti Ljutomeru, moški zbor pa je ostal v Murski Soboti. Po skupnem kosilu v restoraciji hotela »Zvezda« so koroški pevci priredili koncert koroških pesmi v dvorani kina Park.

V dvorani je pevce pričakalo okrog 1000 ljudi, ki so jih prisrčno pozdravili. Pevce je še posebej pozdravil tov. Franc Sebnjanič, podpredsednik okrajnega ljudskega odbora, izveden spored koroških narodnih pa so zbrani spremljali z velikim odobravanjem. Ob zaključku koncerta so soboški pionirji obdarili gostujoče pevce s šopki rož, vrtniki in premurskimi lončenimi »pütricami« — v spomin na srečanje z ljudmi iz Pomurja. Gostovanje koroških pevcev je bilo za poslušalce v dvorani nadose prisrčno, a obenem tudi lepo umetniško doživetje. Po končanem koncertu so gostje ostali do večera na ortu hotela »Zvezda«, v prijetnem razpoloženju z mnogimi Sobočani. Poslovali so se, polni lepih doživetij, zapeli še nekaj pesmi na prostem pred odhodom — vsi, ki pa so se tega dne srečali z njimi ali jih poslušali, so se poslovali od njih z željo: pridite še kdaj med nas z lepo slovensko pesmijo!

Podobno kot v Murski Soboti je bilo tudi v središču zelene Preleke, v Ljutomeru. Koroške pevce je na trgu pričakala velika množica ljudi. Ob zvoških godbe na pihala jih je pozdravil predsednik Obč. odbora SZDL Aleksander Pirher, pionirji pa so jih obdarili s cvetjem in recitali nekaj pesmi. Po skupnem kosilu so tudi v Ljutomeru v dvorani Doma kulture priredili lep koncert in z njim navdušili

vse navzoče. Čas je hitro potekal in treba je bilo dalje na pot. Skupaj s pevci, ki so peli v Murski Soboti, so se oboji zvečer ornili v Maribor. Spremljal jih je pozdrav vseh prebivalcev Pomurja — še pridite k nam, na svidenje!

Gostovanje zbora Doma Jugoslovanske ljudske armade

V torek, 19. maja je v okviru proslav 40-letnice Zveze komunistov Jugoslavije gostoval v Murski Soboti beograjski zbor Doma JLA in z izredno dobrim programom in umetniško tako kvalitetnim nastopom, kakršnega pri nas še ni bilo, tudi navdušil polno dvorano poslušalcev. Za ljubitelje glasbe in kulturnih prireditev je bila to lepa priložnost, saj so imeli priložnost poslušati zbor, ki spada med najboljše jugoslovanske profesionalne zборе in je v trinaestih letih svojega ob-

Ženam večjo vlogo v družbeni dejavnosti

(Nadaljevanje s 1. stran.)

tako stanje pa zavira tudi njihov normalni razvoj, zlasti pa jih odteguje aktivnemu sodelovanju pri reševanju splošnih družbenih problemov.

Zato bodo morale vse osnovne organizacije SZDL poskrbeti, da se bodo z različnimi ustanovami žene razbremenile de-

la, kar jim bo omogočilo enakopravno sodelovanje v vseh družbenih organih. Posebej je bilo poudarjeno glede kmečkih žena, da jih bo potrebno osvoboditi težkih poljedelskih del, kar bo možno le z večjo mehanizacijo kmetijstva in da je zato boj za socializacijo in napredek kmetijstva osnova za boljše življenje kmečkih žena.

OO SZDL je med drugim tudi ugotovil, da so bili v preteklem obdobju doseženi na tem področju že nekateri uspehi, zlasti v M. Soboti, okrajni odbor Zveze ženskih društev je organiziral več posvetovanj in predavanj, z uspehom deluje tudi center za pospeševanje gospodinjstva z različni tečaji, ki jih je lani končalo 542 žena in deklet, precej žena je včlanjenih v društvo prijateljtev mladine (65% članov je žena), v Rdečem križu (55% itd.). Toda s tem se ni mogoče zadovoljiti. Zato bodo morali odbori SZDL sestaviti posebne komisije, ki bodo podrobno analizirale položaj žena v posameznih okoli-

skih in skrbela za razvijanje raznih komunalnih dejavnosti.

OO SZDL je kritično razpravljal tudi o stanju v raznih športnih in telesnovzgojnih organizacijah in društvih. Vokrajju je 96 takih društev z nad 8000 člani, od teh jih je 80% članov Partizana in strelskih društev, 267 je tabornikov, 45 košarsarjev in 652 članov nogometnih društev. Vendar pa med društvi ni bilo dobre povezanosti in tudi s finančne strani niso v ugodnem položaju, saj so lani dobile le približno 4,5 milijonov din dotacij, primanjkuje pa telovadnic in športnih igršč. Telovadnice ima le 8 šol, igršča pa 40% šol. Številčno bo potrebno povečati vzgojitelje, okrepiti odbore društev ter jim dati večjo materialno pomoč. Odbori in celotne organizacije SZDL bodo morale zlasti pomagati pri graditvi raznih športnih objektov in sploh skrbeti za večjo telesnovzgojno dejavnost.

Sn

Z okrajne letne skupščine Rdečega križa v Murski Soboti

Več mladine v članstvo RK

Letošnje letne skupščine OO RK, ki je značilna po zelo živahnih in konkretnih razpravah, so se poleg številnih delegatov udeležili tudi člani Glavnega odbora Rdečega križa Slovenije tov. Albin Sivic, Vili Vrhunc in Iva Ogorelec.

Kot je bilo razvidno iz poročil, je RK v tem enoletnem obdobju dosegel precej zadovoljive uspehe na vseh področjih. Na področju zdravstveno-prosvetnega dela je bilo izvršeno pomembno delo, saj je tudi število zdravstvenih predavanj precej poraslo. Poleg kinoprojektorja, s katerim razpolaga OO RK, je nabavil kinoprojektor tudi občinski odbor, tako da je bila večina predavanj spremljana s filmi. V lanskem letu je bilo 179 predavanj in 112 kinopredstav s 17.925 obiskovalci. Največ predavanj je bilo o raku in kontracepciji, s filmi pa so prikazali predvsem: osebno higieno, higieno na vasi, nego dojenčka, o rakastih obolenjih, nesrečah z elektriko ter o nalezljivih boleznih in transfuziji krvi. Prav tako je bilo lani v 55 sa-

mostojnih tečajih 849 obiskovalcev. Predavalo je 115 predavateljev, od tega 83 učiteljev in 32 zdravstvenih delavcev. S pomočjo Glavnega odbora RK je bil organiziran tudi seminar za učitelje predavatelje, o metodiki poučevanja snovi in o »Vzgoji za zakon in družino«, ki ga je obiskovalo 42 učiteljev.

Občinski odbori RK so razvili predvsem dejavnost socialne pomoči, socialno ogroženim in tuberkuloznim bolnikom in družinam. Prav tako so intenzivno pripravili krvodajalske akcije, pri katerih so dosegli zadovoljiv uspeh, saj je darovalo krvi kar 5.133 oseb, vendar pa se je omenilo tudi to, da bo treba v bodoče pravočasno pristopiti k zbiranju prijav. Na dan krvodajalcev, ki so ga prvič proslavili lansko leto, je prejelo 15 krvodajalcev srebrne značke za petkratno dajanje krvi in en krvodajalec zlato za desetkratno dajanje krvi. Omarice prve pomoči so se uporabljale v lanskem letu v okrog 5.000 primerih. Letos bodo organizirali 6-dnevni tečaj za vodje omaric prve pomoči, saj številni primeri dokazujejo, da ponekod sploh nimajo za to sposobnega kadra. Lanska praksa je tudi pokazala, da je pomembna akcija podmladkarjev zbiranje sadja, ki so ga poslali v šole v večjih mestih. Podmladkarji so lansko leto zbrali

12.700 kg sadja, od tega je bilo 3.270 kg predelane v marmelado.

Lani je bilo pri Glavnem odboru RK obširno posvetovanje o borbi proti alkoholizmu, na katerem so postavili naloge na najširši družbeni osnovi in to predvsem v preventivi. Prizadevanje RK, zveze ženskih društev in žena zadrug in v lanskem letu ni ostalo brez uspehov. Lani so pričele s pomočjo sokovnarjev pripravljati sokove ter razne sadne izdelke.

Za to področje je značilno, da so zadnja leta prevzeli skrb za male asanacije občinski odbori RK. Tudi na tem področju so lansko leto napravili precej, vendar pa kot so predlagali v razpravah bi se naj s temi akcijami še nadaljevalo. Potrebno je, da občinski odbori RK oziroma njihove komisije še nadalje pospešujejo izvajanje malih asanacij in rešujejo vsaj najbolj kričeče primere.

V poročilih in razpravah je bilo precej govora o preimenovanju »Podmladka«, saj se kot izgleda višješolski ravno zaradi tega imena odmikajo tej človekoljubni organizaciji. Treba bo poskrbeti, da bo ta izrazito vzgojna organizacija dobila tudi v reformirani šoli primerno mesto in še večje možnosti za delovanje, mladino pa na primeren način zainteresirati za sodelovanje. Za

zboljšanje dela na tem področju je OO RK organiziral dva tečaja, ki ju je obiskovalo 40 podmladkarjev iz osemletnih šol in dvodnevni seminar za 112 učiteljev-vodij podmladka.

V razpravah so tudi predlagali, naj bi se mandatna doba podmladka, ker tako pogosto menjavanje precej ovpliva na organizacijo dela. Prav tako so omenili, da bi bila potrebna tesnejša povezava med sindikalnimi organizacijami in organizacijami RK in konkretno, naj se RK vpleje v delo in priprave stanovanjskih skupnosti. Janko Stolnik

„SPOZNAVAMO SVET IN DOMOVINO“ V BELTINCIH

Dan mladosti je proslavila beltinska mladina z bogatim sporedom. Prireditve so trajale več dni. Tudi vajenci so imeli posebno akademijo. Slavnostni govor na akademiji je imel predsednik občine Ivan Horvat. V nadaljnjem programu so nastopali mladinci iz Beltincev in Crensovec. Tega dne so odprli tudi vajensko razstavo. Dne 22. maja je bilo zborovanje mladine iz celotne občine v Bistrici.

Naslednjega dne je bilo mladinsko tekmovalje, ki je bilo povezano z bogatim kulturnim programom, katerega so izvajali mladinci iz Crensovec, Belti-

tec, Bistrice in Dokležovja. Na programu so bile pevske točke, recitacije, glasbene točke in ritmične plesne vaje. Štirje mladinske ekipe iz navedenih krajev so nastopile v tekmovalni sprejeli precej težavna, so vsi nastopajoči dobro odgovarjali. Prvo mesto v tem tekmovalju je dosegla ekipa iz Dokležovja. Na Dan mladosti je bila slavnostna seja občinskega komiteja LMS in sprejem 200 mladincev in mladink v mladinsko organizacijo.

Mladina ima vse možnosti

Predsednik republike Tito je pred dnevi sprejel predstavnike Ljudske mladine Jugoslavije, ki so mu v imenu mladine z avtomobilske ceste, iz tovarn, vasi, šol in univerz čestitali ob 67. rojstnem dnevu in mu izročili darila.

Z delegacijo so bili rektorji vseh jugoslovanskih univerz, ki so prav tako čestitali predsedniku Titu.

Na sprejemu se je tovariš Tito zahvalil za čestitke ter govoril o tem, kako gleda na splošni razvoj mladine danes.

Veliko bi lahko govorili o tem, pod kakšnimi pogoji je živela naša mladina pred vojno in pod kakšnimi pogoji so se takratne mlade generacije učile v šolah in na univerzah. Predsednik Tito je dejal, da so se takrat študentje preživljali z najrazličnejšimi zaposlitvami, bili so brez stanovanj. Utrajali so sil pot v neprimerno težjih pogojih kot študentje danes, ki sicer v okviru svojih zadrug tudi pomagajo prebivalcem, vendar dobijo s tem dopolnilna sredstva in se hkrati koristno navajajo na delo.

Govorim o tem zato, da bi vedno mislili na to tudi mladi ljudje, ki se danes učijo in ki jim skupnost po svojih materialnih pogojih daje vse, kar more, da bi se lahko mladina čimbolj posvetila učenju in se obožovala z znanjem, ki je potrebno državljanju socialistične Jugoslavije. Strinjam se s tem in vsi vemo, da desletje še nismo mogli dati vsega, kar je potrebno, toda dali smo mnogo več, kot so imele mlade generacije pred vojno in med njo.

Ko govorim o naši mladini pred vojno in med njo, bi rad spomnil današnjo mladino, da

so se mnogi mladi ljudje, otroci 15 in celo 14 let, v štirih letih borbe borili lačni, da so jedli kuhane koprive in travo, da so redko imeli kruh, da so jedli neslano hrano, ker niso imeli soli, a kljub temu so umirali s pesmijo na ustih, da so žrtvovali vse, čeprav so se zavedali, da mnogi od njih ne bodo mogli uživati plodov borbe, ki so jo bojevali.

Zelo sem ponosen, kadar se tega spominim, hkrati pa me boli, ko vidim nekatere mladince ali skupine mladincev, ki se tega ne spominjajo in ki ne pomislijo, kam vodijo ti njihovi izpadi, ki povzročajo naši socialistični skupnosti ogromno škodo.

Danes govorim tukaj prvič jasno o primerih v Zagrebu in kasneje v Makedoniji. Ne krivim zaradi tega naše mladine. Naša mladina je v ogromni večini dobra in ne bom preklical besed, da imamo mladino, na katero smo lahko ponosni. Toda moram vam povedati, da imamo v naši državi toliko let po vojni in uspešni izgradnji še vedno razne sovražnike, ki iščejo, kje bi lahko škodili naši socialistični skupnosti. Mnoge danes moti ogromen prestiž, ki si ga je naša socialistična država pridobila v osvobodilni borbi in po vojni z izgradnjo socializma, moti jih zmagoslavna pot naše graditve, moti jih to, da nam ne morejo škodovati

kljub vsem klevetam, moti jih, da gremo mi pogumno naprej in da nas ne morejo ovirati na poti, ki smo si jo izbrali, da bi ustvarili boljše bodočnost in zgradili našo socialistično Jugoslavijo.

Sovražniki z vseh strani skušajo najti pri nas slabe točke in reči moram, da so našli slabo točko na naših univerzah. Moram z ogorčenjem govoriti o tem, da je prišlo pred nekaj dnevi v Zagrebu do nemilega izpada, do izpada nekaterih ljudi na univerzi, ki se učijo zahvaljujoč sredstvom, katera za njih zaslužijo naši delovni

kakšna je hrana. Dajemo jim denar in kot bodo upravljali, tako bodo tudi jedli in živeli. Kako pa so oni reagirali? Sli so na ulice in demonstrirali, sedaj pa na Vzhodu in Zahodu govorijo, da se je v Jugoslaviji začel pohod lačnih študentov.

Videti je, da je pri tem imel sovražnik svoje prste in da je to organizirana stvar. Nič ne more reči, da je ni organiziral sovražnik, ker vem, da so bile demonstracije v Zagrebu in Makedoniji zelo tesno povezane. To je bilo pripravljeno, toda mene najbolj preseneča in žalosti to, da so tudi nekateri

merih posredujemo in odpravimo takšna nasprotja. Mi hočemo, da naši ljudje živijo srečno, toda želimo tudi, da se ljudje zavedajo, kdaj nekaj moremo in kdaj ne.

Te izpade najostreje obsojam, ker niso bili pravilni. Študentje, ki so v njih sodelovali, so nevede nasedli razrednemu sovražniku od zunaj in to jim ni niti malo v čast.

Pogosto sem dvomil, ali je koristno, da delamo velike menze. Sodim, da to ni koristno, sem pa za to, da našim dijakom in mladim ljudem, ki

za učenje in nemoten razvoj

ljudje — naši delavci. Večina teh ljudi dobiva stipendije. Kdo jim daje te stipendije? Dajejo jim jih naši delavci, ki zaslužijo ta denar v naših tovarnah in ga dajejo skupnosti, da bi lahko skupnost finansirala šole, univerze in drugo. Delavci, ki ustvarjajo ta sredstva, zaslužijo pogosto manj kot nekateri študentje, ki imajo stipendije posameznih občin.

Pa vendar se je v Zagrebu zgodilo, da je v menzi, ki so jo šele pred nedavnim izgradili, komaj deset dni po začetku njenega obratovanja, prišlo do mučnih uličnih demonstracij baje zaradi slabe hrane. Dopusimo to možnost, da je bila hrana slaba, toda pri nas imajo študentje pravico, da sami upravljajo svoje menze. Naj bodo torej odgovorni za to,

naši poštini in dobri mladinci nasedli sovražniku in šli z njimi v demonstracije. Ali so sploh mislili, kakšno škodo lahko s tem storijo naši skupnosti? Poprej sem govoril o poizrtvalni borbi in odgovodovanju tistih naših mladih ljudi med vojno, ki so umirali na fronti s pesmijo na ustih — a tu so sedaj mladi ljudje v Zagrebu, ki po petih, šestih dneh slabe hrane niso našli druge poti, kot da so šli na ulice in demonstrirali.

Namesto tega naj bi prišli k našim voditeljem. Lahko bi prišli tudi k meni in nobenega problema ni, ki ga mi ne bi hoteli rešiti. Jaz ne trdim, da bi pri nas slo vse tako, kot je treba. Često pride tudi do birokratskega odnosa do ljudi in stvari, toda mi v takšnih pri-

delajo, omogočimo prehrano, ki jim ustreza. Mi dajemo potrebna sredstva, toda teh ne uporabljajo vedno tako, kot bi bilo treba. Za položaj v Zagrebu so krivi voditelji in na njih je velik del odgovornosti za te dogodke. V Makedoniji pa študentje sami niso dovolili, da bi se dogodki pri njih razvili tako kot v Zagrebu.

Povedati moram, da mi je težko in žal, ker moram ob dnevu mladosti govoriti o tem in ker je prišlo do teh izpadov po vsem, kar smo naredili za mlado generacijo, da bi ji ustvarili lepše življenje, kot smo ga imeli sami.

Predsednik Tito je dejal, da naj mladina sama pazi, če je v njeni sredini kakšen sovražnik, ki bi jo hotel v raznih oblikah dovesti do akcije ali do

postopka, ki bi škodil naši socialistični skupnosti.

Ta primer, je nadaljeval tov. Tito, nam je samo povedal, da so v naši državi kljub letom, ki so minila po narodnoosvobodilni borbi in kljub najširšim okvirom, ki smo jih v socialistični Jugoslaviji dali naši socialistični demokrati, še vedno elementi, ki sodijo, da je ta demokracija zaradi tega, da bi lahko oni v naši državi dosegli svoje določene cilje.

Predsednik Tito je poudaril, da ne bomo dovolili razrednemu sovražniku, da bi rušil to, kar smo gradili.

Imam navado, da govorim odkrito in ostri, je dejal predsednik Tito. Vedno govorim ostro, kadar je treba tako govoriti, imam pa tudi mnogo blagih besed, kadar je čas za nje. Prepričan sem, da se takšni primeri ne bodo več dogodili, če boste vi budni, če boste pazili in varovali tisto, kar smo dosegli — to pa samo dosegli za vas, za vašo srečo in vaše dobro. Vi morate biti odgovorni, da bomo to ohranili in ne smete dovoliti sovražniku, da bi ovrnil naš razvoj.

Predsednik Tito je še omenil, da je govoril o zagrebškem primeru zaradi tega, ker so mnoge tuje radjske postaje, med njimi tudi kitajska, javljale, da gre za akcijo lačnih študentov v Jugoslaviji samo zato, da bi škodovali naši državi in njenemu prestižu.

Ob koncu je predsednik Tito dejal predstavnikom mladine, naj jih vse to ne razočara, saj tudi njega ni razočaralo. V tem je videl spretno zakriti poskus sovražnika, da bi nam škodoval, toda mi mu bomo to preprečili.

Prispevek kolektiva

ZA REKONSTRUKCIJO

Milijoni dinarjev za odpadke

Pred dvema letoma so pričeli v Ljutomerški tovarni usnja z rekonstrukcijo proizvodnega obrata. V ta namen so porabili 18,5 milijona dinarjev posojila. Zgradili so novo lužilnico in prizidek h klejarni. Nova lužilnica bo služila pri izboljšanju delovnega procesa in za zbiranje dlake, ki so jo doslej spuščali po odtočnem kanalu v Ščavnico. Pri prodaji dlake bodo zaslužili letno okrog 5 milijonov dinarjev, za klej, ki ga bodo sedaj izdelovali v primerno urejeni klejarni, pa čez 4 milijone dinarjev letno.

Tovarna usnja v Ljutomeru ima zelo zastare obratne prostore. Zaradi tega se je kolektiv že pred leti odločil, da jih obnovi. Ker letos ne bodo dobili predvidenega posojila, so se v tovarni odločili, da bodo nadaljevali rekonstrukcijo z lastnimi sredstvi. Letos bodo nadzidali obratne prostore in tako pridobili nekaj novih prostorov, s čimer bodo lahko izboljšali delovni proces in izboljšali kakovost izdelkov ter

povečali sortiment. Za vsa ta dela bodo porabili okrog 7 milijonov dinarjev lastnih sredstev. Poleg navedenega bodo pričeli letos graditi tudi trafostajo.

V podjetju predvidevajo, da bodo z rekonstrukcijo omogočili, da se bo povečala delovna storilnost za okrog 30 odstotkov. Razen tega bo mogoče uvesti delo po tekočem traku.

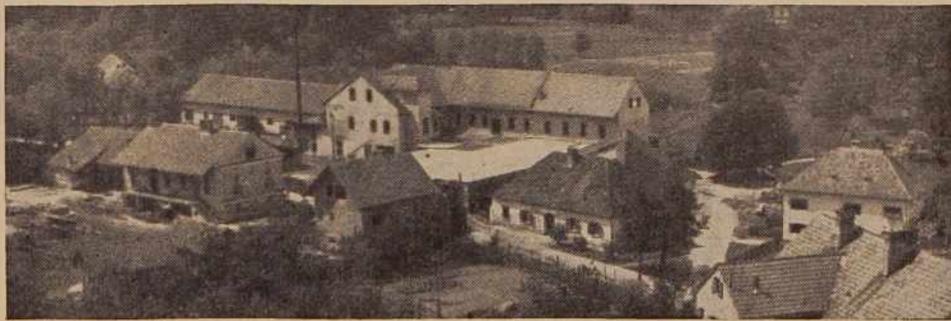
Poleg navedenega se je letos izboljšala v podjetju tudi organizacija dela, to predvsem zaradi spremembe pri vodilnem osebju v tovarni.

Kljub temu, da so bili nekaj časa pogoji glede prodaje izdelkov tovarne usnja zelo neugodni, je zadnje čase tudi v tem pogledu nekoliko bolje. Odjemalce ima tovarna po vsej državi, odločen pri tem pa je predvsem izvoz. Trenutno izvažajo v Sovjetsko zvezo, Poljsko, Albanijo in v Sirijo. Med prvimi potrošniki izdelkov Ljutomerške tovarne usnja pa je bila Brazilija.

V okviru obnove obratnih prostorov je pokazal precejšnjo prizadevnost tudi sindikat.

Letos so člani sindikata s prostovoljnimi delom zgradili novo ograjo pred obratnim poslopjem.

Po končani rekonstrukciji bo Ljutomerška tovarna usnja med najboljše organizirane podjetja v Pomurju.



Tudi usnjarska industrija ima ugodne pogoje v Pomurju spriču vedno bolj prevladujoče živinoreje. Na sliki: pogled na Tovarno usnja v Ljutomeru

Kmetijsko gozdno gospodarstvo Rakičan

PRED NOVIMI NALOGAMI

Murska Sobota.

KG Rakičan je lani sodelovalo v zveznem proizvodnem poizkusu s koruzo in pšenico. Precej koruze je toča poškodovala, dočim je pšenico skoraj popolnoma uničila. Ti poizkusi so bili brezuspešni, čeprav so nepoškodovani posevki koruze dali nadpovprečen donos, ki je presegel 100 stotov suhega zrna. Za uspešno prizadevanje pri proizvodnih poizkusi s pšenico jim je Zveza na kmetijska zbornica podelila tolažino nagrado, za poskuse z koruzo pa niso bili nagrajeni, čeprav so na nepoškodovanem delovišču Lemerje dosegli pri koruzi slovenski rekord 120 stotov suhega zrna na ha. Letos nameravajo ta rekord še preseči.

Poleg tega so tekmovali še za donose, s pšenico na 2 ha in s koruzo na 2 ha površine. Ta uspeh je prav tako preprečila toča. Ker pa je v Rakičanu poljedelsko-živinorejska šola, so napravili tudi več poizkusov s kmetijskim inštitutom in Agronomsko fakulteto in sicer v poljedelstvu in vrtnarstvu. Take poizkuse imajo tudi letos. Tudi letos so se prijavili za tekmovalje v visokih donosih za 1 ha pšenice, 2 ha koruze ter z 2 ha sladkorne pese, da bodo na ta način praktično preizkusili rodnost svojih zemljišč.

Lani so se vključili tudi v tekmovanje za doseg visoke mlečnosti in sicer z 100 kravami za doseg 9.000 litrov mleka na ha krmne površine. To tekmovanje je trajalo od 1. maja 1958 do 1. maja letos. Točni rezultati še niso ugotovljeni, vendar pa so uspehi, v kolikor so vidni, zelo zadovoljivi.

Živinoreja je v zadnjih letih precej napredovala, kar se odraža predvsem v visoki mlečnosti, ki je v letu 1957 znašala pri 95 kravah 5.026 in leta 1958 pri 109 kravah 5.556 litrov na kravo.

Precejšnjo skrb so posvetili pitanju bekoni, pri bekoni so dosegli zadovoljiv prirastek, vendar pa kvaliteta ni bila ustrezna, ker imajo preveč maščobe. To se jim je lani posrečilo delno odpraviti z mešanjem obrokov, da pa bodo to do kraja odpravili pa bodo spreminili pasmo svinj in nabavili švedsko pasmo, ki je na tržiščih tako iskana.

Ker ima gospodarstvo precej raztresena delovišča in parcele, tudi to vpliva na proizvodne stroške. Gozd je po večini mlad in je potreben več vlaganja, ne pa da bi bil opora k uspešnejšemu gospodarjenju. Združeno gospodarstvo je potrebno visokih investicij. Da bi vsaj delno premostili te po-

manjkljivosti in težave, si je kolektiv združenega gospodarstva zadal sledeče naloge: dvigniti in specializirati proizvodnjo, arondirati površine, investicijsko zgraditi obrate.

To bodo skušali še letos vsaj delno uresničiti, predvsem glede povečanja kmetijske proizvodnje. Poleg izdatnega gnojenja z mineralnimi gnojili in delno tudi s hlevskim gnojem in to na hektar kmetijske površine 1.400 do 1.500 kg umetnih gnojil, uravnavajo vse najboljše načine obdelave. Temu primerno so planirani tudi donosi v gospodarskem načrtu za letošnje leto. Pri italijanski pšenici 45 do 55 stotov, pri ječmenju 30 do 36 stotov, pri ovsu 30 do 35 stotov, koruzi za silos 70 stotov, črni detelji 80 do 90 stotov in pri hibridni koruzi 135 do 150 stotov v starih. Tudi živinorejsko proizvodnjo nameravajo izboljšati, predvsem s pašnim in obilnim krmjenjem. Ker pa so nekatera delovišča zelo oddaljena, bodo tudi v živinoreji prešli na specializirano proizvodnjo. Dosedanja števila živine je bilo premajhno v primerjavi z velikostjo posestva, zato bodo ta stalež živine povečali z dokupom mlade živine za pitanje.

Tudi rasiško proizvodnjo so močno specializirali, tako da pridelujejo v glavnem le ječmen, oves, koruzo ter semenske trave in pšenico za prodajo. Pridelujejo pa tudi precej krmnih rastlin.

Da bi povečali stalež živine na združnem posestvu in da bi se sčasoma preusmerili na močnejšo živinorejsko proizvodnjo, nameravajo izgraditi svinjake v Rakičanu in to v vrednosti 156 milijonov dinarjev. Poleg tega imajo v planu adaptacije skoraj na vseh obratih in to predvsem za povečanje živinoreje (goveje živine in svinj). Z izvršitvijo teh adaptacij v vrednosti 14.405.000 din in z izgradnjo novih svinjakov za plemenske svinje in bekone, bo posestvo lahko vzdrževalo 350 krav, 300 plemenskih svinj in zredilo letno 5.000 bekoni ter 800 glav mlade goveje živine. Vse to pomeni, da bo posestvo v bližnji prihodnosti postalo močan živinorejski proizvodni kompleks.

Vzdrževalnih del na obstoječih potokih, melioracijskih jarkih in izpostavitvi obrambe proti poplavam itdi: v prvi vrsti pa bo treba zaključiti z deli na razbremenilniku, nadalje je predvidena tudi regulacija Ledave v dolžini 2 kilometrov ter začetna dela na prekopu Puconski potok — Ledava.

VODNA SKUPNOST V MURSKI SOBOTO

V boju s poplavami

PRED KRATKIM JE BILA V MURSKI SOBOTO LETNA SKUPNOST VODNE SKUPNOSTI, KI SO SE JE UDELEŽILI TUDI: PREDSEDNIK OLO RUDI ČACINOVIC, PODPREDSEDNIK OLO JOSKO SLAVIC, PREDSEDNIK OBLO MURSKA SOBOTA KAREL LUTAR, ZASTOPNIK UPRAVE ZA VODNO GOSPODARSTVO LRS DR. MAHNIC IN DRUGI.

Ko je poročevalec analiziral delo vodne skupnosti v enoletnem obdobju, je v prvi vrsti omenil razbremenilnik Ledava—Mura, ki je lani pričel delovati. Čeprav je bilo na račun tega objekta toliko negotovanja in neutemeljene kritike, se je ob nalivih pokazalo, da je ta ureditelj bila najina in pomembna, saj so s tem odpravljene številne poplave na nižjih predelih.

Poleg dograditve razbremenilnika Ledava—Mura so bila izvršena tudi številna vzdrževalna dela na obstoječih potokih, na odvajalnih jarkih in postavljenih številnih obrambah proti poplavam. Predvidena je bila tudi gradnja skladišč, do česar pa ni prišlo. Bila so izvršena tudi investicijska dela na razbremenilniku in delno tudi na regulaciji Ledave ter ostalih potrebnih mestih.

Pri vodni skupnosti je zelo težko tehnično in načrtno izvajati posamezna dela, ker dostikrat ni pravočasno zagotovljenih sredstev. Težave so tudi z izterjavo vodnega prispevka. Upravni aparat, ki je razmeroma majhen, ima ogromno administrativnega in tehničnega dela, saj so na primer v lanskem letu sklenili 182 kompleksnih pogodb v zvezi z odkupom zemljišč in vložili 158 predlogov za prenos lastništva in izdajo

sklepa, kar pa je razen rednega dela vzelo precej časa.

Letos bo treba izvesti precej

ČIGAVO JE VODNO ZEMLJIŠČE ?

V zadnjem času so se pojavili na terenu neodgovorni glasovi, češ, da se bo kmetom začelo ob vodah odvezovati zemljišča in da se bo sekalo gozdove ter drevje ob vodah in da kmetje ob vodah sploh nimajo kaj več iskati. Možno je, da so te vesti razširjali namenoma ljudje, ki jim je vsak napreden ukrep naše oblasti trn v peti ter so jim nasledili nepoučeni ljudje tako, da so se pojavljala na zadnjih zborskih volivcev razna vprašanja, kaj je z zemljišči ob Muri — ali bodo kmetje res samo davke plačevali za zemljišča, z zemljišči se bo pa okoriščala država.

Da bi se ljudje znali raynati in vedeli, kje je problem pri vodnih zemljiščih, je potrebno pojasniti kakšen pomen imajo vodna zemljišča za vodno gospodarstvo.

Med prirodnimi bogastvi Slovenije zavzema tudi voda svoj del in je

puščena korita, dokler jih voda od časa do časa poplavlja ali pa, dokler so potrebna za urejanje vodotokov ter zemljišča, ki so pridobljena z regulacijami. Zakon o varstvu voda je tako določil, da skupnost predpisuje družbeno varstvo nad onimi zemljišči in mora po zakonu vsak, ki namerava urediti ali uporabiti vodna zemljišča, zaprositi za dovoljenje pristojni organ — obdškega odbora oziroma republiko upravo za vodno gospodarstvo, ra-



rile, pokazale lepe uspehe, saj so izvedle veličanska dela na mnogih krajih in odpravile nevarnost pred poplavami z zgraditvijo odvodnih kanalov, z osuševanjem so pa pridobila nova zemljišča in z namakanjem povečale kmetijski pridelke. Tako delo vodne skupnosti nadaljujejo v vseh krajih Slovenije. Z zakonom o varstvu voda iz leta 1957 pa je bilo usklajeno, da niso samo vode zaradi svojega posebnega pomena za gospodarstvo, ljudsko zdravstvo in splošne koristi pod posebnim družbenim varstvom, ampak, da so pod takim varstvom tudi vodna zemljišča. Družba ima namreč poseben interes na tem, da ima neposredno nadzor nad vodnimi zemljišči, ker je od gospodarjenja z vodnimi zemljišči odvisno tudi to, kakšno bo gospodarjenje z vodo. Niti vode, niti vodnih zemljišč namreč ni mogoče prepustiti stihiji ampak je treba gospodariti tako, kakor to zahtevajo interesi cele družbe. Pod vodnimi zemljišči pa ni razumeti samo struge in korita, po katerih tečejo potoki in reke, ampak je razumeti pod tem tudi bregove in obale ter priobalna zemljišča do višine srednje visoke vode in za-

pravni organ, se nato določijo ukrepi, ki so potrebni in za zavarovanje vodnih zemljišč in za odvrnitev nevarnosti za življenje in zdravje prebivalstva in za gospodarstvo. Z zakonom je prepovedano na obalah in bregovih zasajati drevje, postavljati ograje in pločve tako, da bi to oviralo odtekanje vode ali, da bi preprečevalo prost prehod ob vodi, če seveda za to ni posebej izdano od pristojnega organa vodnogospodarsko dovoljenje. Predvidene so tudi kazenske določbe za tiste, ki vodna zemljišča izkoriščajo v nasprotju s predpisi zakona o varstvu voda.

Kakor že omenjeno, je s tem zakonom tako predpisano ne glede na lastništvo samo gospodarjenje z vodnimi zemljišči, to gospodarjenje pa mora biti tako, kakršno zahtevajo interesi vodnega gospodarstva oziroma skupnosti.

STEVILKE O VINU IN SE KAJ

Lani so v naših gostilinskih podjetjih stočili 695 tisoč litrov vina, kar je za 44 tisoč litrov manj kot leta 1957. Piva so popili ljudje v gostilnah lani 176 tisoč litrov, to je 58 tisoč litrov več kot predlani. Zganjih pijač se je popilo za 5 tisoč litrov več kot predlani, jabolčan pa za 72.000 litrov, to je 55 tisoč litrov manj kot predlani. Brezalkoholnih pijač so v gostilnah stočili leta 1957 nekaj čez 533 tisoč litrov, lani za 19 tisoč litrov manj.

Skupni promet v gostinstvu — tu je vračunana tudi hrana — je znašal leta 1954 170 milijonov, leta 1956 328 milijonov in lani v prvem polletju pa je znašal promet 194 milijonov dinarjev.

VREMENSKA NAPOVED za čas od 29. maja do 7. junija

Precej nestalno vreme s pogostimi padavinami. V navedenem razdobju se pričakuje približno 4 dni s padavinami in okoli 6 sončnih dni.

Padavine se pričakujejo okoli 29. maja, 1. in 2. junija in okrog 5. junija.

Iz kmetijskih zadrug Rogaševci in Grad V pričakovanju dobre letine

Na območju kmetijske zadruge Rogaševci so zadržniki posejali italijansko pšenico na 17 hektarjih. Tako v kmetijski zadrugi, kot zadržniki sami, ugotavljajo, da bo pšenica lepo obrodila. Toča, ki je bila prejšnji teden na Gorškem, ni prizadejala pšenici skoraj nobene škode. Hujše posledice je pustilo to neurje na območju graške kmetijske zadruge, kjer je toča pobila pšenico na nekaterih njivah do 50 odstotkov.

V kmetijski zadrugi Rogaševci so pred kratkim kupili mlatnico. Potrebovali bi še en traktor, toda trenutno nimajo za to sredstev. Nabavili so tudi tri traktorske priključ-

ke: podtrahljača, krožno brano in kultivator.

Novi traktor so kupili tudi v graški zadrugi Pripravljajo se še na urejevanje primerne skladšča. Prvotno so imeli namen zgraditi nove prostore za skladšče, sedaj pa so se odločili, da bodo v ta namen uredili grajske prostore.

Kljub temu, da se kaže tudi na Gorškem precej lepa rast vseh poljskih pridelkov in je zato pričakovati primerno letno, sadja v teh krajih letos ne bo. V nekaterih krajih dobro kaže trta na brajdhah, vendar je tudi to, predvsem v okolici Slaveč, pobila toča.

-jm

POVEČANA STORILNOST

Ljutomerško podjetje »Agrotehniko-servis« je v prvem tromesečju preseglo finančni plan za 14%, kar predstavlja lep uspeh. Poleg tega je preseglo tudi količinski plan proizvodnje, saj je namesto 37,5 ton gotovih izdelkov naredilo 39 ton. Vse to govori, da bo podjetje znatno preseglo tudi letni plan proizvodnje.

V podjetju je tudi opaziti, da se je z boljšo organizacijo dela znatno povečala tudi storilnost dela in sicer v primerjavi s I. tromesečjem 1958 kar za 22%.

Pri proizvodnji pa nastajajo težave zaradi pomanjkanja tehničnega materiala in to predvsem profinega železa in gum za proizvodnjo prikolice ter rezervnih delov za popravila traktorjev in kmetijskih strojev. Poleg tega je še v podjetju čutili pomanjkanje kvalificiranih delavcev, zlasti avtomehaničnikov. Z izdelki podjetja nima težav, ker so sproti prodani, vendar bo pa še moralo podjetje, vendar bo še moralo izdelkom izboljšati kvaliteto in jih tudi tehnično izpopolniti.

Vaš radio bo več vreden kot nov, ko Vam vanj vgradimo majhen aparat za sprejem UKW valov. O podrobnostih Vas poučimo v Radio in finomehanični delavnici

»RAFIMUS« MURSKA SOBOTA

Č U J E S E O D M E V

Kreft se še spominja, da je bilo v zvezi z mladim volkom precej diskusije. Nekateri so bili za to, naj ostane v taborišču, drugi pa so bili proti temu. In v takih diskusijah je pogovor nanesel tudi na zgodbo iz Španije, kjer je Kreft srečal nekega Francoza, ki je imel ocvico in goloba. Ta zgodba je bila po osvoboditvi, tudi objavljena v reviji »Mladina«. Iz takega navadnega razgovora se je kaj kmalu razvil študijski sestanek in razčrščevali so si posamezna vprašanja, bistrih pogled na svetovna dogajanja in tako je bilo večkrat.

Čačinovič je v zadnjem pismu z Bileče z dne 16. napisal: Danes pride sam dr. Ribar, ki je že napovedal obisk.

Čačinovič je spremljal iz taborišča domov agent, ki ga je

kem moral zapustiti svoj sedanj položaj.

Tovariši so iz taborišča priskrbeli sedanjo Kreftovo ženo, ki je bila tedaj farmacevtka v Novem mestu, naj jim prinese nekaj kemikalij, ki bi jih rabili pri razvijanju filmov. Dejansko pa so jih rabili tudi v druge namene. Oskar Kovačič je začel izdelovati osebne dokumente, ki bi lahko bili upo-

rabljeni v slučaju posrečenega pobeга.

Kreft je v pismu z dne 25. omenil: Včeraj sem prejel tudi dve dopisnici iz novomeškega okraja, eno iz Trebnjega, drugo iz Mirne peči. Podpisnikov ne poznam. Najbrže pa je med iniciatorji kak Topličan.

Ali je o naslednjih dneh zapisal:

se je šele 17. julija, kajti ostal je še en dan v Bileči, kjer mu je Oskar Kovačič dal potrebne direktive in dobil je še pisma, ki jih je potem oddal v Dubrovniku. Ohranjen je tudi koncept pisma odvetniku:

»Spoštovani gospod doktor!
Ker ni sigurno, da so zastopniki tukaj konfiniranih sprejeli obvestila od svojih klientov, so me naprosili, da vam jaz opišem položaj, kakršen je sedaj v Bileči in da vi po možnosti informirate ostale gospode o naslednjem:

1. Poročnik Terzić, ki se je dejansko lotil profesorja Mirka Koširja, še ni odslavljen, kakor je bilo obljubljeno temveč še vedno izvaja svojo neomejeno oblast nad konfiniranci.

2. Konfiniranci so še vedno brez prave zdravniške oskrbe (zdravljenje zob jim niti na lastne stroške ni dovoljeno).

3. Odzete so jim dejansko pravice do obiska.

Opisal s-oje doživljanje.

Ta koncept je pisal Kreft po diktatu tov. Kovačiča v Bileči.

Ker se Kreft ni takoj javil na policiji v Mariboru, so mu precej nagajali, kar je razvidno tudi iz njegovega pisma z dne 29., ko je ob tem, da so mu poslali rešitev, še napisal:

S katero mi dovoljujejo bivanje v Hrašenskem vrhu, Slatina Radenci. Čez dva dni je še napisal v pismu: zelo sem vesel, da sem se rešil Maribora, kjer sem živel pod izredno težkimi pogoji, tako da sem se moral največkrat javljati kar dvakrat dnevno, četudi se je odločba glasila na enkratno javljanje dnevno med urad-

nimi urami. Začasna rešitev, ki bazira na mojih slabih »gmotnih in zdravstvenih« razmerah, je v primeru prejšnje naravnosti sijajna, če je banska uprava ne bo ovrgla, ker mi predpisuje tedensko enkratno javljanje pri orožnikih v Slatina Radenci.

Ali v svojem dnevniku nadaljuje:

JULIJ 1940

1. Terzić ukazal žandarjem, da morajo pregledati pakete. Stafiju preiskava.
2. Prijavili k zobozdravniku. Novo mesto sprehoda.
3. Zopet stari sprehod. Politike dovolj. Stafiju dal pol ure obiska v pisarni — od-

Denuncij. »Gradj. m. Bileče.

7. Izvedeli, da je Terzić premeščen v Nikšić.

8. Izpuščeni: Umek, Melamed, Vasovič Čeda. Prišel Bagar.

Tudi Kreft v svoji korespondenci omenja Bagarjev prihod. Umek je odpuščen in bo skupno z ženo in hčerko odpotoval domov. Razen njega bosta šla še dva, prišel pa je na novo Bagar, akademik iz Prekmurja.

Ali v svojem dnevniku nadaljuje:

9. Terzić odšel, straža brez puške.

11. Kreft domov. — Raport (Stojič, Košir, Kralj). Obiski (plus) zobe, (ni odgovora) pošta (pozitivno), dvorišče (ne more), sprehod v mesto (ni odobril).

12. Odšla v Sarajevo v bolnico Kralj in Apih.

13. Prišla Mihailo Klein in Maksim Boranovič.

18. Raport (Goranovič, Kovačič) izhod v mesto, zobe, voda, kopanje, sprehod pred kasarno. Odobril ničesar, razen za zobe je rekel, da bo oskrbel iz Nikšića zdravnico. Postavlja se zopet vprašanje Autooca (banovina).

21. Poslali spomenico na ministrstvo št. 4377/40.

23. Zvedeli, da kredit 40, za popravilo magazina odobren, obenem prišla prepoved za uporabo tega kredita.

25. Bil z Maksimom na trgu. Bakec... dohan.

26. Vest, da ni kredita za našo prehrano.

27. Izredni raport radi Perko-vega obiska (Klein, Kovačič, Bagar) »ne ču više da razgovaram o posetit«. Neuspel radi omešavanja drugih.

28. Upravnik ni dovolil, da bi bili celi dan na Trebinjščici.

29. Upravnik sporočil naj se preselimo v eno sobo, češ dobil je ministrstva vprašanje za koliko ima prostora in koliko nas je tu. Izgledi, da pridejo novi. »Slovenec« na Oskarjevo naslov.

31. Perko zadnji dan obiska. Upravnik dal samo dve uri.

Ko je bil Kreft izpuščen, bi se moral v 24 urah javiti na policiji v Mariboru, toda javil



Ivan Kreft v Španiji

proti potrdilo predal na srezkem načelstvu v Murski Soboti, kjer mu je bil določen kraj bivanja v Rakičanu. Kasneje se je smel gibat tudi po Soboti in končno se smel oditi v Maribor. V Soboti se je moral javljati tedensko na srezkem načelstvu, v Mariboru pa dnevno na policiji.

In Ali nadaljuje v dnevniku:

20. Raport: pisma, o incidentu, hrana, sprehodi, časopisi, Koširjeva soba. Ugodil, Košir, pisma, sprehod, za časopise nedoločeno.

21. Prišla nazaj Stojisaavljevič in Radojčić.

24. Zmanjkalo vode. Dovolj za kopanje na obeh straneh, Koširju dovoljeno delati v gornji sobi, Premirje.

25. Raport (Perko, Apih, Amar, Steinfeld) izredni radi vode. Se ni vršil. (ods.). Sprehod pod vrhami. Naročili »Slovenec«.

27. Raport (Apih, Hohkraut, Melamed, Mika, Voda, Košir, Terzić, časopisi, kopanje. V glavnem vse odobreno. Za časopise dobili tele. in bo minister pismo uredil. Odšli: Amar, Čuškarovič, Prlja, Jonjič, Simić, Dom. V Črni gori.

28. Obiski Steinfeld (1 ura v logoru). Besarabija in Bukovina.

30. Korošec v vlado.

Kreft pa je v pismu z dne 22. zapisal: Volčič dobro napreduje. Pred tednom, ko smo ga dobili, ni imel še nobenega zoba, zdaj pa že prav pošteno vgrizne v prst. V glavnem ga hranimo z mlekom. Če nam pa mleka zmanjka, se pa mora zadovoljiti tudi s kavo. Z njim in z mačko imamo res mnogo zabave.

Zadnjih ti nisem mogel sporočiti, da se je pred kakimi desetimi dnevi poveljnik tukajšnje orožniške straže dejansko lotil profesorja Koširja in ga nekolikokrat tako udaril v obraz in ob ušesa, da še sedaj na eno uho ne sliši dobro. Dr. Gros je o tem obveščen, če ne, mu to povej ti. Tožba na tuk. sodišču je že vložena. Pričakujemo, da bo poveljnik v krat-

bil. Javili na izredni raport. (Domaja, Steinfeld, Kreft, Kovačič). Urediteo vprašanja obiska. Zvečer prišel Žugič, odbili zaht. načelniku.

4. Redni raport (Stojič, Radomič, Stefi, Apih, Kovačič)

1. prot. radi neodr. raporta.

2. — obisk, 3. — voda, 4. — Terzić, 5. — kopanje, 6. — reverz za knjige, 7. — zobe.

Obljubili Slovenca. Obisk delno — prišli novi obiski: Kreft, Domaja (mati, sestra) Polgar. Izpuščeni Polgar, Stafij, dr. Steinfeld, Čvečić, Domaja, Staminkovič.

5. Obisk: Umek (žena, dva otroka). Obiski skrajšani. Obtožba nač. po minister.

Načelstvo sreza Murska Sobotna, dne 13.8. 1940.
Fov. II. št. 905/3.

Gospod

Čačinovič Rudolf,
novinar,

— B B K I A B A —

obč. M. Sobotna-okolica.

Z odločbo ministrstva notranjih poslov, oddelka za drž. zaščito z dne 14.6. 1940, Fov. I. br. 24209 je bila sprejeto odločba z dne 6.7. 1940, Fov. II. št. 26/3, s katero vam je bilo določeno bivališče pod oblastvenim nadzorstvom v kraju Bileče in ki je ostala tudi dalje v veljavi v toliko, da se vam dovoljuje začasno bivanje v kraju vašega rednega domicila, ki pa ga smete spremljati samo z dovoljenjem pristojnega sreskega načelstva.

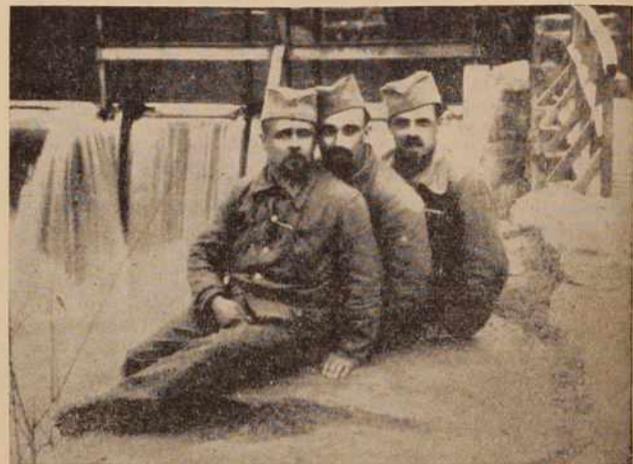
Se podstavi te ministrske odločbe vam dovoljujem, da smete do nadaljnjega spremljati domicil in bivati v Mariboru, kjer ste dobili redno zaposlitev, ki vam je nujno potrebna za vašo in eksistenco vaše družine.

Opominjam vas, da boste morali biti kaznovani, ako bi se svojih zadržanjem dali povod za narede in da bo morala biti v tem slučaju odločba o kraju prisilnega bivanja ponovno izvršena, ako bi se ne pokorovali odredbam oblastni in na kakikoli način kršili javni mir in red.

Pečat: Načelstvo sreza mursko-soboškega Murska Sobotna

Sreski načelnik: Dr. Bretina

Odločba načelstva sreza Murska Sobotna



Nace Kralj (v ospredju) v taborišču Ivanjica

AVGUST 1940

1. Raport (Perko, Kovačič, Bogd. Goranovič), 1. — popoljšanje hrane, 2. — obiski, 3. — časopisi, 4. — zobe. Ad. 1. — bo šel na roko — ad. 2. sporočil nalog — dve uri obiska, 3. dovolil »Slov...« za ostalo rekel naj napišemo. 4. bo urgi-

Lepoglavi likvidirano.

8. Zopet selitve v magazin ali staro taborišče v mestu (upravnik).

11. Perko obisk (nečakinja), Bogdanovič na sodišče v Beograd, Mariška v Tularu.

21. Protestni štrajk, ker še ni poslal Goranoviča in Pacea v bolnico. — popoldan odšla v bolnico. — Obisk: dr. Breclj Bogdan. Bil Kleinom na trgu.

29. Raport (Perko, Košir, Bagar). Zahteve (Sekul) 1. — sprehod, svobodno gibanje, 2. — čaj-mleko, 2. — poštna knjiga, 3. metle. Nač. na dopustu. Sekulič pozvan na srez, ga ni bilo — bil z zobozdravniku v mestu.

31. Prišla brzojavka za Röcka. Raport (Sekul) ad) 29.

Kreft je v pismu z dne 7. zapisal: Mojim v Bileči se je položaj poslabšal. Zaenkrat so jih vse stisnili v eno sobo, »obljubujejo« pa jim tudi skrcenje izprehoda in črtanje obiska. O vsem sem pisal senatorju Kosanoviču. Kralj je operiran in ga bodo najbrž v kratkem vrnili v Bileče.

Ob tem se še Kreft spominja, da sta bila na zahtevo internirancev, ko je bil še sam v taborišču, poslana Nace Kralj in Milan Apih na specialni zdravniški pregled. Zdravniki pa so ju proglasili za simulantna in takoj vrnili nazaj v taborišče. Toda zdravstveno stanje se je Kralju tako poslabšalo, da so ga končno le morali poslati na operacijo. Kreft piše v pismu z dne 22.: Prilagam ti pismo, ki je šlo skozi dve cenzuri. Če novomeški intelektualci ne bi mogli skupno s študenti poslati večjega paketa, pošlji pismo (opomba: pismo iz Bileče) v Toplice, kajti Topličani bodo gotovo spravili skupaj kakdo pecivo in prekajeno meso. Ali v svojem dnevniku nadaljuje:

SEPTEMBER 1940

1. Prejel karto od Ribarja.

2. Brzojavil Mariški. Bil na pošti popoldne po paket. (Bözi).

4. Prišel Röck.

5. Raport (Stajič, Kardoš, Kovačič) 1. popoljšanje hrane, 2. voda, 3. izprehod, izlet, 4. obleke, čelji: ad 1. 4. predstava na srez, ad 3. govoril s komandantom, ad 2. bo govoril. Vrnila sta se volk in muc.

8. Zvedeli, da do 9.9. ne bo sprehoda. Zaradi strelskih vaj žandarmerije, izredni raport, protestirali proti temu. Načelnik obljubil, da bo nekako uredil.

9. Popoldan ni bilo sprehoda, popoldne je bil. Obisk Apih (Röcka ni pustil ven).

10. Predali načelniku predstavo radi obleke. Prišla nazaj Pacea in Goranovič.

15. Volk odšel.

19. Raport (Apih, Bagar, Radonič) Zahteve. 1. prost sprehod 2. voda 3. povrnitev denarja za prevoz in zdravila 4. premenjati sla-

ma, beljenje 5. urgenco za obleko, čelje. Odobril ad 1. Prost sprehod, za izlet bo govoril z Lakovičem, ad 2. bo uredil, ad 3. bougiral, isto ad 5, ad 4. bo uredil. Vprašal ministrstvo za Boranovičevo domovno občino.

23. Zand. šli na sprehod brez pušk.

21. Bil v mestu z »zobarjem«.

24. Vrnil se je Bogdanovič (Cisarca).

25. Brzojavka za Pacea, da je ban podpisal njegov izpust.

27. Raport od 26. (Kov., Kard., Goranovič), 1. higiena (voda, beljenje, slamarice, karbol): odobril karbol in dve žarnici, za beljenje, da se vodi prepiska za novo zgradbo, slame še nima, vodo bo uredil. 2. urgencia postavo: »Jaz sem napravil svojo dolžnost. 3. Izlet: ni odobril ker ne spada v rajon zand. 4. posoda za kuhinjo: bo videl.

In Ali nadaljuje:

K O R A K O V . . .

OKTOBER 1940

1. Incident z žandarji radi pisanja.
2. Raport (Perko, Kov., Klein, Bogdan): 1.) selitev: je pisal ministru, ni dov. 2. (Pošta) zaplenjena od strani žandarjev. Zapisal ime žandarja. 3.) voda: naj Lazo nosi 4. (Setnja) (2-5): odobril. 5.) Knjiž. in zapl. knjige: bo oprasal, knjige dobimo v par dneh.
3. Raport: (Perko, Apih, Röck, Stoj.) 1.) selitev: da se do 15. izselimo, slamo bo dal po 15. 2.) zdravila, poornitev din 30; recepte

nislav, Drago Jovanovič, dr. D. Neškovič. Raport (Apih, Klein, Gor., Bogd.) Izredne zahteve proti izolaciji novih. Rekel je, da bo to trajalo le tri dni, da so pomotoma bili, oster, grozil z zaporom (Mar. v Vrđinu in Čak.).

14. Pisano po izpustu 17. 5. 1941 v Murski Soboti. — Spancem so po nekaj dneh dovolili selitev v srbsko sobo, ki se je izpopolnila še s Hodakom (stenografski znak »strajo«) in Nezežem. V sled novih so drugov se je naše število

pripravimo za zjutraj. Odpor. Ko raztrga kuberto, videli, da res. Lojze, Milan, France, jaz na Stajersko stran. Prispel dne 28. popoldan. Taborišče tekem novembra razpuščeno. Ivanica...

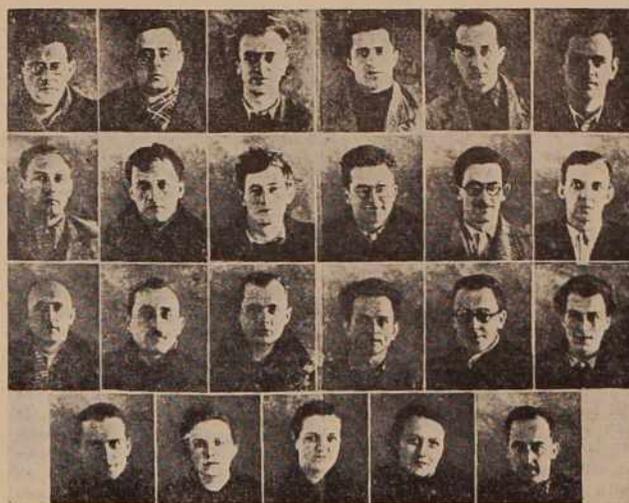
Zakaj je Ali zaključil svoj dnevnik šele 17. maja 1941. ni pojasnjeno. Ali je zaključil dnevnik tudi z besedo Ivanjica, kjer se je po razpustu taborišča v Bileči formiralo novo taborišče.

Alijev dnevnik je že deloma objavil in komentiral s spomini nekaterih tedaj še živečih tovarišev iz Bileče Stefan Kuhar novinar v »Vjesniku u sriedu« in tedaj sta Moša Pijade in dr. Ivan Ribar izrazila željo, naj bi bil ta zgodovinski dokument tudi čimprej objavljen v celoti.

Sedaj objavljamo prvič celoten dnevnik v časten spomin Aliju in tovarišem iz Bileče.

Konec

Slovenci, internirani v Bileči



Pred odkritjem spominske plošče na Grlavi

ZADNJI DAN POSTOJANKE V PRELOGOVI HIŠI

V okviru letošnjega občinskega praznika ljutomerske občine 1. junija, bo odkril Krajevni odbor ZB Veržej spominsko ploščo na mestu, kjer je bila nekoč partizanska postojanka — Prelogova hiša na Grlavi. To so v borbi s partizani 5. 1. 1945 požgali Kozaki. V borbi so zginili življenje gospodar Janez Prelog, njegova žena Emilija ter trije partizani Nande Magdič — Nabor s Cvena, Janez Viher — Oskar iz Plešivice in Jurček Dobrotinšek — Djuro iz Celja, dočim so partizana Aleša ujeli živega in ga po mučenju odpeljali v zapor. V tej borbi so utrpeli Kozaki hude izgube.

(Pričujoči sestavek vsebuje med drugim tudi odlomke iz opisa te borbe, vzete iz gradiva za zgodovino NOB ljutomerskega okraja, ki sta ga zbrala Vlado Sandor in Drago Novak).

Ze v jeseni 1942 je pričela Prelogova družina sodelovati z NOV. Kot prva ilegalca sta se pri hiši oglašala dr. Jurkovič in Janez Talany. Za tem so v hiši prenočevali kurirji, aktivisti, terenci, ki so prihajali iz brigad in postojank. Postojanka se je imenovala »Pri treh mladencih«. Od postojanke je bila veza na Pohorje in Kozjak ter v Prekmurje in Medžimurje. Skozi to postojanko so šli domači partizani v posamezne enote NOB kot Danilo Hauptman, Franc Smolkovič, Stefan Raduha, Milan Seršen, Alojz Farkaš in drugi. Večkrat so prihajali na Grlavo tudi ranjenci, ki jim je ob posredovanju domačih pomagal dr. Kaukler.

Kurirji, terenci, aktivisti in boreci so prinašali v hišo napredno literaturo in prve slovenske pesmi, ki so jih potem razpečavali naprej. V postojanki je bil tudi stroj za razmnoževanje letakov in letakov.

Leta 1944 se je na postojanki pri Prelogovih ustavilo več mamerjev, ki so minirali most pri Ivanjcih in vlak pri Vučji vasi. Istega leta so se nekaj časa mudili na postojanki trije zavezniški letalci iz sestreljenega ameriškega letala pri Ivanjcih.

Dne 5. januarja 1945 so prišli okrog 5. ure zjutraj v postojanko na Grlavi partizani Oskar, Nabor, Aleš in Djuro. Ko so se preoblekli, najedli in ogreli so odšli na hlev kjer so nameravali prebiti dan. Oskar je ostal v hlevu na straži. Kmalu za tem so se pojavili pred hišo Kozaki. Obkolili so hišo in gospodarsko poslopje. Najstarejša hči Stana je imela še toliko časa, da je obvestila o tem

partizane. Oče Prelog je zaklenil vežna vrata in oborožen odšel na podstrešje. Gospodinja je ostala spodaj v sobi. Ležala je v postelji, ker je bila bolna. Kozaki so pričeli razbijati po vratih, ki jih je Stana odprla. Vstopila sta dva kovaška oficirja z naperjenimi puškami. Vprašala sta kje je oče Prelog in hčerke. Nato jih je morala peljati v sobo kjer je ležala bolna mati. Hip za tem je počil prvi strel: gospodar je s pod-

strešja pričel streljati v Kozake, ki so ležali pred hišo. Kmalu nato so zapeli mitraljez in dve brzostrelki, ki so jih imeli partizani na hlevu. Prvi zadeti Kozaki so se pričeli valjati pred hišo. Med živimi Kozaki je nastala panika. Umaknili so se, poskakali kriče in pričeli streljati. Bili so iznenadeni; niso pričakovali takega odpora. Kot partizani se je do zadnjega dha boril tudi gospodar Prelog. V plamenih gorreče hiše so našli smrt vsi razen partizana Aleša, ki je padel s hleva med Kozake. Tega so kasneje mučili, odpeljali v ljutomerske nato pa v mariborske zapore. Najstarejši hčerki Stani, ki je bila takrat edina doma, pa se je posrečilo pobegniti. Kozaki so palčali ta boj s 40-mrtvimi in ranjenimi.

Temu dogodku na Grlavi so sledile aretacije nekaterih vaščanov. V Dachau so odpeljali Gezo Pečnika in Matijo Novaka, njegovo ženo pa so odpeljali v Begunje. Geza Pečnik se iz taborišča ni več vrnil. Aretirali in ustrelili so tudi Stanika Topolnika iz Banovec, več ljudi pa so odgnali na prisilno delo v Strnišče in Maribor.

Danes živi in dela na bivši Prelogovi domačiji mlada generacija. Z odkritjem spominske plošče se bo organizacija ZB vsaj delno oddolžila vsem, ki so na tem kraju dali življenje za našo svobodo. —jm

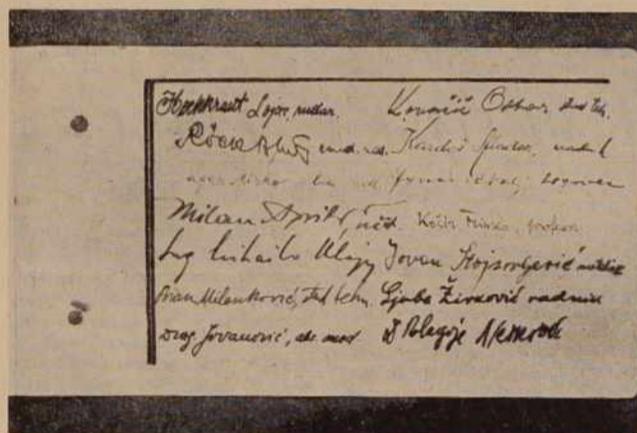


Iz Pacekovega albuma: podpisi zadnjih konfinirancev

je vzel in bo nabavil zdravila, če niso predraga.

10. Zastihanje v zadevi Košir. Pov. broj 618 škola pripravni žand. Umek, Kard. Kovačič, Apih: Ali sem slišal, da je dne 12. 2. Terzić psoval in žalil Koširja? Sem, skozi napol odprta vrata: Jeb, ti majku cigansku, ja ču te več naučiti pameti. 2.) Ali sem 12. 6. videl, da je Terzić tepel Koširja? Skozi vrata sem videl, kako ga je s pestjo tiskal k steni. Videl sem na njem rdeče pege kot znake prejšnjih udarcev in bil je brez cvikerjev. Ko je prišel v sobo je sam rekel, da ga je tepel in žandar mu je prinesel cvikerje.
11. Prišli 4 iz Španije: Živkovič Ljubo, Milenkovič Bra-

zopet nekoliko povečalo in pokazala se je potreba novega prosvetnega odbora in intenzionega prosvetnega dela, zlasti ker se je beletristika tudi izpopolnila. Medtem sem zbolel za dezinterijo. Lečil me je z osem poživljanjem dr. Neškovič. Dijeta. Po 6 dneh mi je postalo boljše. Medtem smo se pripravljali na obletnico. Jaz o gledališču in socialni strukturi pred vojno. Dne 25. ob pol desetih izpuščen, to je, prišli so po nas Slovence. Ob šestih zvečer zapustili Bilečo. Na srezo zahtevali pojasnilo kam: nedoločeno. Vencelj, Nace, Milan, Biba, Lojze, France, Mirko 1. Mirko 2, Oskar in jaz prišli v soboto ponoči v Ljubljano. Sneg. Obisk. V nedeljo zvečer Miha prosti, da



Iz Pacekovega albuma: po dpsi zadnjih konfinirancev

40. OBLETNICA ZKJ

Streli v Ljutomeru

Leta 1935 so padle v Sloveniji v boju za ljudske pravice tri žrtve: 6. maja je v Dragatušu padel 55-letni kmet Miha Gorše; 1. septembra se je v Ljutomeru zgrudil pod streli orožnikov 21-letni kmečki fant Alojz Mavrič s Koga in 18. septembra je padel 32-letni kmet Anton Premelč na Bizeljskem.

V Dragatušu je bila kri prelita zato, ker volivci, ki so prejšnji dan (5. maja) glasovali za opozicijo, niso dovolili, da bi volilna komisija odnesla volilne spiske in jih ponaredila. Iz Crnomlja so prišli orožniki, da bi pomagali volilni komisiji in ji omogočili ponarejanje volilnih rezultatov. Ko so ljudje to videli, se je na plat zvona zbrala množica in s kamenjem napadla orožnike. Pri spopadu je padel Miha Gorše.

Antona Premelča so ubili orožniki, ker ni dovolil, da bi ga aretirali. Mavrič je padel sredi tritisočglave množice, ki se je zbrala na Glavnem trgu v Ljutomeru, da bi manifestirala za združenje protifašističnih sil v Slovenski ljudski fronti. Zborovanje, ki je bilo sklicano v Ljutomeru 14 dni pred tem, ni uspelo. Na čelu skupine, ki se je zbrala kljub prepovedi, je bil v odločilnih trenutkih Jože Kerenčič z razvito slovensko zastavo. Klical je protirežimska gesla. Ko se je spreved ustavil na Glavnem trgu, kjer je Kerenčič pričel zborovanje, je orožništvo z bajoneti razgnalo množico.

Zborovanje kljub prepovedi

Pri Viktorju Kukovcu v Ljutomeru so se sešli organizatorji Ljudske fronte pljuškega in treh obmurskih okrajev, in sicer Jože Kerenčič, dr. Jože Potrč, Dušan Kveder, Miško Kranjec, Rudi Čacinovič, Ivan Bratko in drugi, da bi se dogovorili o organizacijskih podrobnostih, o dnevnem redu, rediteljih in predvsem o tem, kako novo zborovanje prijaviti, da ga režim ne bo mogel prepovedati.

Skupina dr. Vekoslava Kukoveca in Mačkova politična skupina, ki sta sodelovali v pripravah na zborovanje, sta bili zaradi prepovedi dokaj prestrašeni. Zlasti pa je bilo seveda treba rešiti vprašanje, kako ravnati tedaj, če bodo zborovanja zopet prepovedali. Pri oblasti je prijavil zborovanje član Mačkove skupine Pavle Horvat od Male Nedelje, o katerem so na glavarstvu ve-

deli, da ima močno zaslonbo pri odvetaiku Odiču v Čakovcu, glavnem predstavniku Mačkovega gibanja v Medžimurju in pri samem Mačku. Kljub temu je bilo pričakovati, da bo zborovanje prepovedano, saj je dala pobudo tudi Partija.

Predstavniki »Ljudske pravice« so vztrajali pri svoji odločitvi, da bodo sklicali zborovanje tudi tedaj, če ga glavarstvo ne bo dovolilo. Tako se je tudi zgodilo. Oblast zborovanja ni le prepovedala, ampak je da-

la celo preko občinskih odborov razglasiti — kar sicer ni bilo v navadi — da zborovanja ne bo, ker je prepovedano.

Skupina okrog »Ljudske pravice« je odšla med ljudi in jim pojasnjevala položaj približno tako: »Ne bomo ravnali nepravilno ali lahkomiselno, če bomo imeli zborovanje kljub prepovedi. Tudi na Hrvaškem in v Srbiji so vsa zborovanja protirežimske opozicije prepovedana, a jih imajo kljub temu. Pristaši slovenskega ljudskega gibanja niso bili pripravljeni odreči se pravici, ki so jih imeli volivci na Hrvaškem in v Srbiji, ter so v velikem številu prišli na zborovanje.

Pozivu Partije so se odzvali tudi volivci pljuškega okraja. Teh je bilo okrog 500, bili so predvsem iz občin Kog, Tomaž in

Miklavž. Prekmurcem je režim prepovedal prehod čez Muro z izgovorom, da se je v Prekmurju razširila kuga. Edini most pri Veržejju je bil zastražen, prav tako so orožniki zastražili brodove in murske plitvine. Železniških vozovnic za Ljutomer niso izdajali. Tistim, ki so vzeli vozovnice za druge postaje, je v Ljutomeru niso dovolili izstopiti. Prekmurci pa so kljub temu prišli v Ljutomer. Množično so prebredli Muro. Zbralo se jih je nad 800. Pri vstopanju na

skim in srbskim volivcem niso več upali kratiti. Tu so pa jih sprejeli z gnojnico. A sledil je še hušji napad blavec režima. Orožniki so pričeli streljati v množico. Smrtno zadet je padel Alojz Mavrič, ki je stal v neposredni bližini Jožeta Kerenčiča. Takojšnja pomoč dr. Jožeta Potrča mu ni mogla rešiti življenja. Laže ranjene tovariše so spravili na varno in obvezali zorovalci sami.

Režim je pozneje poskušal preložiti odgovornost za prelivanje krvi na organizatorje zborovanja. V Ljutomeru so se maščevali nad Viktorjem Kukovcem in njegovim sinom. Izdali so tirnico za Jožetom Kerenčičem, ki se je nekaj časa umaknil v ilegalno. Skrival se je menda pri prijatelju inž. Greifu na Dravskem polju. V Ptujju so preganjali skupino Dušana Kvedra.

Ljudstvo je seveda vedelo, da je bil kriv prelivanja krvi dr. Korošec in njegovi pristaši. Zato tudi ni nasledlo ministru dr. Krekcu, ki je štirinajst dni po ljutomerskih dogodkih sklical zborovanje v Križevcih, z namenom, da bi ljudi pomiril. Zborovanju so prisostvovali samo najbolj zagrizeni jerezejci, bilo jih ni niti poltovico toliko, kakor jih je bilo kljub prepovedi in pritisku režima 14 dni prej v Ljutomeru.

Žrtve nasilja

Orožniško poveljstvo v Ljubljani je posililo v Ljutomer orožnike iz bližnjih in oddaljenih orožniških postaj. Bilo jih je za celo četo. Najprej so večtisočglavo množico poskušali pregnati z ljutomerskega Glavnega trga s skropljenjem smrdljive, okužene vode iz greznice Tovarne usnja. To je zorovalce ogorčilo. Prišli so, da bi uporabili pravice svobodnega zborovanja, ki jih hrva-

skim in srbskim volivcem niso več upali kratiti. Tu so pa jih sprejeli z gnojnico.

A sledil je še hušji napad blavec režima. Orožniki so pričeli streljati v množico. Smrtno zadet je padel Alojz Mavrič, ki je stal v neposredni bližini Jožeta Kerenčiča. Takojšnja pomoč dr. Jožeta Potrča mu ni mogla rešiti življenja. Laže ranjene tovariše so spravili na varno in obvezali zorovalci sami.

Režim je pozneje poskušal preložiti odgovornost za prelivanje krvi na organizatorje zborovanja. V Ljutomeru so se maščevali nad Viktorjem Kukovcem in njegovim sinom. Izdali so tirnico za Jožetom Kerenčičem, ki se je nekaj časa umaknil v ilegalno. Skrival se je menda pri prijatelju inž. Greifu na Dravskem polju. V Ptujju so preganjali skupino Dušana Kvedra.

Ljudstvo je seveda vedelo, da je bil kriv prelivanja krvi dr. Korošec in njegovi pristaši. Zato tudi ni nasledlo ministru dr. Krekcu, ki je štirinajst dni po ljutomerskih dogodkih sklical zborovanje v Križevcih, z namenom, da bi ljudi pomiril. Zborovanju so prisostvovali samo najbolj zagrizeni jerezejci, bilo jih ni niti poltovico toliko, kakor jih je bilo kljub prepovedi in pritisku režima 14 dni prej v Ljutomeru.

Za 8. september 1935 je bilo napovedano protestno zborovanje zaradi ljutomerskih dogodkov pri Vidmu ob Ščavnici, v rojstnem kraju takratnega notranjega ministra dr. Antona Korošca. Režim nam je to zborovanje prepovedal. Zaplenil je »Ljudske pravice« s pozivom na protestno zborovanje, vsem slovenskim tiskarnam je prepovedal tiskanje letakov za zborovanje, za sklicateljema videmskega zborovanja pa je izdal tirnico. Da bi ljudi prestrašila, je oblast grozila, da bo v primeru zborovanja pri Vidmu prelite še več krvi kot v Ljutomeru. V takih razmerah zborovanja pri Vidmu nismo mogli sklicati.

Ko je društvo kmečkih fantov in deklet pri Vidmu kmalu nato pričelo akcijo za zgraditev »Doma Matije Gubca« na prostoru, kjer bi naj bilo zborovanje, je Partija to zamisel podprala in podprla. Ta edini Gubčev dom v Sloveniji bi naj bil dostojen spomenik padlim kmečkim delovnim ljudem iz leta 1935: Mihi Goršetu, Lojzetu Mavriču in Antonu Premelču.

IVAN KREFT



Konferenca internirancev

Pred dnevi je bila v Murski Soboti okrajna konferenca Sekcije bivših političnih zapornikov, internirancev in deportirancev. Poleg številnih delegatov iz posameznih občin je skupščini prisostvovala tudi tovarišica Mima Zupančičeva — zastopnica republiškega odbora Sekcije.

Organizacija Zveze borcev v Pomurju šteje nekaj nad 2 tisoč članov, od tega je po nepopolnih podatkih okrog 500 bivših političnih zapornikov, internirancev in deportirancev, ki so člani organizacije. So pa še številni interniranci, ki v organizacijo še niso vključeni. Občinski odbori Sekcije so začeli s popisovanjem bivših internirancev. Do sedaj so to delo zadovoljivo izvedli v Lendavi, Gornji Radgoni in Murski Soboti. Na občinskih konferencah Sekcije so predvsem razpravljali o zbiranju zgodovinskega materiala iz taborišč, o priznavanju delovne dobe v internaciji in o skrbi za bivše internirance. Govorili so tudi o tem, da bi obiskali nekdanja fašistična taborišča in se poklonili spominu onih, ki so za vedno ostali tam. Okrajna komisija za zgodovinsko dejavnost, ki jo vodi tovariš Franc Skoberne, ogor. sekretar OK ZKS je sklenila, da za 20-letnico vstaje slovenskega naroda izda knjigo: »Pomurje v narodnoosvobodilni borbi.« Zategadel je dolžnost vseh bivših internirancev, da napišejo spomine in jih oddajo navedeni komisiji.

Ob koncu so delegati izvolili 11-članski okrajni odbor Sekcije in v pooblastili novoizvoljeno vodstvo za določitev delegatov za republiško konferenco, katera bo v juniju.

Jože Janež

TUDI V POLEDAVJU JE POMLAD

DVA KONTRASTA: POKRAJINSKI PEJSAZI IN SLABE CESTE — POTOVANJE BREZ POZIRKA »GERLINCANA« — NA GORICKEM: ELEKTRIFIKACIJA IN ITALIJSKA PSENICA — ZA NAMEČEK SE KOLORADSKI HROŠC — GORICKE GOSTILNE SO ČEDNE, TODA...

Kmalu za tem, ko je izginilo za nami v oblaku prahu poslopje soboške gimnazije, smo se že pri Veščici in vse naprej do Cankove počutili čisto pomladansko, kljub jamasim cestam. Travniki so se razkazovali v vsej svoji lepoti in harviti in prijetne sence ob cesti so nas vabile, toda naša pot je bila še dolga...

Na Cankovi smo se ustavili v šoli, na krajevnem uradu in v knjižnici. Povedali so nam, da v knjižnici primanjkuje knjig. Predvsem mladi rod si želi novih knjig. Na Cankovi

Janez Rotdajc 50-letnik

Skoraj neopazno je šla te dni mimo nas 50-letnica ročnega stavca in oddelkovodje Pomurske tiskarne Janeza Rotdajca. Neopazno predvsem zato, ker ob obilici dela skorajda ni časa za praznovanje jubilejev. Tako bi dejal tov. Rotdajc sam in o tem bi bili prepričani tudi njegovi ožji sodelavci, ki ga iz dneva v dan vidijo pri delu, neumornega in poživalnega, dobrega tovariša in učitelja mlajšim sodelavcem.

Janez Rotdajc se je rodil 24. maja 1909 pri Gradu. »Črni umetnosti se je posvetil že leta 1926, ko se je



zaposlil v takratni Prekmurški tiskarni. In od takrat se ni nikoli izneveril svojemu poklicu, tudi v najtežjih časih ne. Kasneje je bil nekaj časa v Balkanjski tiskarni v Lendavi, kjer je bil med staveci, ki so stavili Ljudsko pravico. Leta 1935 je odšel za kratek čas v Narodno tiskarno v Ljubljani, toda kmalu se je spet vrnil v Lendavo in leta 1937 je prišel v Mursko Soboto. Po vojni je bil skoraj 7 let v Mariborski tiskarni, od leta 1954 pa dela kot oddelkovodja ročne stavnice v Pomurski tiskarni v Murski Soboti.

Vsa ta leta je vzgojil ob sebi vrsto dobrih tiskarjev. Vzgojil mladega rodu posveča še prav posebno skrb danes, in lahko smo prepričani, da bo svoje izkušnje posređoval mladim tiskarjem še naprej.

Jubilant je bil vsa leta tudi prizadeven član organov samoupravljanja v CZP Pomurski tisk in je tako posredno in neposredno vplival na rast podjetja.

Našemu pedesetletniku želimo še mnogo krepkih let in zdravja!

je precej aktivna tudi ljudska tehnika. Takrat, ob našem obisku so se na šoli pripravljali na jurjevanje. To je prireditev, ki je ni mogoče na kratko opisati. Na Cankovi si želijo tudi kino. To pa ni želja samo Cankovčanov, marveč vseh ljudi v ledavski dolini od Cankove do Rogasovec in Kuzme.

Mnogogrede smo se na naši poti ustavili tudi v Gerlinčih, prijazni vasi ob avstrijski meji. Toliko, da se nismo razjokali nad cesto, ki je bila kriva, da smo v neenakomernem taktu poskakovali v avtomobilu. Tam smo videli ljudi, ki so se ukvarjali z elektriko. Časa nismo imeli preveč, niti toliko me, da bi si privoščili požirek pristnega »Gerlincana«, ki je baje izborna pijača.

Vso Poledavje je danes močno razgibano. Povsod kjer smo srečavali ljudi od Slavec do Rogasovec, povsod smo govorili o elektriki. Letos — pravijo — jeseni bodo zasvetili z električno lučjo. Električna se je ljudem tako močno vrasla v vsakdanje življenje, da se niti toliko ne zmanjajo za točo, ki je prejšnji teden naredila precej škode.

Tu in tam smo govorili med vsakdanjimi stvarmi tudi o kooperaciji, o italijanski pšenici. Moram reči, da je pšenica na Goričkem precej lepa in ljudje si o njej obilno pripovedujejo. Če sem si prav zapisal je v teh krajih slaba le v Borečih. To pa zaradi slabe zemlje, so odgovarjali ljudje na moj »Zakaj«.

Tudi v goriških krajih imajo precej opravka s koloradskim hroščem. »Najbolje bi bilo, če bi pri kmetijskih zadrugah osnovali posebne ekipe, ki bi poškrabile vsa krompirišča.« »Zakaj,« sem se zanimal. »Ja, zato, ker se vsako leto dogaja, da poškrabe krompirišča le nekateri kmetovalci se mi odgovarjali ljudje v Kuzmi.

Ce potujejo po Goričkem v prvi spomladanski vročini, ne moreš, da se ne bi ustavil tudi v gostilni. Teh je precej na vsej poti od Sobote čez Cankovo, Rogasovec, Slavec, Kuzmo in Grad do Bodonec in na

prej proti Soboti. Goričke gostilne so prijazne, domače, toda... V neki gostilni smo si hoteli pogasiti željo s pivom. Dobil smo ga, toda nihče od nas ni imel s seboj niti noža, niti kakršnekoli druge naprave s katero bi odprli steklenico. Pomagali smo si pač tako kot smo si znali. Ko nas je pri tem delu opazil gostilničar, je pomilovalno vzključil: »Nerodni pa ste, nerodni! Da kolega ne bi ostal na cedi-

lu, sem bolj zase kot gostilničarju odgovoril: »Pri nas doma plačujemo s pivom tudi odpiranje steklenice!« Ce se v teh dneh vozíš po teh krajih boš videl ljudi, kako na njih vseh pridno okopavajo koruzo in krompir, če pa jih pri delu zmoliš, se kaj hitro zapleteš v pogovor o elektriki ali o italijanski pšenici, koloradskem hrošču, o goriških cestah in o vsakdanjih drobnarijah. Jui Makovec

V LJUTOMERSKI OBČINI SO PLAN POGOZDOVANJA ŽE PRESEGLI

V ljutomerski občini so letošnji plan pogozdovanja že presegl. Zasadili so čez 70.000 sadik, predvsem listavcev, saj je iglavcev le okrog 21.000. Te sadike so v glavnem iz domače drevnesnice, nekaj pa so jih dobili iz Radgone in Tišine. V Bunčanah so letos zasadili tudi okrog 2.000 topolov in to predvsem močnejše sadike, ker teh divjačina ne uničuje. Posesniki, ki imajo primerne površine, so pokazali za pogozdovanje veliko zanimanja.

V prihodnjih mesecih letošnjega leta bodo posvetili vso skrb čiščenju gozdov, ki so ga doslej izvedli le v malem obsegu.

Pisali so nam sezoni iz Vojvodine

Kot nam pišejo sezoni, ki delajo na državnem posestvu »Cokac« v Vojvodini, so delovni pogoji še kar ugodni. Stanovanja imajo lepo urejena, pa tudi hrana ni slaba.

Sedaj so na posestvu pričeli škropiti vinograde, okopavati koruzo in fižol. Tako vinogradi, kot posevki na polju kažejo precej lepo, zato pričakujejo sezoni precejšen zaslužek.

KMETIJSKA TRIBUNA

Obnova sadovnjakov in vinogradov v Pomurju

Iz predlogov in priporočil OLO Murska Sobota s področja kmetijstva in zadrugaštva (zasedanje OLO — 20/5-1959) je razvidno, da znaša po planu predvidena povprečna letna obnova sadovnjakov 100 ha, vinogradov po 120 ha. Ker realizacija zaostaja za planom (leta 1958 je bilo obnovljenih le 5 ha sadovnjakov in 62 ha vinogradov), je svet za kmetijstvo in gozdarstvo predlagal, da naj sprejmejo vse občine odloke o načrtni obnovi sadjarstva in vinogradništva.

Osnovne misli pri sestavi teh odlokov naj bi bile naslednje: Zasajanje novih sadnih in vinogradniških nasadov naj bo mogoče le na položajih in zemljiščih, ki so za to dotocena z razjuznicajo. Sorte in podlage morajo biti v skladu s sadnim in trsnim izborom. V krajih, kjer razjuznicaja še ni opravljena, naj določi primernost zemljišča za nov nasad strokovna komisija ljudskega odbora.

Zasajanje (obnova) vinogradov in sadovnjakov na večjih zaokroženih površinah je opraviti po vnaprej izdelanem načrtu, v katerem so upoštevani tudi vsi objekti, ki so skupnega pomena in so potrebni pri izkroščanju celotne zaokrožene površine.

Na večjih zaokroženih površinah, določenih po strokovni komisiji ljudskega odbora, izvajajo lastniki zemljišč obnovo nasadov praviloma istočasno ali pa postopoma po odobrenem načrtu. Lastniki zemljišč lahko v tem primeru ustanovijo skupnost sadjarjev in vinogradnikov zaradi uspešnejše izvršitve obnove. Če pristopi v skupnost takšno število interesentov, da posedujejo dve tretjini za obnovo določenih zemljišč, potem so tudi ostali dolžni sodelovati pri izvajanju pripravljanih del in objektov, ki so potrebni pri načrtnem izkoriščanju celotne površine.

Vsako sajenje (obnova) nasadov v večjih zaokroženih površinah naj bo vezano na dovoljenje ljudskega odbora.

Za sajenje na površinah, ki ne pripadajo k večjim zaokroženim površinam, naj izda dovoljenje tudi ljudski odbor, v kolikor gre za nasad sadovnjaka nad 1 ha in vinograda nad 30 arov.

Za oskrbovanje obstoječih in novih nasadov po teh predpisih naj bodo odgovorni lastniki nasadov. Ing. L. J.

ZAKLJUČNO TEKMOVANJE VAJENIŠKIH ŠOL

Po končanih predtekmovalnih se je na Dan vajencev v četrtek 21. maja zbralo okrog 400 vajencev vseh pomurskih vajeniških šol v Murski Soboti na igrišču TVD »Partizane«, kjer so bila zaključna športna tekmovanja. V malem rokometu so soboški obrtni vajenci premagali radgonske s 15:10, v namiznem tenisu pa ljutomerske s 3:0. Soboska trgovska vajeniška šola je v šahu premagala Radgono s 5:0, dekleta pa v odbojki sobosko obrtno z 2:0, radgonska moška ekipa pa sobosko trgovsko šolo z 2:1. V streljanju je močno zmagala soboska obrtna šola s skoraj 100 krogi prednosti pred najboljšo ekipo med ostalimi.

Tekmovanja so opoldne prekinili in se zbrali na svečanem kosilu, kjer je Obrtna zbornica podelila knjižne nagrade najboljšim vajencem. Opoldne se je tekmovanje nadaljevalo na igrišču NK »Sobota«. V lahki atletiki so z veliko premočjo zmagali soboški trgovski vajenci, v nogometu pa je soboska obrtna šola premagala Radgono z 2:1. Nazadnje je še bila krožna kolesarska dirka okrog spomenika Zmage, v kateri je po naključju zmagala trgovska šola pred boljšimi nasprotniki soboske obrtne.

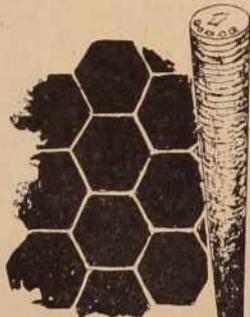
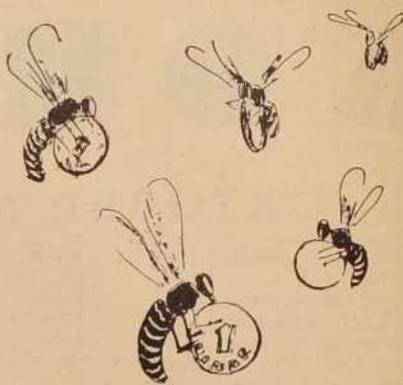
Zvečer je soboska obrtna vajeniška šola dobila pokal, zmagovalci v posameznih srečanjih zastavice in najboljši posamezniki diplome.

25-letnica PGD Tišina

Pred 25 leti je bilo ustanovljeno na Tišini prostovoljno gasilsko društvo. Takoj ob pričetku so si gasilci nabavili gasilske obleke in to z lastnim denarjem. Nekaj časa so imeli skupaj z gasilci iz Tropovec staro prevozno brizgalno. Kasneje so Tišinci nato brizgalno odkupili in životarili z njo do lanskega leta, ko so kupili novo motorno brizgalno.

Sedmega junija, ko bodo proslavljali na Tišini 25-letnico bodo priredili gasilsko slavnost, na kateri bodo nastopili pevci, na grobove umirlih gasilcev bodo požžili vence, zaslužni članom pa bodo razdelili posebne značke.

Vzor naj Vam bo čebelji rod!



Nalagajte svoje prihranke pri Komunalni banki v M. Soboti, Lendavi, Gornji Radgoni in Ljutomeru.



NEKAJ PROBLEMOV KREDITNEGA SISTEMA

V izvajanju predpisov enotnega kreditnega sistema, ki je bil uveljavljen v začetku leta 1957, so nastale že v l. 1957 in tudi v letu 1958 določene težave, katere so premošile deloma predpisi, ki jih je izdal Zvezni izvršni svet, deloma pa navodila Glavne centralne NB FLRJ. Uvajanje sistema za oblikovanje obratnih sredstev gosp. organizacij, kot je bilo začetno že konec leta 1956, ne more potekati dosledno in odstopanja, ki so lahko le prehodna in premošitvenega značaja, je mogoče urejevati iz z onega mesta, medtem ko je naloga celotnega bančnega sistema, da pravočasno opozarja na težave in probleme, ki nastajajo pri konkretnem izvajanju predpisov. S tem so orisane tudi naloge Zveze komunalnih bank LRS, oziroma pristojnih odborov, ki morajo razen tega v okviru danih možnosti vsklajevati delo posameznih bančnih področij.

Prednosti sedanjega kreditnega sistema se kažejo v tem, da je prišlo v letu 1958 do bistveno manjšega pritiska na bančne kredite. Obratna sredstva gospodarskih organizacij so se v letu 1958 v znatni meri povečala s tem, da so gospodarske organizacije povečale sklad obratnih sredstev in da so v ta sklad prenesle sredstva iz ostalih skladov, tako iz denarnega dela sklada osnovnih sredstev, sklada skupne porabe, nerazpoložljiva sredstva, del b'kiranca amortizacije v zvezi z odplačilom posojil za obratna sredstva za povečani obseg poslovanja v letu 1957 in iz ostalih sredstev. S tem je bilo doseženo, da ta sredstva niso še povečala že itak zelo visoke investicijske potrebe, prav tako pa je to ugodneje vplivalo tudi na končni emisijski efekt.

Takomenuvani prehodni sistem, uveden v letu 1957, se je v letu 1958 nadaljeval in dobiva trajnejši značaj pri sedanjem stanju možnosti pokrivanja vseh povečanih potreb gospodarstva po obratnih sredstvih iz investicijskih in ostalih skladov. Vsebinska tega prehodnega sistema se je že razširila s tem, da banke v letu 1958 niso in tudi v bodoče ne bodo odpravljale gospodarskih organizacijam posojil za obratna sredstva samo v primerih, ko povečujejo obseg poslovanja pri obstoječih zmogljivostih, temveč tudi tedaj, ko poslovanje ne povečujejo, če te gospodarske organizacije sicer nimajo dovolj tistih obratnih sredstev, ki so trajno vezane na obseg proizvodnje oziroma blagovnega prometa.

Glede nato, da v komunalnih in drugih bankah deluje družbeno upravljanje, bi bilo potrebno sprostiti vsaj tisto, kar se nanaša na odobravanje kreditov, dekretiranje oziroma administrativno predpisovanje načina odobravanja kreditov — ocenjevanje kreditne sposobnosti in to prepuštili v okviru splošnih predpisov presoji družbenega organa upravljanja banke. Zato ni vsak kredit, ki ga je komunalna banka odobrila mimo veljavnih predpisov, že kršitev kreditnega sistema, ampak je stvar, ki jo treba pogledati globlje v bistvo.

Sicer lahko govorimo, koraka naprej pa ne bomo naredili in to je tisto, kar zavira v določeni meri naše gospodarstvo, ki ne more biti ukadupljeno niti v družbeni plan,

kadar gre za to, da bo družbeni plan presežen.

Ze ob uvedbi sedanjega sistema oblikovanja obratnih sredstev je bilo mogoče predvideti, da brez sprememb oziroma premoškov v delitvi dohodka, sistema ne bo mogoče uveljaviti v zamišljenem obsegu, t. j. da se vsa obratna sredstva gospodarskih organizacij, ki so potrebna za redni obseg poslovanja, oblikujejo iz investicijskih in ostalih skladov, in da banke pokrivajo le začasno in prehodno potrebno povečanje obratnih sredstev za namenski kredit, ki naj bodo odraz vsakokratne gospodarske oziroma tržne situacije.

Vkljub navedeni rešitvi, da banke tudi v bodoče pokrivajo del potreb po obratnih sredstvih z odobravanjem posojil gospodarskim organizacijam, katere jih odplačujejo z anuitetami v dobi od 5—10 let iz sredstev svojih skladov, se je pojavila še vrsta problemov, a so bili deloma že rešeni ali pa jih proučujemo. Pri tem pa je nujno potrebno iskati oblike, ki bodo sedanjemu sistem utrjevale, ne pa z nadaljnjimi odstopanji zmanjševale njihovo učinkovitost. Probleme navajamo le v obsegu, ko imajo splošen značaj, kajti številni primeri, ki so se nanašali le na posamezne primere ali pa na ožji krog gospodarskih organizacij, so bili rešeni že v teku leta 1958 v sodelovanju z Narodno banko FLRJ oziroma po njenih navodilih:

1. Povečanje sklada obratnih sredstev gospodarskih organizacij je predvsem rezultat obvezne udeležbe, ki jo morajo dati gospodarske organizacije ali ljudski odbori ob odobritvi bančnih kreditov in pa odplačila anuitet za že odobrena bančna posojila za obratna sredstva. Prostovoljni prenos sredstev ostalih skladov v sklad obratnih sredstev gospodarskih organizacij predstavlja enkrat le izjemo. Isto velja tudi glede odobravanja posojil za obratna sredstva iz skladov politično teritorialnih enot, razen iz dela sredstev, ki se po predpisih lahko porabijo le v ta namen, in posojil, ki jih je treba dati gospodarskim organizacijam, katerim so bila dana iz sklada že investicijska posojila za osnovna sredstva (rekonstrukcije, nove zmogljivosti).

2. Pri posojilih, ki jih banke odpravljajo gospodarskim organizacijam za obratna sredstva, izpolnjuje pogoje takozvane kreditne sposobnosti, t. j. — možnosti odplačila anuitet iz sredstev čistega dohodka le del gospodarskih organizacij, — pri čemer spadajo v tem pogledu med kreditno nesposobne gospodarske organizacije pretežno vse iz sektorja blagovnega prometa, med kreditno sposobne pa pretežno del proizvodnih gospodarskih organizacij.

3. Pri takem stanju je postalo še v enoti odprto vprašanje takomenuvanih posebnih kreditov, ki so bili lani proizvodni gospodarskim organizacijam deloma, gospodarskim organizacijam blagovnega prometa pa v celoti kot nadomestilo za začetni sklad obratnih sredstev.

(Konec prihodnjici)

» Z A R J A « LJUTOMER
» Z A R J A « LJUTOMER
» Z A R J A « LJUTOMER
» Z A R J A « LJUTOMER

Nadaljevanje Na poti do Lune

Po raznih virih priredil za naše bralce VIKTOR ŠIREC

Toda znani astronom Thomas Gold opozarja na dejstvo, da ni mogoče natančno določiti starosti meteorskih lijakov na Luni v primerih ko se ti sekajo, a so nastali v raznih razdobjih. S proučevanjem njihovih prstenov so znanstveniki odkrili, da je starejši lijak nižji v slučajih, ko gre za enako velika ljaka. Gold meni, da je tako zategadelj, ker je starejši lijak več časa za to, da se izrabli zaradi delovanja erozije. Na mesecu sicer ni ozračja niti vode, ki bi rušilno delovala na lunino površino, kot se to dogaja na Zemlji. Govora je o meteorski eroziji. Na Luno ne padajo samo veliki meteorji temveč tudi milijarde povsem neznačnih meteorjev, navadno drobnih kot prah. Pa tudi drobci padajo na površino Lune, kot drobci kozmičnih žarkov. Tako nastaja na Luni zelo droben prah. Ker pa Luna obstaja že nekaj milijard let — po misljenju znanstvenikov — a ima trdno površino že najmanj dve ali tri milijarde let, je na Luni sloj prahu debel gotovo nekoliko kilometrov in bi medplanetarna ladja v tem prahu kratkoma izginita.

Vendar se Fred Whipple niti s tem ne strinja. On meni, da je Luna sicer pokrita z drobnim pra-

hom, toda ne bolj kot klavir, a katerega nismo pobrisali deset dni. To pa zato, ker se je vsa ostala količina prahu sprosti strdila v kruto površino Lune. Torej je možen pristaneč in vzlet z Lune.

Vendar so vse to le hipoteze. Lahko da je tako, lahko ne. Če hočemo zagotovo vedeti kako je na površini Lune, potem moramo poleteti tja in pred misljo na pristaneč izstreliti na Luno tempirano kemično eksplozivno bombo. Posledice take eksplozije bodo pokazale ali je na Luni prah in kako debel sloj prahu je tam — v s'aj približno.

Toda med tem, ko so tako razpravljali, je predsemetil svet sovjetski astronom, ki je objavil, da je odkril na Luni vulkan, torej vest, ki je nekateri zmedla, nekaterim pa pomeni popolno spremembo o dosedanjih ugotovitvah o Luni. To je namreč prvi ugotovljen in tudi fotografiran, torej dokumentiran, izbruh vulkana na Luni. Izbruh vulkana na vesmirskem telesu, ki je staro okrog štiri in pol milijarde let in za katerega smo menili, da je povsem ohlajeno. In če upoštevamo, da je na lunini površini najmanj 100.000 vulkanskih žrel, ki utegnejo biti živi...



Na vrhu rakete je dovolj prostora za človeka, kot je videti na sliki. Tokrat sicer gre za montiranje enega izmed umetnih satelitov, vendar ni daleč dan, ko bo zgrajen na tem mestu satelit v katerem bo tudi človek.

za tečaj Politične šole pri CK ZKS

(od 1. sept. 1959 do 31. jan. 1960)

Tečaj Politične šole je namenjen predvsem delavcem in delavkam v industriji in kmetijstvu, ki so se že uveljavili v organih delavskega in družbenega upravljanja, v organih oblasti, sindikatih, društvi itd., in jim daje potrebno širše znanje iz politične ekonomije in znanstvenega socializma.

Prijave z osebnimi podatki, s podatki o dokončanih šolah, o osnovnem poklicu, zaposlitvi, višini mesečnih prejemkov ter tudi o stažu in funkcijah v političnih organizacijah in družbenih organih pošljite najkasneje do 30. junija 1959 na upravo politične šole pri CK ZKS, Ljubljana, Parmova 39 in tudi na svoj občinski komite ZKS.

O sprejemu v tečaj in internat, ki je pri Politični šoli, bo vsak posameznik pisмено obveščen, in sicer najmanj 14 dni pred pričetkom tečaja. Podrobnejše informacije dobite na upravi šole oziroma na občinskem komiteju svojega območja.

PET LET »ZARJE« V LJUTOMERU

V letošnjem poletju praznuje trgovsko podjetje »Zarja« v Ljutomeru peto obletnico svojega obstoja. Iz precej skromnega in majhnega podjetja se je Zarja razvila, kot smo o tem že pisali, v trgovsko podjetje, ki je znano po vsej Prlekiji, po Prekmurju, na hrvaški strani in v ormoški občini. V tem je izražena velika podjetnost delovnega kolektiva tega podjetja, ki stremi za tem, da se podjetje še razširi in gospodarsko čim bolj razvije. To dosegajo pri »Zarji« s tem, da ustrezajo osem željam potrošnikov, kolikor jim je to največ mogoče.

V sedanjem času, ko so pred nami letni dopusti je trgovsko podjetje »Zarja« v Ljutomeru založilo svoje poslovne, zlasti v mestu, v osem, kar človek potrebuje za dopust: z najrazličnejšimi potovalnimi koočki, potovalnimi tašami, aktovkami, najrazličnejšimi torbicami, s prijetnimi športnimi srajcami, bluzami, najprimernejšo hrano za potovanje (izbira konzerv, sira, čokolade itd.). Razen tega imajo na zalogi veliko izbiro blaga letne obleke, nylon, perlon, snilo, bombažne tkanine, balonske plašče, balonsko snilo itd.

Kot so že napovedali, so dobili v podjetju »Zarja« v Ljutomeru tudi novo zalogo najraznovrstnejšega pohištva, zlasti izbiro sodobnih klasičnih kuhinj in kavčev.

V trgovinah z mešanim blagom, ki so izven mesta Ljutomer, pa ima trgovsko podjetje »Zarja« v Ljutomeru oso zalogo blaga, ki jo potrošniki tamkaj dobijo, a to je oso blago, ki je potrebno za vsakdanjo porabo, iste cene, kot pa v poslovalnicah v mestu, tako da potrošnikom ni potrebno potovati v mesto, da bi kupili blago po zmernih in nizkih cenah, ker jim ga nudijo poslovalnice trgovskega podjetja »Zarja« v Ljutomeru v vseh poslovalnicah izven mesta po najnižjih možnih cenah. Kdor gre nakupovat v mesto, si s tem dela samo nepotrebne stroške, v kolikor ne gre za neke posebne vrste blaga, ki

ga za vsakdanjo rabo ne potrebuje.

Ob osem tem je potrebno omeniti še to, da pripravljajo trgovsko podjetje »Zarja« v Ljutomeru presenečenja za potrošnike ob letošnjem praznovanju pete obletnice podjetja, vendar podrobnosti teh presenečenj nočejo izdati. Povedo le to, da naj potrošniki zbirajo ose bloke, s katerimi so plačali blago v poslovalnicah, da se bodo lahko izkazali o nakupu pri tem podjetju. Pri tem opozarjajo, da so najvažnejši tisti bloki, ki potrjujejo nakup blaga nad 500 din. To pa pomeni, da podjetje po vsej verjetnosti pripravljajo večje zbranje nagrad ali pa nagrade tistim, ki so največkrat kupili pri tem podjetju. To je domneva, ki pa še niso navedli ne pove o načinu nagradovanja, v čemer je verjetno tudi bistvo presenečenja.

Ob peti obletnici trgovskega podjetja »Zarja« v Ljutomeru želimo delovnemu kolektivu tega podjetja še veliko uspehov.

Upravni odbor in Komisija za delovna razmerja ČZP »Pomurski tisk« v Murski Soboti

razpisujeta naslednja delovna mesta:

1. KOMERCIALISTA — vodjo Obmurske založbe
2. GLAVNEGA KALKULANTA — za tiskarno
3. NABAVNO-PRODAJNEGA REFERENTA
4. TEHNIČNEGA ADMINISTRATORJA — za tiskarno
5. VODJO TAJNISTVA PODJETJA
6. VODJO NAROCNIŠKEGA ODDELKA Pom. vestnika

Pogoji: za vodjo Obmurske založbe — poznavanje knjižnega trga in praksa v komercialnem poslovanju; za glavnega kalkulanta tiskarne — visokokvalificirani grafični delavec s prakso v tehničnih in kalkulacijskih poslih grafične stroke; za nabavno-prodajnega referenta — komercialist z daljšo prakso; za tehničnega administratorja — popolna srednja šola ali nižja srednja šola z večletno prakso; za vodjo tajništva podjetja — popolna srednja šola, administrativna ali podobna šola, oz. praksa v tajniških poslih; za vodjo naročniškega oddelka — popolna srednja šola ali nižja srednja šola z daljšo prakso.

Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe poslati do 10. junija 1959 na upravo ČZP »Pomurski tisk«, Murska Sobotica, Kooljeva 7.

Nastop službe možen takoj ali po dogovoru.

PREKLIC

Preklujem, da nisem plačnik dolgov, ki bi jih naredila kjerkoli Ana Benkič iz Polane št. 1. Ludvik Car, Polana. D-500

ZAHVALA

Ob bridki izgubi našega dragega moža, očeta, brata in tasta v starosti 59 let

KARLA BOHARJA

iz Stanjevec, ki nas je 15. maja ob 8. uri v bolnišnici Topolišnica za vedno zapustil. Njegove posmrtno ostanke so 16. maja pripeljali domov. Pogreb pokojnika je bil 17. maja ob 16. uri. Izreklam najprisrčnejšo zahvalo galskim društvom, za poslovilne besede PGD Stanjevec. Prav prisrčno se zahvaljujem evang. duhovniku Jonašu za poslovilne besede in vsem sosedom, sorodnikom, ki so bili v pomoč pri njegovih bolečinah. Posebna hvala moji sestri Emiliji iz G. Petrovec za njeno delo, katero je izkazala pokojniku. Ker nisem mogel biti z ženo pri njegovem odprtem grobu, se zahvaljujem vsem, ki so stali ob strani in ga spremljali na njegovo zadajo pot. Se enkrat vsem iskrena hvala. Naj mu bo lahka domača zemlja!

Eisen-Altenessen, 21. maja 1959.

Zalujoči: sin Karč z ženo Emo iz Nemčije

Kmetijska zadruga z o. j. Hotiza razpisuje delovno mesto POMOZNEGA KNJIGOVODJE(-kinje)

Pogoj: dovršena srednja šola s strokovnim izpitom, vsaj 2 leti prakse v knjigovodstvu ali strokovna usposobljenost v administraciji ter knjigovodskih poslih. Plača po tarifnem pravilniku. Prošnje je treba v 15 dneh po tem razpisu poslati Kmetijski zadrugi Hotiza.

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

M-494

TURIZEM ZA ZAPEČKOM

- Pravljica „Mizica, pogrni se!“ še vedno aktualna — Pomurje še ni našlo svojega
- „prostora pod soncem“ na turističnem zemljevidu — Turistični prospekt z večletno
- zamudo — Turistična abeceda in turistične računice — Svet, kiga ne znamo ocpreti
- lepote željnim očem — Številke ne povedo vsega — Prve lastovke, ki raznanjajo
- pomlad turizma v Pomurju — Skupni napor, skupni uspehi, skupna korist

Tujci, ki prihajajo v našo deželo iz ameriških velemed, izpod švicarskih ledemikov, nemških industrijskih sredšč ali iz francoskega glavnega mesta ob reki Seini, se vzhiteno nad lepoto slovenske dežele vračajo domov in objublja jo, da se bodo še vrnili v naše kraje. Torej ni nobenega dvoma, da je vsa Slovenija pestro in bogato turistično področje, česar pa mi sami ne znamo dovolj ceniti in še manj izkoristiti.

ce še manj, zdravo podnebje goriških krajev še manj... Še in še bi lahko naštevati, zraven pa tudi obrnili v svoj prid nauk pravljice »Mizica, pogrni se!«



»Kamor se oko ozre, povsod se ti nov svet odpre...«
Res, odprimo ga lepote željnim očem.

To v še večji meri velja za Pomurje, ki je pravcaru neizkoriščena zakladnica turističnih vrednot. Tudi Pomurje je del slovenske domovine in marsikaj, kar ta ali oni razvajeni turist ne more najti na Gorenjskem ali ob slovenskem morju, mu nudi narava v pomurskih krajih. Druga stvar pa je, kako znamo (ali bolje: ne znamo) domače turistične vrednote v Pomurju približati tujcem. Seveda je res: dokler sami ne bomo znali vrednotiti vsega obilja naravnih lepot in drugega, kar imamo v Pomurju, tudi tujcem ne bomo mogli nuditi drugega kot prenočišče (če ne bodo vse sobe v teh nekaj hotelih, kar smo jih podedovali iz prejšnjih časov, prav takrat zasledene) in hrano (po našem okusu, ne po okusu gosta) pa nič drugega. Če k temu dodamo še to, da turistični prospekt Pomurja, ki, kot kaže, izhaja že več let, še vedno ni izšel, potem lahko ugotovimo, da za tujce na turističnem zemljevidu Pomurja sploh ni.

Marsikdo bo upravičeno porokel, češ: prospekt še ni vse, naravne lepote še niso vse, kulturno-zgodovinske zanimivosti in znamenitosti kot gradovi, cerkve v romanskem in gotičnem slogu z značilnimi freskami in rotundami še niso vse, radgonski šampanjec še ni vse, kapelski biser prav tako ne, Ljutomerčan tudi ne, Gibani-

TEK ZA RAZVOJEM

Toda mizica se ne bo pogrnila, če je ne bomo pogrnili mi, tako kot delajo to v Italiji, Švici in drugih deželah, kjer so mojstri turistične abecede in računice. Bodimo skromni in naučimo se najprej turistične abecede, računice nas bo naučilo življenje, če ga bomo gledali z odprtimi očmi.

Motit se, kdor meni, da hoče učiti ta članek kogarkoli turistične abecede. Ta članek ima zgolj namen, opozoriti nas vse, da smo v turistični propagandi in sploh v turizmu v Pomurju zaostali za razvojem. Tu so sicer mnoge objektivne okoliščine, ki so nam prav vsem znane. Toda vselej, kadar razpravljamo na zborih volivcev, na množičnih sestankih Socialistične zveze, v ljudskem odboru občine, v društvi in or-

ganizacijah, o raznih nujnih potrebah in sredstvih za kritje raznih potreb, pogosto pozabljamo na turizem, ki bi nam lahko donasal lepe denarce, kot pravimo, in to z mnogo manj truda in naložb kot ta ali ona druga gospodarska investicija.

Pesnikove besede: »Kamor se oko ozre, povsod se ti nov svet odpre...« veljajo tudi pri nas v Pomurju. Naša skrb pa je, da ta novi svet, kot pravi pesnik, odpremo vsem, ki si ga želijo videti, spoznati in morda celo vzljubiti. Navzeta, kako to storiti v najkrajšem času, seveda ni, dejstvo pa je, da je od nas samih odvisno, kako dolgo bomo še puščali v nemar vse pomurske turistične vrednote, za katere ni prostora, da bi jih vse zapovrstjo našli.

Investicije in pobude roko v roki

Ze dosedanj podatki o turističnem prometu v Pomurju pričajo, da domači in tuji gostje radi obiskujejo Pomurje, da ne govorimo o naših izseljencih, ki se srčno radi vračajo v svoj domači kraj. Medtem ko je bilo leta 1953 v Pomurju 3887 domačih in le 42 inozemskih gostov (skupno 3929) s 4800 nočitvami domačih in 60 nočitvami inozemskih gostov (skupno 4860), je bilo že v 1957. letu 9724 domačih in 694 inozemskih gostov (skupno 10.418) z 39.675 nočitvami domačih in 5766 nočitvami inozemskih gostov (skupno 45.441). Lani smo zabeležili v Pomurju 10.286 domačih in 814 (skupno 11.100) inozemskih gostov s 40.529 nočitvami domačih in 5328 nočitvami inozemskih gostov (skupno 45.857). Padec števila inozemskih gostov z nočitvami vred moramo v lanskem letu pripisati pomanjkanju hotelskih zmogljivosti.

Mnogo povedo tudi številke o gostinskem prometu v Pomurju. V njih je nedvomno obsežen tudi turistični promet. Medtem ko je znašal gostinski promet v letu 1957 372.896.000 dinarjev, se je povzpela lani že na 406.651.000 dinarjev, pri čemer moramo upoštevati padec prometa alkoholičnih pijač. Številke seveda ne povedo vsega, hkrati pa si jih tudi marsikdo lahko po svoje razlaga. Drži pa, da bi bil ta promet še večji, če ne bi bila skupna zmogljivost nočišč v Pomurju (z zdraviliščem Slatina Radenci) le 505 ležišč. Od

zgolj na investicije, bi bilo napak in škodljivo. Morali bomo slediti zgledu nekaterih drugih turističnih področij doma in na tujem, in ob dejstvu, da je turizem donosna gospodarska dejavnost, dati novih in novih pobud, ki jih bo treba seveda sprosti uresničevati.

Letošnje investicije v gostinstvu v Pomurju (torej tudi v turizmu) znašajo 54.250.000 dinarjev. Od tega bodo prispevala podjetja lastna sredstva v višini 10.250.000 dinarjev, ostala sredstva pa znašajo 24.000.000 dinarjev. Te investicije ne obetajo povečanja prenočitvenih oziroma hotelskih zmogljivosti, so pa sicer počasen, a izdaten korak naprej. Povečanje hotelskih zmogljivosti si lahko obetamo, kot vse kaže, šele prihodnja leta. Razen investicij soboškega hotela »Zvezda«, kjer bodo vložili 16.500.000 dinarjev v ureditev letnega vrta, kegljišča, garaže in sob za uslužbence, kakor tudi naložbe v zdravilišče Slatina Radenci (13.000.000 za napeljavo centralne kurjave v »Terapiji« ob lastni udeležbi 8.600.000 dinarjev — ostalo posojilo), so namenjena vsa ostala sredstva za nabavo gostinske opreme, predvsem hladilnikov. Torej vsekakor napredek, ob katerem pa je že treba misliti na nadaljnje korake.

Velikega pomena je tudi dograditev asfaltne cestišča (letos!) od Radgone do Murske Sobotice. Nekateri sodijo, da bo ta dograditev pomenila neke vrste preobrat v turizmu v Pomurju. Vsekakor si lahko obetamo, ko bo cesta zgrajena, večjega dotoka tako domačih kot inozemskih gostov. To pa nas že sedaj opozarja na povečanje hotelskih in sploh prenočitvenih zmogljivosti.

Nekoliko manj pomembna, a še zmeraj dovolj važna je tudi modernizacija in razširitev avtobusnih zvez z nekaterimi kraji v Pomurju, zlasti z goriškimi. Doslej je bila večina avtobusov neudobnih, bili pa so tudi premajhni, da bi sprejeli vse, ki bi želeli na teh progah potovati. K temu velja dodati še to: če hočemo, da se bodo domači in drugi gostje, ki prihajajo po teh ali onih opravkih v Pomurje, radi tudi v Pomurje vračali, moramo poskrbeti za vrljudnost osebja tako v avtobusih, v gostinskih lokalih (kulturna postrežba) in drugod.

Uspeh bo potrdilo naporov

V sezoni, kadar pripeka sonce, zelo naraste potrošnja brezalkoholnih pijač, slatine in zadnje čase vedno bolj tudi piva. To je razveseljiv pojav, pa naj popjejo te pijače domači ali inozemski gostje ali pa domačini sami, saj je to učinkovito sredstvo v borbi proti alkoholizmu. Toda medtem ko je gostinski krog v Pomurju zagotovljena zadostna količina brezalkoh. pijač (proizv.: Tovarna mlečnega prahu v M. Soboti) in slatine, so pivovarne za zdaj še bolj skope z obljubami in z zagotovili. Kako bo s

PRESENEČENJA

PRESENEČENJA

PRESENEČENJA



KJE? V LJUTOMERU
PRI KOM? PRI TRGOVSKEM PODJETJU »ZARJA«
KOMU? POTROŠNIKOM
ZAKAJ? ZA NJHOVO ZADOVOLJSTVO
KAKSNA? PSST! O TEM PA NITI BESEDICE
KDAJ? OB 5. OBLETNICI TRGOVSKEGA PODJETJA »ZARJA«
V LJUTOMERU

KUPUJTE V PRODAJALNAH TRGOVSKEGA PODJETJA »ZARJA« V LJUTOMERU

MANUFAKTURA, Miklošičev trg 6, Ljutomer
SPECERIJA, Cirila Jureša 2, Ljutomer
OBLAČILA, Prešernova 2, Ljutomer

Trgovine z mešanim blagom v
STROČJI VASI RAZKRIŽJU
CEZANJEVIH RADOMERJU

Hranite vsak blok, ki dokazuje nakup v katerikoli izmed navedenih poslovalnic trgovskega podjetja »Zarja« Ljutomer, zlasti tistega, ki dokazuje nakup v vrednosti nad 500 din!

DOSEŽKI, OBETI IN NAČRTI

Svoje bo prispevala v bližnji bodočnosti tudi nova, sodobna železniška postaja z železniškim vozliščem v Murski Soboti. Prometne zveze s Pomurjem so se zadnje čase vidno zboljšale, kar opažamo tudi v turističnem prometu. Ne bodo pa škodovale tudi na vseh železniških postajah orientacijske table z označbo smeri, krajev, gostišč in prenočišč. Ali je to stvar vodstev žel. postaj ali turističnih organizacij, ni naša stvar, naša stvar pa je, da na to opozorimo.

Gostje zdravilišča Slatina Radenci, ne glede na to, od kod so prišli na zdravljenje, so že večkrat izrazili željo, naj bi avtobusno podjetje uvedlo občasno avtobusno progo Murska Sobotica—Slatina Radenci—Jeruzalem in obratno. Res se je težko odločiti, ali ne bi bila morda ta stvar lažje izvedljiva na ta način, če bi dobilo zdravilišče lasten avtobus. Naj bo tako ali drugače, nekaj bi treba ukreniti in vsem tem pionirskim korakom bodo gotovo sledili novi, ki se bodo še bolj bogato obrestovali.

tudi med letom, ker so višinski kraji primerni za izlete ter bi tudi v poletnih mesecih to področje obiskovalo precej izletnikov in turistov, med katerimi nam bo uspelo vzbuditi zanimanje.

Zelo zanimiva in slikovita turistična točka je Grad, ki jo turisti radi obiskujejo. Zaradi zdravega podnebja je kraj primeren za letovanje. Žal pa pri Gradu še niso izkoriščene vse možnosti, kar bomo morali v prihodnosti nadomestiti. Če bomo to storili, bomo temu slikovitemu predelu Goriškega omogočili še večji dotok turistov. Kolikor bolj bo ta dotok organiziran, toliko večji bo. S tem v zvezi lahko omenimo ureditev grajskega poslopja, a

tudi parka okoli gradu. V bližini gradu bi poleti zelo ustrezal kopalni bazen, ki bi hkrati lahko služil tudi za športne igre. Kdaj pozneje bo kazalo pomisliti morda tudi na gostišče, ki bi delovalo vso sezono, in morda na ureditev nekaj gostinskih sob v gradu (zgrad: Borl pri Ptuj).

Nedaleč od Grada: »Tromejnik« Dolič — planska postojanka, ki sedaj ne posluje. V letni sezoni že sedaj marsikateri izletnik razočaran potrka na njena vrata, ker ostanejo — zaprta. Občasna avtobusna zveza Slatina Radenci—Dolich nikakor ne bi bila napak, prav tako ne markacija poti do planskih postojank in izletišč.

Možnosti na pretek

Tudi G. Moravci veljajo za priljubljeno izletniško točko. Tu bi nedvomno kazalo namestiti razgledni stolp in razširiti sedanje gostišče (z nekaj tujskimi sobami). Lep izlet za vsakogar je tudi ogled rotunde Sejo (Fokovci). S tem izletom sprehoda po soboški občini: še nismo končali, žal pa nam nadaljevanje onemogoča pomanjkanje prostora. Pribiti velja le to, da brez avtobusne postaje v Soboti dolgo ne bo več mogoče. Kaže pa, da so za gradnjo manjšega hotela že nekateri obeti.

V Radgoni bodo letos pripravili načrt za manjši hotel in prihodnje leto lahko že upamo na začetek gradnje. Podoba je, da se bodo odločili za hotel s kavarno in sodobno restavracijo ter letnim vrtom ob hotelu na mestu, kjer je sedaj kolo-dvonska restavracija. Tudi glede gradnje avtobusne postaje v Radgoni dobro kaže. Letos so na vidiku zemeljska dela. Tudi lemo kopališče kaže urediti in bivanje v Radgoni bo kar prijetno — tudi zaradi izredno privlačne okolice. V Negovi nameravajo namreč urediti odprti letni bazen. Letos bodo opravili nekatera komunalna dela in uredili okrepčevalnico (točilnico), ki so jo obiskovalci doslej pogrešali. Na Kapel bodo uredili v sklopu nove sodobne kletvi VG Kapela majhen bife, ki bo nudil domačim in tujim gostom pristna sloveča kapelska vina. To bodo storili še letos. V Slatini Radenci pa že mislijo na gradnjo novega hotela, garaž, letnega bazena s kabinami in bifejem. Torej: spodbudni obeti!

Jeruzalem v Ljutomerski občini je priljubljena izletniška točka. Razveseljiva je novica, da jo je prevzelo gostinsko podjetje »Jeruzalem« iz Ljutomera. S 1. majem je začela že obratovati v novi upravi, kar

obeta dobro in solidno postrežbo ter večji dotok gostov od tu in tam.

Kakor v Murski Soboti, bodo morali tudi v Lendavi polagoma misliti na boljšo ureditev avtobusnega postajališča, v Lendavskih gorcih pa urediti



bife za okrepčilo izletnikov. In še... In še...

Bežen sprehod po turističnem Pomurju naj bo za danes končan. Turistične organizacije, obč. ljudski odbori in drugi činitelji bodo nedvomno našli primerne organizacijske oblike za uveljavitev Pomurja v turističnem pogledu, za razmah turizma v Pomurju in za to, da začeto delo ne bo ostalo na poti. Pobude in predlogi državljanov bodo samo pripomogli, da s skupnimi močmi čimprej preženemo turizem v Pomurju — z zapeka.

Bojan Sinko



Slatina Radenci — letoviški kraj, znan daleč izven naših meja. Tudi okolica zdravilišča je polna naravnih lepot

Vloga SZDL v razvijanju gospodarskih in družbenih odnosov na vasi

Predsed. Okrajnega odbora SZDL tov. Jan Ros se je uvodoma spomnil veličastne poti KPJ in SKOJ, katere štiridesetletnico ustanovitve proslavljamo v teh dneh. Omenil je tudi ugled in uspehe, ki so jih dosegli delovni ljudje Jugoslavije v razvijanju socialistične demokracije v svoji domovini in s svojo politiko aktivnega in miroljubnega sodelovanja med narodi sveta, nato pa prešel na eno izmed osnovnih vprašanj Pomurja:

Vloga SZDL v razvijanju gospodarskih in družbenih odnosov na vasi

Ko postavljamo ta vprašanja ponovno na dnevni red okrajne konference SZDL — tudi prejšnja konferenca je bila v glavnem posvečena temu vprašanju, delamo to zato: ker je to panoga našega gospodarstva, ki je v celotnem jugoslovanskem merilu zaostala in še zaradi tega, ker je Pomurje pretežno agrarna pokrajina, z zaostalo kmetijsko proizvodnjo, kateri pa daje svoj pečat še tipična razdrobljenost kmečkih površin. Ta vprašanja dajemo ponovno v razpravo predvsem zaradi tega, ker je to tudi področje, ki skriva v sebi še ogromne neizkoriščene rezerve in ker je potrebno oceniti kaj smo in česa še nismo storili na tem področju, dati moramo jasno perspektivo našemu delu in si postaviti tudi konkretne naloge.

Na našem podeželju še tu in tam kroži krilatica, ki je odraz kmečke domišljije, da kmet predstavlja stebel države, a da ga država ne upošteva, da od njega le zahteva in te zahteve pa so take, da ga bodo uničile. Taka teorija je že davno obrabljena fraza in zlasti ob proizvodnji kot jo povprečno dosegamo pri nas, spada že davno v arhiv preteklih desetletij. Tu ne gre za negiranje važnosti kmetijske proizvodnje, ki je zelo važen element v našem narodnem gospodarstvu. Tu ne gre niti za površine in toliko, ker so te brezpredmetne, ne ozirajo se v čigavi lastnini so že zelo malo dajajo, saj bi nam tudi rudna bogastva ničesar ne pomenila, če jih ne bi izkoriščali in tovarne bi nam pomenile zelo

mu pomurskemu okraju, kako se formira družbeni bruto proizvod in narodni dohodek po glavi prebivalca in kdo in koliko prispevajo posamezni sloji prebivalstva za skupne potrebe. V letu 1958 je znašal v na-

V CELOTI OBJAVLJAMO NA OKRAJNI KONFERENCI PODANI REFERAT TOV. JANA ROSA, PREDSEDNIKA OKR. ODBORA SZDL — VLOGA SOCIALISTIČNE ZVEZE V RAZVIJANJU GOSPODARSKIH IN DRUŽBENIH ODNOSOV NA VASI

šem okraju družbeni bruto proizvod na enega prebivalca 177.105 din; v slovenskem merilu istočasno 437.000 in v jugoslovanskem merilu 242.000 din in narodni dohodek na prebivalca 37.968, v slovenskem 184.700 din in v jugoslovanskem povprečju 100.000 din. V okraju imamo industrijo še zelo slabo razvito. Od 135.000 prebivalcev jih je delazmožnih okrog 70.000 in od teh jih je zaposlenih v industriji in obrti le 8.000 ali 12%. Zasebni sektor kmetijstva zaposluje okrog 48.000 delazmožnih prebivalcev ali 68%. Toda 12% delazmožnih prebivalcev zaposlenih v industriji ustvari za potrebe družbe 1.300.000.000 din in 68% prebivalcev pa le 899.000.000 dinarjev. Če samo ti podatki kažejo, da niti v pomurskem okraju kot izrazito agrarnem okraju, ob sedanjih proizvodnji, kmet ne more biti absoluten ekonomski činitelj in stebel okraja. Morda bi kdo trdil, da so temu vzrok cene. Ne moremo trditi, da v tem prigovoru ni nekaj resnice, ker je pri mnogih nesorazmerje ali to velja za cene nekaterim artiklom, ki jih kupuje kmet in obratno tudi za nekatere artikole, ki jih prodaja kmet. Na formiranje cen vpliva več elementov in omenil bi le dva: višina dosežene proizvodnje ter storilnosti in družbene potrebe. Ustavimo se spet pri številkah, ki pa nam kažejo vpliv družbenih potreb na cene, konkretno kako in odkod se formirajo proračun federacije, republike in okraja, kako vpliva na cene nizka proizvodnja v kmetijstvu in kakšne so še neizkoriščene rezerve v kmetijski proizvodnji.

Zvezni proračun za leto 1959 predvideva 399.216.273.000 din dohodkov in ravno toliko izdatkov. Iz teh sredstev gre 83 mi-

lijonov 740.000 din investicij v kmetijstvu in to iz kreditov federacije predvsem za izgraditev objektov. Plan investicij bo na kmetijskih gospodarstvih močno prekoračen. Iz navedenih podatkov je tu-

di razvidno, da splošna družbena potreba v določeni meri vpliva na cene industrijskih izdelkov. Navedeni podatki pa še



kažejo od kod dotekajo finančna sredstva in v kakšnem odnosu se vračajo v posamezno gospodarsko panogo.

In sedaj še pogledimo, kakšna je sedanja kmetijska proizvodnja v okraju, kaj daje in kakšna bi lahko bila.

Plan spomladanske setve v sodelovanju kmetijskih zadrug z zasebnimi proizvajalci in vlaganja za višje hektarske donose na travniških površinah, je bil naslednji:

koruza	2166 ha ali 50% predvidenega plana do leta 1961
krompir	300 ha ali 13% predvidenega plana do leta 1961
slad. pesa	300 ha ali 25% predvidenega plana do leta 1961
travniki	1800 ha ali 12% predvidenega plana do leta 1961

Upoštevač povprečno doseženi hektarski donos pri koruzi, ki je znašal v letu 1958 na 1 ha 25 q, bi pri sodobni obdelavi zemlje lahko predvideli povprečni hektarski donos 70 q, kar bi pomenilo na površini 2166 ha, namesto 54.150 q pridelek 151.620 q, ali 97.470 q več in pri cenah 29 din za kg dvigniti vrednostno proizvodnjo za 282.623.000 din in če od tega še odštejemo vsa sredstva, ki bi jih vložila kmetijska zadruga, po 1 ha 40.000 din, to pomeni dosežni na teh površinah 195 milijonov 985.000 din več čistega dohodka, ali na en hektar 90.480 din. Realnost tega izračuna nam kaže sledeči podatek: KG Beltinci je v letu 1958 na površinah zasejanih s hibridno koruzo doseglo povprečno 80 q. Stroški proizvodnje, računajoč tudi zemljiško rento, so znašali 17 din po kilogramu, torej 136.000 din in čist dohodek 12 din po kg, ali 96.000 din na hektar. Če bi v pomurskem okraju vnovčili vso pridelano koruzo, ki jo gojimo na 7.940 ha, kjer znaša povprečni donos 25 q, bi za pridelek enega hektarja imeli 72.500 din, to je za 23.500 din manj, kot znaša čist dohodek na enem hektarju KG Beltinci. Kje so tu kmetova vlaganja in kje njegovo delo? Vzemimo primer, da je kmet pripravljen delati zastonj in tudi zastonj vlagati v zemljo, a bi želel dobiti za svoj pridelek prav tako 96.000 din po hek-

tarju kot je to dobilo Kmetijsko gospodarstvo Beltinci, bi moral dvigniti ceno pri kilogramu od 29 na 38 din. Taka bi bila torej cena brezplačnega truda kmeta in kdo bi se z njo strinjal? — nihče, ker se tudi kmet ne bi strinjal, da zastonj dela in nihče od njega tudi tega ne zahteva.

Tako je torej s koruzo.

Plan za pridelovanje krompirja v kooperaciji je zelo nizek: 300 ha ali 13% od plana do leta 1961. V letu 1957 smo imeli povprečni donos krompirja 200 q na hektar, v letu 1958 pa 176 q. V kooperaciji s kmetijsko zadrugo je predviden pridelek 300 q, kar ni nemogoče, saj so kmetje v tekmovalju leta 1957 dosegli povprečno na hektar 320 q. Na hektarski površini lahko potemtakem dvignemo proizvodnjo v povprečju za 100 q, ali izraženo vrednostno za 90.000 din, če računamo kg krompirja po 9 din. Kmetijska zadruga bi pri takem pogodbenem sodelovanju vložila v vrednosti opravljenih del in sredstev za 30.000 din po hektarju in tako bi znašal čist dohodek po hektarju 60.000 din, kar predstavlja za 300 ha že 18.000.000 din.

Sladkorne pese bi po planu moral zasejati na površini 700 ha.

Namesto, da bi rešili nekaj nerešenih vprašanj glede cene, kala in rednega izplačila, smo iz oportunističnih razlogov znižali plan na 300 ha. Plan je torej manjši in tudi vzrokovi, ki naj bi vplivali destimulativno še nismo odpravili, niti ugotovili koliko je resnice v njih. Dosedanji povprečni donos na hektar je znašal 200 q, v kooperaciji pa bi lahko dosegli 360 q, torej 160 q več in po ceni 6 din za kilogram bi to pomenilo 96.000 din več čistega dohodka od dosedanjega. Predvidena sredstva, ki bi jih pri tem vložila kmetijska zadruga, bi znašala okrog 20.000 din po hektarju, kar bi se krilo z zvišano ceno 5 na 6 din, ki bi jo dobili če bi dvignili kvaliteto in kvantiteto.

Statistični podatki nam še kažejo, da dosegamo na travniških površinah povprečno 26 q sena. V sodelovanju s KZ bi pri uporabi umetnih gnojil za cca 17.000 din lahko povečali proizvodnjo še za enkrat, to je od 26 q na 52 q, kar bi pomenilo v finančni vrednosti porast od 31.200 na 62.400 din. Doseženi višji pridelek predstavlja torej vrednost 31.200 din in če od tega odštejemo 17.000 kar bi pripadalo zadrugi za vloženo delo in sredstva, bi še kljub temu ostalo 14.200 din pri ha več čistega dohodka, kot ga imamo sedaj.

Kaj torej pomenijo te številke ob tako minimalnem planu? To pomeni, da bi vrednost proizvodnje za navedene štiri kulture na planiranih površinah lahko dvignili za 268.343.000 din, ko smo že obračunali 112.240.000 din, ki bi jih za to povečano proizvodnjo vložile kmetijske zadruge. Pri nadaljnji delitvi viška na osnovi vloženi sredstev, računajoč 33:66 bi pripadlo KZ pridelka v vrednosti 90.000.000 in tako bi kmetom ostalo 178.000.000 čistega dohodka, ko niso ne orali, ne sejali ali sadili lastnega semena. Tak finančni efekt bi dobili, če bi prodali:

97.470 q več pridelane koruze, 30.000 q več pridelane krompirja, 48.000 q več pridelane sladkorne pese in 46.800 q več pridelane sena, če bi pa te količine višje ovrednotili s tem, da z njimi spiamo živino, bi se ti rezultat še znatno povečali in bi seveda šlo v celoti v korist kmetu proizvajalcu.

Pred seboj imam še drug izračun. V našem okraju sejemo (Nadaljevanje na naslednji strani)

Z lastnimi napori gradimo naše boljše življenje

Ze v razpravi so tovariši ugotavljali, da je današnja konferenca pokazala določeno napredok v delu, tako na vasi, kakor tudi na drugih področjih socialistične graditve v mursko-soboškem okraju. Tudi jaz, ki redkeje prihajam k vam, sem lahko na temelju vaše razprave ugotovila dejstvo, da je obravnavanje zelo konkretnih vprašanj lahko samo odraz živahnega in konkretnega dela na terenu in da je pri vas napravljeno precejšen korak naprej, kar vse nas lahko navdaja z upanjem, da bo v naslednjem razdobju razvoj krenil še hitreje.

Strinjam se s tem, kar je bilo glavkar ugotovljeno, namreč, da je največja slabost v vašem okraju izredno slaba organiziranost naših političnih subjektivnih sil. Če je že relativno najmanj članov Zveze komunistov v mursko-soboškem okraju, se temu ne bi čudila, ker vem, da je na področju, kjer prevladuje kmečko prebivalstvo, vključiti te ljudi v članstvo Zveze komunistov težka stvar, če že ne zaradi drugega, potem predvsem zaradi religioznih predsodkov, ki jih ima večina prebivalstva. Ne morem pa mimo dejstva, da nam v mursko-soboškem okraju ni uspelo vključiti v SZDL več kot 25-30% volivcev, čeprav so ob vseh možnih prilikah dokazali, da se strinjajo z našo socialistično politiko. Glede na to je brez dvoma upravičena analiza okrajnega odbora, kakor tudi tovariši, ki je govoril o istih problemih na področju lendavske občine in sicer, da smo v organizacijskem smislu odpovedali. Res je to kmečki predel in žive tu ljudje raztreseni, ter njihovo življenje teče na drug način, kot teče življenje v mestih in industrijskih naseljih, vendar pa je treba kljub vsemu temu priznati, da nismo bili dovolj vztrajni in uporni. To je potrdila tudi tovarišica iz nadzorne odbora, ko je povedala, kako smo malomarni pri pobiranju članarine, tega najbolj skromnega dokaza privržnosti SZDL. Nemogoče je namreč, da blagajnik izključni članstva 100-170 tovarišic in tovarišev, ne da bi odbor SZDL kaj ukrenil. Ta primer se mi zdi zelo značilen za našo brezbriznost glede organizacijskega utrjevanja SZDL. Res ni prav, da odločajo o članstvu samo pobiranci članarine, temveč bi moral večkrat obiskovati volivce tudi ostali člani občinskih oziroma krajevnih odborov SZDL in se pomeniti o odnosu članstva do svoje politične organizacije.

Rešitev večine problemov, ki ste jih tukaj obravnavali in tudi drugih problemov, ki tiščijo našega delovnega človeka, je odvisna od njegove lastne prizadevnosti. To se pravi, če bo on aktiven, potem bo v korak s povečano produktivnostjo dela v njegovi vasi zasvetila elektrika, bo vodovod, pa šola in marsikatera ustanova družbenega standarda, če pa se sam ne bo brigal za to, potem pa mu, seveda, tega nihče ne bo prinesel v vas. To je treba ljudem povedati, kajti socializem ni sociala. Mi se nismo obvezali na to, da bo jedel tudi tisti, ki ne dela. Nihče ne more sedeti križem, rok in kritizirati, čes: »Meni ni socializem ničesar dal.« Vprašati ga moramo, koliko je on dal, da bo socializem res socializem.

Danes že z večino narodnega dohodka razpolagajo naši delavski sveti, občinski ljudski odbori. Predvsem pa bomo sedaj dali še več sredstev občinskim ljudskim odborom, oziroma kmetijskim zadrugam za razvoj kmetijstva. Tovariš predsednik je v svojem referatu navedel številke, ki jih je treba v političnem delu na terenu uporabljati. Ljudem moramo povedati, s kakšnimi

Govor tovarišice Vide Tomšič, podpredsednice Glavnega odbora SZDL Slovenije

sredstvi razpolagamo in se z njimi pomeniti, kako bi jih najbolje porabili.

Mi smo premalo prepričevalni tudi, ko razpravljamo o kooperaciji in o napredku vasi. Glede na zlonamerne govorce, ki jih skušajo ob naših ukrepih razširjati, je treba povedati, da ni govora o tem, da bi kdorkoli slabše živel danes pri nas kot v stari Jugoslaviji — razen, seveda, tistih, ki smo jim odvzeli tovarne. Delovni človek živi danes mnogo bolje kot je živel kdajkoli prej. Prav tako delovni kmet, ki bo na temelju načrtnega obdelovanja lahko dobil iz svoje zemlje mnogokrat večje dohodke, kot pa jih je dobival doslej. Potemtakem ne bo slabše živel, pač pa bo bolje in sicer tako on, kakor tudi njegovi otroci, ki jim zemlje ne bo treba več obdelovati na primitivni način. Kmet tudi več ne bo odvisen samo od letine, kot je bilo to doslej. Modernizacija poljedelske proizvodnje mu bo prinesla večje in rednejše dohodke in vsem nam več in cenejših pridelkov.

Pri utrjevanju SZDL, pri razlagi vseh naših naporov, je treba ljudem predočiti to, da s svojimi lastnimi rokami ustvarjamo sebi boljše življenje, kar je tudi vsebina socializma.

Glede povečanja kmetijske proizvodnje, ki je v referatu zelo temeljito obdelano, bi želela pripomniti le nekaj. Zdi se mi, da je skrajni čas za izdelavo jasnega ekonomsko-političnega programa za ves mursko-soboški okraj in za vsako občino posebej. Mi moramo s prizadevnim tolmačenjem pojasniti kmetu, kaj pomeni kooperacija za njega in ga seznaniti z doseženimi uspehi na kmetijskih posestvih, na katerih je kmetijska proizvodnja modernizirana. Ni pa prav, da se zadovoljimo že s tem, če ga pregovorimo, da stopi, s svojo čisto najslabše njivico, v kooperacijo. Na ta način moramo seveda najprej premagati pojme zaostalosti in primitivnosti pri tistih tovariših, ki so v občinskih ljudskih odborih in v odborih kmetijskih zadrug. Strinjam se namreč z ugotovitvijo v referatu, da je korenina te slabosti predvsem tu.

Danes se nam odpirajo večje možnosti za razvoj kmetijstva, zlasti če upoštevamo doslej dosežen napredok in uspehe naših kmetijskih gospodarstev. Te izkušnje in uspehi nam omogočajo in nas silijo, da uporabljamo tudi ustrezne zakone, kot n. pr. zlasti zakon o racionalni obdelavi kmetijskih površin. Kadar imamo vse možnosti za boljšo obdelavo (stroje, semena, agronome), je nujno, da uporabimo vsa sredstva za to, da bi dosegli večje donose, kar je v korist kmeta in družbe. Seveda zato moramo sprejeti ustrezni načrt, skleniti s kmeti jasne pogodbe. Sklenjenih pogodb pa se seveda treba potem držati in jih natančno tudi izvajati. Kmetje morajo na podlagi teh pogodb dobiti boljše dohodke, kot pa bi jih sicer in potem bomo jutri imeli več prosičev, kot jih bomo sploh pripravljani sprejeti v kooperacijo. Mislim, da je treba v tem smislu izdelati občinske plane in osredotočiti pozornost na določena področja, izvesti ne samo politično agitacijo, temveč tudi vse ekonomske predprilave.

Nekateri tovariši so tu navajali primere in jaz se popolnoma strinjam z njimi, da je to najslabše — namreč, da mi istočasno, ko sklepamo kooperativne pogodbe, pravzaprav potem, ko pride jesen ali kakršnakoli doba že, ko bi kmet moral imeti zaradi sodelovanja določene prednosti, dopuščamo, da le-teh nima. To ni

(Nadaljevanje na naslednji strani)

OKRAJNA KONFERENCA SZDL

- Referat predsednika okr. odbora SZDL, tovariša Jana Rosa
- O vlogi Socialistične zveze v razvijanju gospodarskih in družbenih odnosov na vasi
- Govor tovarišice Vide Tomšič, podpredsednice GO SZDL Slovenije
- Razprava delegatov v skupini za gospodarstvo
- Razprava delegatov v skupini za šolstvo
- Sklepi konference

malo ali celo nič, če v njih ne bi znali in uspeli organizirati sodobne, donosne proizvodnje. Kmetijske površine so lahko važne in soodlojujoč faktor v skupni proizvodnji le tedaj, če bomo na njih gospodarili tako, da bodo dajale maksimum tega, kar lahko dajejo in le takrat bo lahko v polni meri upoštevan tudi tisti, ki na teh površinah dela in od svojega dela živi.

Ze uvodoma je potrebno ponoviti dejstvo, da se Jugoslavija v gospodarskem pogledu ne more izolirati od svetovnega gospodarstva — procesa proizvodnje in potreb in pravtako se tudi posamezni predeli Jugoslavije ne morejo izolirati od stanja in razvoja našega gospodarstva kot celote. Ze samo dejstvo, da v mnogih panogah gospodarstva, kljub velikemu povojnemu razvoju še zaostajamo od najrazvitejših industrijskih in kmetijskih dežel, pa to zaostajanje velja še prav posebej za naše kmetijstvo glede proizvodnje, kar nam povzroča določene gospodarske težave in vsako nadaljnje zaostajanje nosi v sebi nove težave, pomeni nov davek na račun zaostalosti, katerega že itak visoko plačujemo.

Naš okraj spada glede proizvodnje med relativno zaostale okraje v naši državi. Pogledimo, kaj daje pečat zaostalosti naše-

lijard za investicije v kmetijstvu (tu niso še vsa sredstva, ki jih daje za napredok kmetijstva federacija v obliki ugodnih kreditov za izgradnjo kmetijskih objektov, nabave živine, regresov za stroje in umetna gnojila. Vedeti pa je tudi treba, da se v zvezni proračun ne steka niti dinar od vplačane kmečke dohodnine).

Proračun LRS za leto 1959 določa 11.312.000.000 din dohodkov, pri čemer je kmečke dohodnine 1.446.000.000 ali 13% vseh sredstev proračuna. Republika pa daje istočasno skoraj isto vsoto, to je 1.127.000.000 ali 80% v njen proračun vplačane kmečke dohodnine v skladu: za pospeševanje kmetijstva, urejevanje voda, v gozdni sklad in še 950 milijonov za negospodarske investicije. In kako je doma, v našem okraju? Proračun našega okraja predvideva dohodkov v višini 413.489.000 din, od tega priteče iz osebnih dohodkov delavcev in uslužbencev 131 milijonov 250.000 din in iz kmečke dohodnine 104.940.000 din; vse ostalo pa iz prometnega davka, državnih taks, dohodnine iz prvotnih poklicev itd. Okraj daje od svojih dohodkov v sklad za pospeševanje kmetijstva in v vodni sklad 25 milijonov 925.000 din, ali 25% od vplačane kmečke dohodnine. Ob tem pa je omeniti, da je v družbenem planu okraja za leto 1959 še predvideno 804 mi-

- Slika na desni: Delegati in gostje med konferenco. Od leve proti desni — Sida Podleskova, Vida Tomšič, Ivan Kreft in Janez Hribar
- Slika zgoraj: Tovariš Jan Ros med branjem referata



dopustno. Mi moramo namreč kmetu, ki z nami kooperira, dejansko plaširati proizvode, mu zagotoviti dogovorjeno ceno, oziroma vse tiste ugodnosti, ki smo mu jih s pogodbo zagotovili. Zdi se mi namreč, da je važnejše, če začnemo z manjšim številom pogodb in to potem v redu izpeljemo, kot pa da se lovimo po vsem terenu. Zato pa je tudi nujno, da se v naši celotni akciji na vasi usmerimo predvsem na področja, ki bi jih lahko temeljito obdelali. Moramo osredotočiti svojo pozornost na področja, ki nam dokazano lahko največ dajo, bodisi, da je to tam, kjer že imamo kmetijsko gospodarstvo, ali pa tudi druge ugodne pogoje za kmetijsko proizvodnjo. Prvenstvene važnosti pri tem pa je, da mi kmetu, ki sodeluje z zadrugo, zagotovimo izpolnitev vseh pogodbenih obveznosti.

SZDL bi morala prav sedaj ofenzivno tolmačiti smisel kooperacije, ko se je v zadnjem času glede na zakon o nacionalizaciji stanovanjskih hiš in gradbenih zemljišč pojavila parola: kaj bo z zemljo? Z zemljo, seveda, ne bo nič posebnega. Nas ne zanima lastnina na zemlji, ki ne služi izkoriščanju, kjer pa je le-ta služila temu namenu, smo to stvar rešili z določitvijo zemljiškega maksimuma. Nas predvsem zanima vprašanje, kako bomo zagotovili, da bi vsakdo živel od dela, ne pa od špekulacije in od izkoriščanja drugih.

Poleg tega pa ne smemo pozabiti, da smo doslej dajali veliko deviz za uvoz pšenice in masti, ki bi prav tu, v Prekmurju, veliko bolj prav prišle v obliki strojev in raznih drugih naprav. Ljudem je treba jasno povedati, da nam ne gre za odpravo zemljiške lastnine, temveč za povečano poljedelsko proizvodnjo. In končno nam gre za to, da mora biti slehernik plačan ne po obsegu zemljiške posesti, temveč predvsem po tem, koliko je kdo delal in dal družbi. To nagrajevanje po delu pa je pravzaprav tudi bistvo kooperativnih pogodb.

Iz statistik, ki jih navajate v organizacijskem in političnem poročilu, sledi, da so žene pri vas premalo aktivne in da se na tem področju kažejo večje slabosti kot sicer. Toda te številke pa tudi kažejo, da je glede agitacije med ženami vasa stvar odvisna prav tako od aktivca. Če ima lahko Radgona vključenih v Socialistični zvezi 52% volivk, se pravi več kot polovico, potem ne vem, zakaj druga področja ne bi lahko imela prav toliko. To dokazuje, da je delo na političnem in družbenem osvoboditvi žensk predvsem zanemarjeno.

Toda, tovariši in tovarišice, mi kooperacije ne bomo izvedli, če ne bomo sorazmerno pritegnili moških in žensk. Če bi šli gledat statistične podatke, bi namreč lahko ugotovili, da je v murskosoboškem okraju nad 60% žensk kmečkih proizvajalcev, verjetno pa celo več, zagotavljam, ker danes Prekmurca najdemo povsod, pri delu na cestah, na stavbah, na gradbiščih, kar pomeni, da ženska obdeluje doma zemljo. Ženske so na kmetih glavna delovna sila. Naše izkušnje glede vključevanja žensk v kooperacijo pa nam tudi kažejo, da je na tistih kmetijah v Sloveniji, ki jih vodijo ženske, bil procent kooperantov večji, kot pa je bil to primer pri kmetijah, ki jih vodijo moški. To je tudi logično, ker je kmečka žena največji suženj zaostalosti. Ženske — kmečki gospodarji sprejemajo kooperacijo ne kot preganjanje zemljiške lastnine, temveč kot pomoč, ki jim odpira možnosti za boljše obdelavo zemlje in za njihovo bolj človeško življenje. Zato se mi zdi zgrešeno, da se mi v večji meri ne naslonimo na žensko, ko agitiramo za kooperacijo, in da sploh dopuščamo, da se patriarhalni moški glede vprašanja kooperacije izgovarjajo na svoje žene. Če bomo mi ženskam razložili, kaj pomeni kooperacija, če jim bomo povedali, da kooperacija pomeni to, da bodo njihovi otroci lažje živeli, da bodo one lažje posvetile več časa same sebi in svoji družini, da jih bo kooperacija razbremenila pri delu in da bodo prišle do večjega dohodka, potem se prav gotovo noben moški ne bo mogel sklicevati na to, da mu žena ne dovoli stopiti v kooperacijo.

Prepričana sem, da je ženska v svojem najglobljem bistvu bolj pripravljena sprejeti tehnični napredek na vasi, kot pa kdorkoli drug, ker ona prav zaradi zaostalosti največ trpi. Z uvajanjem sredstev proizvodnje pa seveda nastaja nov proces na vasi. Če bo namreč kmetijska zadruga postala velik obrat, bo ženska dokončno postala tudi veliko svobodnejša, kajti posamično kmečko gospodarstvo bo nehala biti proizvodna enota. Namreč to, da predstavlja kmečka družina proizvodna enota, postavlja žensko v kmečki družini v večjo odvisnost. Ona je tu hkrati obremenjena z gospodinjstvom, materinstvom in delom v poljedelstvu, gleda se na njeno odoto, njeno delo se pa ne upošteva dovolj. Šele takrat, ko se bo udeleževala proizvodnega dela v zadrugi, bo njeno delo merjeno, upoštevano in plačano. Zaradi tega je tudi v perspektivi vprašanje osvoboditve kmečke žene vezano predvsem za napredek in modernizacijo poljedelske proizvodnje. Glede na to se mi zdi, da bi bilo prav, če bi vi razmislili o posebnih oblikah prosvetnega in političnega dela med ženami, predvsem med tistimi, ki so svoj čas že bile aktivne, ki smo jih pa sedaj pustili ob strani, ker so preobremenjene s svojimi dolžnostmi.

Kar pa zadeva vprašanje šolstva, se mi zdi potrebno poudariti tisto misel v referatu in razpravi, da je razvoj šolstva v našem okraju nujno povezan s splošnim gospodarskim razvojem celotnega področja. Mi smo uvedli obvezno osemletno šolstvo, glavne materialne obveznosti pa nosi pri tem občina in deloma tudi okraj. To se pravi, če občina ni gospodarsko močna, je nujno tudi šolstvo odraz te slabe gmojne situacije. Če torej povečamo kmetijsko proizvodnjo, bo več dohodkov, če bo pa več dohodkov boste potem tudi vi sami lahko hitreje gradili šole in imeli več kadra. Dejansko je namreč nemogoče zahtevati za razvoj šolstva kake znatnejše republiške in zvezne dotacije. Če bi šli po tej poti, potem gotovo Murska Sobota še ni najbolj zaostali kraj v Jugoslaviji.

Naše občinske in okrajne proračune vse bolj postavljamo tako, da so odvisni predvsem od lastne gospodarske zmogljivosti. To pomeni, da se dvigajo istočasno s povečanjem produktivnosti dela. Vaš okraj sicer še dobiva neke dotacije, s temi pa ne boste mogli računati, da bi rešili vse probleme, predvsem ne na področju prosvete, zdravstva in socialnega skrbstva. Mi se tega dobro zavedamo, zato so dotacije, ki jih daje zveza in republika, namenjene predvsem produkciji. Če torej hočete sami sebi dobro, ne zahtevajte dotacij za prosveto in zdravstvo, temveč iščite dotacije za proizvodnjo, dvigajte občinske dohodke in iz teh sredstev dvigajte potem svoje šolstvo, prosveto in zdravstvo. Ze v razpravi je bilo rečeno, da so kmečki ljudje danes vendarle pripravljeno dati več za šolanje svojih otrok. To pripravljeno je treba organizirati, iti na samoprispevke, na dodatne prispevke in tako potem začeti s popraviljenjem šol na temelju tistih skromnih načrtov, o katerih je že govoril tov. Čacinovič.

Nočem reči, da ni situacija pri vas na področju šolstva težka, vendar smatram, da je izredno pomembno, če se boste politično angažirali, ne samo ob letošnjem sprejetju zakona o zdravstvenem zavarovanju kmečkega prebivalstva, temveč tudi pri kooperaciji, da bi lahko potem občinske proračune čim bolj razbremenili dajatev, ki so doslej predvsem majhne občine onesposobljale za to, da bi posvečale večjo pozornost šolstvu. Po mojem mnenju bi potem v zvezi s šolsko reformo šli lahko hitreje naprej.

Marsikje so že zreli pogoji za hitrejšo organiziranje ustanov stanovanjske skupnosti. V zvezi s tem pa bi imela eno pripombo, namreč, da ni treba prepisovati načrtov stanovanjskih skupnosti iz drugih področij Slovenije. Če hočete, da bo stanovanjska skupnost postavljena realno in uspešno, potem je izredno važno poznati strukturo družin in kako živijo, ali je žena sama gospodinja ali ne. Brez dvoma n. pr. rabite družbeno prehrano v Murski Soboti, v Lendavi, vendar pa je treba pri tem ugotoviti za kakšne kapacitete in za koga. Ustanove družbenega standarda je treba razvijati v sorazmerju s splošnim gospodarskim napredkom. Pri tem pa bi povsod morali posebej skrbeti za otroške ustanove. Gotovo sicer pri vas ne rabite vseh tistih otroških ustanov kot v industrijskih krajih, kjer je veliko mater zaposlenih, temveč predvsem take otroške ustanove, ki bi nudile vzgojno pomoč druž-

OKRAJNA KONFERENCA

koruzo na 7.940 ha, sadimo krompir na 8.535 ha, imamo 26.637 ha travnikov in če bi sladkorno peso pridelovali le na 1000 ha, bi na osnovi uporabe sodobnih agrotehničnih mer povečali doseganje proizvodnje tako, da bi višji čist dohodek, izražen v denarju, znašal 1 milijardo 691.940.200 din. Pri delitvi viška 35:66, bi to pomenilo pri kmetijskih združenjih akumulirati okrog 560 milijonov in pri zasebnem proizvajalcu kmetu 1.152.000 novega čistega dohodka in ob tem pa naj le omenim, da je v letu 1958 znašala vsa kmečka dohodnina 899 milijonov din.

To je le nekaj pokazateljev. Tu nismo prikazali številke, ki bi jih lahko dosegli na površinah, ki jih zasejemo z raznimi belimi žiti, s krmskimi rastlinami, z industrijskimi rastlinami, niso vštete vinogradniške in sadjarske površine, niti ni všteta živina in njeni proizvodi. Toda že samo navedene številke jasno in dovolj prepričljivo kažejo, kje so in kakšne so te skrite rezerve v pomurskem gospodarstvu. Ob teh podatkih se je vredno in potrebno resno zamisliti. S sedanjim stanjem v kmetijski proizvodnji se ne moremo strinjati in se tudi strinjati ne smemo. Toda ne smemo ostati le pri besedah in hotenjih, potrebno je preiti od neštetih razprav h konkretnemu delu. Naloge pa niso lahke. Tu gre za stvari, ki jih je potrebno reševati v materialnem in kadrovskem pogledu. Važna bo zlasti vsebina in metoda dela. Na tem vprašanju se bo po-

analzah vseh tistih vprašanj, ki so poseben odraz situacije našega terena ne kaže tukaj ponavljati, potrebno pa bi bilo, da tedaj zavzeta stališča in sklepe uporabljamo tudi sedaj pri našem vsakdanjem delu. Material je na razpolago, samo mnogokrat ne segamo po njem in ga ne uporabljamo kot napotila za politično akcijo.

Ko pa danes dajemo obračun svojega dvoletnega dela na tem važnem področju moramo ugotoviti predvsem naslednje:

Prva neposredna naloga, ki jo je bilo nujno izvršiti, je bila organizacijska in kadrovska ureditev KZ. V letu 1957 se začne proces reorganizacij KZ. Od tedanjih 67 KZ, ki so bile povečini po teritoriju in gospodarski moči mnogo premajhne, brez kadrov in sredstev za proizvodnjo, jih imamo danes v okraju 48 KZ. Ugotovimo lahko, da je proces reorganizacije zaključen.

Vzporedno s to nalogo se je vršila akcija za izločitev iz druge vseh nekmetijskih dejavnosti, zlasti trgovin s potrošnim blagom. Zavzeto je bilo stališče: KZ naj postane gospodarska organizacija orientirana na organiziranje kmetijske proizvodnje, s trgovino pa naj se bavi le toliko, da uspešno posreduje trgu to kar kmeti pridela in njemu pa kar rabi za kmetijsko proizvodnjo.

Posebno pereče je bilo v kmetijskih združenjih vprašanje kadrov. V 67 KZ smo imeli le 33 upravnikov in ti so bili po večini trgovske stroke, ostale

V preteklem letu je bil dosežen velik uspeh pri nabavi mehanizacije. Do začetka leta 1958 so vse kmetijske zadruge imele le 50 traktorjev z nekaterimi priključki. V letu 1958 so si KZ nabavile 73 novih najmodernejših traktorjev in 500 kom raznih trakt. priključkov. Zdaj že lahko trdimo, da je traktor tudi osvobodil našo vas, je pa še važno vprašanje (kako in zakaj ga uporabljamo in kako tudi z njim ravnamo. Analiza investicij nam pokaže, da je bilo za nabavo traktorjev v letu 1956 vloženo le 3.695.000 din, medtem ko je bilo v letu 1957 že 21.188.000 din in naslednjega leta pa že kar 201 milijon dinarjev. Skupna vlaganja v osnovna sredstva za proizvodnjo so znašala leta 1956 samo 48.276.000 din. V letu 1957 so se dvignila na 84.256.000 din in naslednjega leta že na 295.000.000 din.

V zvezi z dviganjem kmetijske proizvodnje in ureditvijo poslovanja kmetijskih združenj se je iz leta v leto tudi krepila materialna osnova KZ. V letu 1956 so imele kmetijske zadruge skupno s trgovino celotnega prometa za 3.555.000.000, ob katerem je bilo usvarjenih 47.018.000 din čistega dobička. V letu 1957 je porasel promet na 3.978.000.000 din ob usvarjenem dobičku 51.701.000 din, toda v letu 1958, ko so bile zadruge že brez klasične trgovine, je znašal v 48 združenjih celoten promet okrog 3.378.000.000, a dobička pa je bilo usvarjenega že okrog 100 milijonov dinarjev. Danes namo več KZ, ki niso v stanju krjiti svojih plačil iz dohodka, nasprotno pa smo jih v letu 1957 imeli še 6, tako da so za kritje plačil uporabile 2.900.000 din sredstev iz rezervnih skladov. Tudi ti podatki kažejo napredek in so že osnova za hitrejši dvig kmetijske proizvodnje v našem okraju. Kmetijske zadruge so torej v svojem poslovanju krenile naprej. Formirajo se skladi in s tem se usovarjajo materialni pogoji za krepitev KZ in za uspešno izvajanje njenih proizvodnih nalog.

Ob finančnem poslovanju KZ naj še mimogrede omenim poslovanje hranilnih odsekov, odnosno združenjih hranilnic. Hranilne vloge so znašale v letu 1956 skupno z vlogami na obračunskih knjigah 12.906.000 din. Naslednjega leta so narasle že na 40 milijonov 550.000 din in v lanskem letu pa že na 71.456.000 din. Ako izrazimo leto 1956 kot indeks 100, imamo leta 1957 že 312 in v letu 1958 pa že 550. Še hitreje raste število vlagateljev in sicer če je leto 1956 indeks 100 jih imamo v letu 1957 že 840 in lani 987. Ob vsem navedenem pa je že kar težko razumeti zakaj še 8 KZ od 48 ni uvedlo hranilno kreditne službe.

V preteklem obdobju so bili izvoljeni združni sveti. Vključno jasnim in konkretnim sklepom so osnovne organizacije SZDL pristopile h kandidiranju združnic s precejšnjim nezaupanjem čes; žene ne bodo hotele sprejeti kandidatur in na volitvah bodo izpadle. Rezultat pa je pokazal nasprotno, da je marsikje bilo med izpadli več moških kot žensk. To kaže, da bi bil lahko rezultat boljši, če bi bil na vasi pravišnji odnos do vključevanja žena v

Referat tovariša Jana Rosa,

trebno spoprijeti s kmečko konservativno miselnostjo, ki se na osnovi raznih predsodkov, kot so lastniški odnosi, bojazen za gruntarsko samostojnost, nedotakljivost zemlje in mej in podobno, še upira in se bo tudi v bodoče upirala vsakemu napredku. Uspeha pa bomo dosegli, čim jasneje bomo govorili, čim več znanja bomo imeli in če bomo pri svojem delu prepričevalni, dosledni in če bomo znali nenehno širiti krog sodelavcev iz vrst naprednih kmečkih proizvajalcev, ki ne bodo le pionirji napredne proizvodnje, temveč poleg lastnih vzgledov tudi s svojo prepričevalnostjo pritegovali k taki proizvodnji še zaostajajoči del svojih sovaščanov.

Rečeno je že bilo, da so se ta vprašanja obravnavala že na zadnji konferenci junija leta 1957. Razprava s sprejetimi zaključki je takrat postavila osnove, po katerih naj se razvija kmetijsko združništvo, kmetijska proizvodnja in socialistični odnosi po naših vaseh. Resolucija Zvezne ljudske skupščine o perspektivnem razvoju kmetijstva in kmetijskega združništva je bila na tej konferenci konkretizirana za naše prilike, postavljene so bile naloge, ki bi jih zlasti morale izvajati politične organizacije, ljudski odbori, sveti, združni forumi, družbene in strokovne organizacije in to v neposrednem delu z individualnimi kmetijskimi proizvajalci. Bogate vsebine referata tov. Ledineka, ki je slonela na temeljnih

posle pa so opravljal: poslovanje trgovin ali kmetije v svojem prostem času. Danes imamo v vseh KZ upravniške. Od prejšnjih upravnikov jih je ostalo na svojih delovnih mestih le 11 in 37 jih je bilo na novo nameščenih. Tako je sicer predpisom zadosteno, vendar to je le formalno. Čeprav je sedanjih kader neprimerno boljši od prejšnjega, pa še vseeno ne moremo biti s tem stanjem v celoti zadovoljni. Mnogim še manjka strokovna sposobnost in politična orientacija. Nekateri si prizadevajo, da bi si to kar jim manjka pridobili na tečajih in v praktičnem delu, imamo pa še take, ki jim je proizvodnja deseta briga in se zanimajo le za odkup in vidijo vso perspektivo kmetijske zadruge v doseženih cenah in marži in ne v proizvodnji. Tistim, ki se trudijo za svojo strokovno in politično izpopolnjevanje, bo potrebno pomagati, druge pa brez sentimentalnosti zamenjati. Ta načela morajo veljati za vse kadre v kmetijskih združenjih. Ne smemo dopuščati takih slučajev kot smo jih imeli, da je n. pr. v eni sobi upravnik prepričeval kmete in jih pridobival za kooperacijo, v drugi sobi pa je knjigovodja odvrčal kmete od kooperacije z izjavami, češ da ni še sigurno, kaj se za tem skriva (primer KZ Črensovc). Takih, niti primerov pasivnega gledanja na osnovna vprašanja, ki jih imajo danes kmetijske zadruge, ne moremo trpeti pri našem kadru v združenjih.

javno življenje. Največ žena in sicer 20,8% je bilo izvoljenih v občini Radgona, najmanj, 5,6% pa v občini Murska Sobota. Zveza združnic tu ni razvila dela z ženami in od tod deloma tudi ta rezultat.

Po posameznih KZ je bilo tudi nekaj odpora za kandidiranje mladih združnikov. Naša slabost. Klubov mladih združnikov smo imeli le 17 in med volilno akcijo smo jih na novo ustanovili 7 toda razen 3 so vsi obstoječi bili le na papirju; njihove aktivnosti ni bilo čutiti v konkretnem delu.

Ob vseh navedenih napakah in naših slabostih pa je bil pri volitvah le dosežen uspeh. V združne svete je izvoljenih 10,8% žena in 18% pa je mladih združnikov. Volitve so tudi izboljšale socialni sestav, v združnih svetih je kmetov do 3 ha, 52,3%, od 3 do 5 ha 37% in nad 5 ha 10,4%. Med člani združnih svetov jih je 90,2% članov SZDL in 5% članov ZK, in ostalih 5% pa kaže, da je Socialistična zveza delovnih ljudi iskala kandidate tudi izven svojega članstva in kaj takega se verjetno lahko zgodi le še samo v našem okraju.

Če na kratko analiziramo do kake stopnje smo razvili KZ glede njene vloge kot nosilca visokodonosne kmetijske proizvodnje na osnovi socialističnih odnosov, potem moramo ugotoviti:

1. Da so kljub doseženim uspehom z ozirom na stanje v prejšnjih letih to le osnove iz katerih bomo v bodoče KZ lažje usmerjali v to njeno vlogo. KZ so danes na splošno vzeto še vendarle prejšnje uslužnostne organizacije za kmeta, kot to, kar bi morale biti, to je organizatorji kmetijske proizvodnje, da skupno s kmetom razvijajo donosnejšo proizvodnjo.

2. Upravniški KZ so neprimerno boljši od prejšnjih, vendar niso politični ekonomisti ter mnogi od njih še nimajo jasne orientacije, v kakšno smer je KZ potrebno razvijati, niso tudi dovolj prepričani, da te uspehe lahko dosežemo in se premalo zavestno poslužujejo obstoječih pogojev in novih oblik za doseg cilja, katerega smo si postavili.

3. Čeravno smo uspeli v združne svete in upravne odbore izbrati iz vrst članstva KZ najboljše ljudi, to še niso forumi, ki bi delali kot celota z jasno orientacijo, kaj naj postane KZ in ne usmerjajo vsega svojega dela v učnostev KZ. Mnogi od njih so še zastopniki kmeta v KZ in ne organi zadruge za organizacijo višje proizvodnje na bazi socialističnih odnosov.

4. Kmetijska proizvodnja v večini zasebnih gospodarstev je še izrazito naturalna. V kmečkih površinah ležijo ogromne neizkoriščene rezerve in tudi proizvodi so poleg malih količin tudi kvaliteto slabi in dragi. Po naših vaseh ne najdemo le boljše in slabše situirane kmete, ki se razlikujejo po obsegu in vrednosti površin, ampak tudi, po tem, da mnogo kmetov gospodar na slno zastareli način, nedonosno in nerentabilno in da enako veliko in (Nadaljevanje na naslednji strani)

nam, pomagale pri vzgoji staršev. Vi imate namreč opravka z dokaj zaostalo družinsko vzgojo. Če pa boste pomagali vzgajati staršem otroka, boste s tem zajeli tudi njegovo mater in očeta. Ko pristopamo k ustanavljanju stanovanjskih skupnosti se le-te ne smejo pojavljati kot pritisk na občinske proračune. One morajo zrasti iz potreb samega terena in iz pripravljenosti ljudi samih, da za nje prispevajo.

Na koncu bi se še zadržala na vprašanju manjšine in manjšinskega šolstva. Problem manjšin je pri nas zadovoljivo rešen. Vsak manjšinski otrok ima svojo osnovno šolo v materinskem jeziku. Toda problem manjšine ni samo problem manjšinskega šolstva, temveč je mnogo širši. Gre predvsem za to, ali je manjšina postala enakopravni sestavni del družbenega življenja naše skupnosti. Če imamo na primer ponekod samo pet odstotkov Madžarov vključenih v Socialistično zvezo, to brez dvoma ni v redu, ker se enakopravnost manjšine ne očituje samo v šolah. V razvoju družbenega upravljanja namreč bo sploh vse manj važno vprašanje, ali si Madžar ali Slovenc, ampak — ali si dober delavec, ali si pošten, ali si socialistično misleč človek. Mi ne gledamo na manjšino kot na faktor s katerim bi taktizirali, mi jemljemo manjšino kot stalno in pozitivno dejstvo. Ona tu živi in mi ji ne zdaj in ne v bodočnosti nikdar ne bomo odrekli narodnostne fiziognomije, odpreti ji pa moramo vrata ne le v šole, ampak v vse javno življenje na podlagi istih pravic. Absolutno odklanjamo politiko asimilacije ali denacionalizacije manjšine. Zato pa smatramo, da je pomankljivost, če se je kljub dobro organiziranemu manjšinskemu šolstvu pojavila težnja nekaterih madžarskih staršev, da bi bilo bolje otroke, zaradi njihove bodočnosti, pošiljati v slovensko šolo. Mi se pa seveda s tako situacijo ne moremo strinjati. Za te starše je namreč manjšinska šola pomenila določen minus, ker otrokom ni nudila podlage za nadalj-

nje šolanje na slovenskih šolah. Prav preko izpopolnjevanja šolstva moramo podvzeti korake v smeri takšnega idealnega stanja, da bi na področjih, kjer skupno živita dve narodnosti, prišla do polne veljave dvojezičnost, medsebojno poznavanje jezika, kulture itd. Taka politika je sestavni del našega pojmovanja aktivne koeksistence. Zato pa tudi obsojamo vse poskuse, da bi manjšine uporabljali za sejanje nezaupanja med narodi. Manjšini naj bodo odprta vsa mesta v državi, v kateri živi. Zategadelj ji tudi moramo omogočiti, da poleg svoje materinščine in ne na njeno škodo, obvlada tudi jezik večine. V perspektivi pa bi bilo treba na mešanih področjih vzpostaviti za vse otroke dvojezično šolstvo. Za takojšnjo rešitev v tem smislu še nimamo objektivnih pogojev, zato pa bo treba to vprašanje postopno reševati, tako v primernem izpopolnjevanju programov manjšinskih in vseh ostalih šol. V občinski in okrajni upravi je treba zagotoviti, da bi uradniki obvladali oba jezika. Glede na to bo treba posebej tudi materialno stimulirati uslužbenca, ki bodo obvladali oba jezika.

Na ta način se ustvarja vzdušje, v katerem bo vprašanje nacionalne pripadnosti manj važno, zategadelj, ker bo sleherniku popolnoma jasno, da nacionalna pripadnost in gojitev materinskega jezika zanj ne predstavlja diskriminacijo, ampak da ima vse možnosti, da enako kot neguje svoj jezik, svojo kulturo, istočasno sodeluje tudi kot proizvajalec in upravljalec v vseh organih družbenega upravljanja.

Organizacije Socialistične zveze na teh področjih naj bi o teh problemih razpravljale in pri tem razbijale nacionalizem in šovinizem, ki se pojavlja na eni ali na drugi strani. Predvsem pa naj razkrinkujejo poskuse nekaterih držav, da bi manjšino uporabljali za mednarodne avanture, po drugi strani pa razkrinkujejo tiste, ki se sicer imenujejo socialiste, ki pa manjšinam jemljejo jezik in jo zatirajo.

SOCIALISTIČNE ZVEZE V M. SOBOTI

vedno pestovstvo daje povsem različne rezultate. Zakon o maksimalnem izkoriščanju zemlje se, razen v treh primerih, še ni začel uveljavljati ter ga bo posebno v posameznih izrazitih primerih zamernarjanja obdelovanja zemlje uporabiti.

Kje so vzroki, da nismo dosegli boljših uspehov, odnosno v čem so slabosti našega dela pri kooperaciji?

Za spomladansko setev smo se prepoznali in nezadostno pripravili. Pogodbe za spomladanske kulture bi morale biti sklenjene že pred jesenskim delom, ker niso bile, smo precej zamudili. Dolgo smo čakali na kalkulacije, namesto, da bi si pomagali pri sklepanju pogodb z izkušnjami kmetijskih gospodarstev. Ker jesenska setev italijanske pšenice ni šla kot smo si želeli, seveda v glavnem zaradi subjektivnih težav (oincaje za naročitev semen in gnojil), je to vneslo določeno nesigurnost med zadrudne funkcionarje in tudi med politični aktiv. Tako smo morali ostro nastopiti in se spoprijeti z lastnim oportunizmom. Za spomladansko setev so se vedel zamujenega jesenskega dela, čez z mo vršle le stane diskusije: kako nadoknaditi zamujeno, s kakšnimi agrotehničnimi ukrepi, kakšen je lahko garantiran donos, koliko bo stalo vlaganje in podobno in take diskusije so tekle vse do pomladi, ko bi že morali vedeti v kmetijskih zadrugah in kmetijskih proizvajalci, pri čem smo. Tu je manjkala odločna beseda naših kmetijskih strokovnjakov, predvsem pa tistih, ki imajo že lastne izkušnje, ponekod pa smo se teh strokovnjakov tudi premalo posluževali.

S tem v zvezi naj omenim še to, da lani v nekaterih primerih nismo uspeli v celoti s hibridno koruzo in to predvsem zaradi tega ne, ker ni bilo dovolj strokovne pomoči in ni bilo kontrole če se izvajajo vsi potrebni agrotehnični ukrepi. Dogajalo se je, da so kmetje sejali hibridno koruzo po starem, nato pa so zahtevali čudeže. Ker niso uspeli pa so svoje neuspehe uporabljali kot dokaz za neuspešnost sodelovanja s kmetijskimi zadrugami. Take pojave smo videli, vedeli smo zanje, o njih smo govorili, toda bili smo premalo odločni, da bi rekli, da ima vsaka laž kratke noge in iznesli tudi v tisku take primere, ko ni bilo uspehov po krivdi ali malomarnosti posameznih kmetov.

S planom hibridne koruze smo zajeli pretežno površine, ki so za to kulturo sicer najugodnejše, vendar v krajih, kjer je razdrobljenost, bojazen za zemljo ter zaostala miselnost največja. Ta dejstva smo premalo upoštevali, zato so bili doseženi nezadostni rezultati.

Najosnovnejši vzrok, da nismo uspeli pri sklepanju pogodb kot bi lahko letos, pa je predvsem v tem, ker se kmetje branijo obračunavati z zadrugo njena vložena sredstva s pridelki. V tem je bila naša slabost, da nismo teh pojavov dovolj hitro analizirali, kajti kasneje smo že ugotovili, da je blagovna proizvodnja pomurskega kmeta skoncentrirana v živinoreji in to v najširšem

je v glavnem še vedno na ljudeh iz okraja in občine. Zelo redki so še primeri, da te naloge samostojno izvajajo ljudje iz političnih in združnih forumov na terenu. To nas seveda tudi opozarja, da smo se doslej vse preslabo politično in strokovno pripravljali za te naloge, in še nekaj da se je vse preveč zanemarjala vzgoja kadrov v kmetijskih zadrugah in združnih svetih.

Tudi nimamo se v celoti podpre in razumevanja od vseh kmetijskih strokovnjakov, ki jih imamo v okraju. Nekateri se še niso ogreli za to veliko delo in še ne vidijo v čem so njihove naloge in kje in kdaj lahko največ pomagajo. Nekateri si prizadevajo, da bi pomogli pri tej nalogi s konkretnim delom na terenu, toda večina pa jih še stoji ob strani in nekaj jih je, da sprejeje obveze odklanjajo ali pa jih izvajajo samo formalno. Naša slabost je tudi v tem, da jih k delu ne vezemo konkretno, da kmetijske zadruge z njimi ne sklepajo pogodb, da jih tudi ne znamo pravilno stimulirati za dosežene uspehe. Dokler kmetijske zadruge ne bodo imele svojih lastnih strokovnjakov, bo tak način dela s kmetijskimi strokovnjaki nujno potreben. Naloga kmetijskih strokovnjakov naj bo zlasti v tem, da neposredno organizirajo, vodijo in nadzirajo kmetijsko proizvodnjo; s strokovnimi predavanji in navesti pa usposablajo proizvajalce, a n'kakor naj ne bo njihovo delo v tem, da bi namesto upravnikov kmetijskih zadrug, članov upravnih odborov in združnih svetov sklepali pogodbe.

Okrajna in občinska politična vodstva (razen nekaterih posameznih članov, ki jih bo potrebno vprašati, zakaj in kako mislijo), se zavedajo važnosti teh nalog, ki jih imamo v kmetijstvu Pomurja.

Okrajni in občinski ljudski odbori so sprejeli petletne perspektivne plane. V teh planih je določeno, da se bosta družbena proizvodnja in narodni dohodek povečala vsako leto za 15%, da se bo kmetijska proizvodnja povečala povprečno vsako leto za 11%, kar pomeni, da bo do leta 1961 za 66% višja od začetne v letu 1956.

Po posameznih strokah kmetijske proizvodnje se je s planom določilo naslednje povečanje proizvodnje: v poljedelstvu od 4469 mil. na 7815 mil., to je za 74% v sadjarstvu od 193 mil. na 289 mil., to je za 49% v vinogradništvu od 245 mil. na 360 mil., to je za 46% v živinoreji od 3724 mil. na 6048 mil., to je za 63%. Skupno od 8651 mil. na 14512 mil., to je za 66% več. ko bi na sodobni način obdelali le okrog 50% vseh kmetijskih površin v našem okraju. Ob takem dvigu kmetijske proizvodnje bi se potrošnja na enega prebivalca tudi dvignila od 33.500 dinarjev na 54.500 din. ali za 63%.

Okrajni ljudski odbor je na svoji seji v marcu 1959 analiziral dosežanje izvajanje perspektivnega plana razvoja kmetijstva za leto 1957 in 1958. Pri tem je ugotovil, da je plan kmetijske

predsednika Okr. odbora SZDL

pomeni te besede. Ugotavljamo, da ob dobri letini celo dokupujejo živino za pitanje, ob slabi letini pa ponujajo suho v zakol. Ugotovljeno je tudi, da smo v našem okraju po staležu živine precej nad evropskim, jugoslovanskim in slovenskim povprečjem. Na 100 prebivalcev je pri govedu evropsko povprečje 29, jugoslovansko 29, slovensko 39 in v našem okraju 59; pri prašičih evropsko povprečje 21, jugoslovansko 24, slovensko 36 in v našem okraju 74; pri vsem tem pa še vedno močno zaostajamo za kmetijsko najrazvitejšimi deželami kot je n. pr. Danska in druge. Statistični podatki kažejo, da kmečko gospodarstvo v našem okraju formira svoj dohodek 75% od prodaje živine. Iz tega je potem tudi razumljiv odpor kmetijskih proizvajalcev glede obračunavanja s pridelki, kajti ti jim služijo za krmsko bazo, čeprav vedno ne najbolj rentabilno (n. pr. koruzo za pitanje mesnatih prašičev).

Ob teh ugotovitvah pa smo pristopili k novim oblikam pogodbenega sodelovanja, k sklepanju pogodb za pitanje prašičev in goved in vzporedno s tem k pogodbenemu pridelovanju krmske baze. S tem dosegamo isti cilj, dosegamo višje hektarske donose, dvigamo proizvodnjo, za kmeta pa je ta oblika mnogo dostopnejša. Če je takšna orientacija pravilna in dosežanja praksa nam kaže, da je, potem je potrebno v to smer postaviti vse naše plane in usmeriti vse naše delo. Pri dviganju kmetijske proizvodnje in pogodbenem sodelovanju kmetijske zadruge in kmetov moramo stalno analizirati dosežene uspehe in ob tem iskati vedno nove naprednejše oblike sodelovanja.

Kakšne rezultate dosegamo pri pogodbenem pitanju živine? V letu 1958 je bilo sklenjenih med KZ in zasebnimi proizvajalci pogodb za pitanje 1490 glav goved; za izvoz, v letošnjem letu pa že za 2446 glav.

V letu 1958 je bilo sklenjenih med KZ in kmeti pogodb za pitanje 1606 komadov prašičev in letos že za 15.153 komadov. To so le začetki. Ob tej kvantiteti se bo nujno boriti tudi za kvaliteto in to z nenehnim strokovnim usposabljanjem kmetijskih proizvajalcev. Ne smemo pozabiti, da je to tudi: ena izmed osnovnih nalog vseh gospodarskih organizacij, s katerimi so privatni kmetijski proizvajalci v pogodbenem sodelovanju.

V živinoreji bodo kmetijska gospodarstva letos dosegla velik uspeh. Z letošnjimi investicijami bodo povečala vzrejo bekonov od 3800 na 12.500 komadov, pitala bodo 1.500 komadov baby beefa in povečala stalež molznice za 650 glav. S tem pa bo zajet le minimalen procent (12%) mladih telet, ki grede letno v klanje s težo od 60 o 80 kg, namesto da bi jih izpilali do teže preko 200 ali 350 kg.

V kooperaciji pa se nam nadalje pojavljajo še tele pomanjkljivosti in težave:

Brezglavno planiranje. Na področju kmetijske zadruge Bistriča smo planirali v kooperaciji 100 ha hibridne koruze, ali pri tem pa nismo upoštevali, da ima KZ le en traktor, brez podhranjaja in jensensko globoko oranje ni bilo ni izvršeno. Takih primerov imamo več. Tako moramo vedno upoštevati pri kooperaciji vse možnosti, predvsem pa storiti vse, da bo dosežen s pogodbo določen rezultat.

Nadalje imamo težave s polproletarci in sezonci. Eni kot drugi imajo zemljo kot pribojšek. Ker so to povedni manjši posestniki, je progresivni davek za njih ugoden. Ekonomsko dobro stojijo. Doma dela žena z otroci, mož pa služi. Ti ne ustvarjajo na vasi naprednega razpoloženja, nasprotno trenutno se celo upirajo naprednemu gospodarjenju v kmetijstvu.

Pogodbenemu sodelovanju pa se še upirajo takozvani »umni gospodarji«. Po vseh vaseh jih je nekaj. Ti so si kot posamezniki izkoriščujoč vse ugodnosti, usluge KZ, naše regrese, kredite in subvencije, zgradili gnojnice jame, hleve, silose, nabavili so si stroje, plemensko živino ipd. Na svojih gospodarstvih dosegajo prilično dobre hektarske donose in ne čutijo potrebe po kooperaciji. Po gnojila hodijo več deset kilometrov daleč, semena iščejo po raznih vzevah in izkoriščajo naše slabosti. In seveda so iz nam razumljivih razlogov tudi nasprotniki vsakega napredka pri sovaščanih. Proizvodnjo imajo, dobiček dobivajo iz konjularnih cen in jim napredek drugih ne gre v račun. Vpliv tehd ljudje pa je v nekaterih vaseh še zelo močan, saj slišimo prigovore: če ta ne gre, ne gremo tudi mi, ta ima že izkušnje in ve zakaj ne gre! Nekateri med temi pa tudi aktivno nastopajo proti pogodbenemu sodelovanju. Skoraj nič boljše od teh pa niso tisti, ki grede v kooperacijo le simbolčno z neznatnim površnam, z razdrobljenimi parcelami in take kooperante najdemo tudi med člani združnih svetov.

Pri vsem tem pa moramo omeniti tudi še našo osnovno slabost, da se teh nalog v kmetijstvu lotevamo še vse preveč akcijsko; da je pri tem aktivnih le nekaj aktivistov iz vrst političnih in združnih forumov in ti so več ali manj le osebni agitatorji brez poglobljenega in sistematičnega dela z organizacijami, združnimi svetovi in kmetijskimi proizvajalci. Vsa skrb za uspešno reševanje dviga kmetijske proizvodnje s pomočjo kmetijskih zadrug,

in pridobila na članstvu. Iz sedanjih, majhnih, razdrobljenih osnovnih organizacij je potrebno ustanoviti močnejše — večje organizacije.

2. Intenzivno in sistematično je delati na nadaljnji, utrditvi KZ. Nadaljevati je z vzgojo ZS in UO — več predavanj, kot doslej je organizirati tudi po naših vaseh za zadrudnike in za ostale kmetovalce. Zdrudnim kadrom in upravnemu vodstvu je potrebno dati jasno orientacijo in jih zavestno prepričevati za vključevanje v borbo za višjo proizvodnjo.

Posebno skrb je posvetiti strokovnemu kadru. Več stipendirati, toda s kriterijem, da bo kader, ki ga družba šola, tudi v praksi aktiven družbeni delavec. S kmetijskimi strokovnjaki, ki so zaposleni izven KZ, je sklepati pogodbe za opravljanje določenih strokovnih del. Te, ki jih že uporabljamo, je razbremeniti vseh formalnosti in jih vključiti v neposredno proizvodnjo.

Strojni park pri KZ še ne zadošča in ga bo znatno premalo za predvidena dela. Tudi ta, ki ga imamo, ni razporejen v skladu z našimi proizvodnimi plani. Mnoge KZ tu znatno zaostajajo. Zaostriji je borbo zoper neupravičeno izkoriščanje strojnega parka, zlasti traktorjev in prikolice (razni prevozi), zoper slabo vzdrževanje, čuvanje in nekvadratno obdelavo zemlje.

3. Pridobivanje novega članstva v KZ mora biti naše stalno delo. Novo članstvo pa bo prihajalo, če bodo KZ v svojih uslugah izvajale pravilno diferenciacijo. V delo in v članstvo se premalo priteguje žene in mladno. Če se na sestankih za kooperacijo moške sklicujejo na žene, potem je res, da žene ne sodelujejo le v proizvodnji, ampak da celo one odločajo o načinu proizvodnje in je delo z njimi: ne samo nujno, ampak koristno.

Ob KZ so ustanovljeni klubi mladih združnjakov (ne sicer povsod), toda vsebine dela še nimajo. Tu je treba nadaljevati — naloge so jasne, samo naši upravniki se teh premalo zavedajo.

4. KZ morajo imeti perspektivne in akcijske programe. Nemogoče je razumeti, da tega še danes nimajo, da to tako komplikiramo. Nismo za površnost in primitivnost, toda to je že več kot polveža hoja, ki nam bo dala plane v letu 1960, če bo le količjak sreče. Kakšen naj bo gospodarski predračun, kakšna tarifna politika v KZ, ki nima določene perspektive razvoja, če omeletne naloge v začetku vsakega leta niso konkretno postavljene. To je slabost naših OBL, ki so to enostavno prepustili KZ.

5. Živina je poleg sadja in vina osnovni blagovni proizvod Pomurja. Težje vsega našega dela mora biti zlasti na razvoju živinoreje, vzporedno s tem je nujno povečati krmsko osnovo. LO in združni forumi naj ta problem posebej proučijo in postavijo solidne principe nadaljnjemu razvoju. Vsi ostali plani morajo biti podrejeni temu. Delati je treba hitro in temeljito.

6. Nadaljnja materialna krepitev KZ je odvisna od razpoložljivih sredstev na skladih. Vsa naša politika v proizvodnji, kot v odkupu mora prvenstveno krepiti sklade.

Dokončno je izdelati investicijske programe za KZ. Tega odlašati več ne moremo. Komisija, ki je za to delo imenovana, naj z delom čimprej konča.

Posebej naj se prouči možnost koncentracije investicijskih sredstev, ki naj se uporabljajo le za opremo in objekte, s katerimi se dviga proizvodnja ali višje vrednoti blago.

7. LO naj z največjim razumevanjem pripomorejo za lastno udeležbo pri predvidenih investicijah na KG v letu 1959. Izgovori, da je ta investicija izredna, ne držijo. Tu gre za realizacijo tega, kar je bilo sprejeto na okrajni konferenci SZDL pred 2 letoma in je zapetpadeno v okrajnem in občinskih planih. Vso pomoč in tudi politično, je treba nuditi, da se kmetijska in vinogradniška gospodarstva čimprej in v celoti izgradijo. Dokončno je rešiti tudi vprašanje arondacije posestev.

V sadjarstvu in vinogradništvu smo na privatnem sektorju veliko zamudili. Vlak je tu odvozil brez nas — ugodnih kreditnih pogojev se nismo poslužili. Danes je na tem področju najprikladnejša rešitev le v sodelovanju socialističnega sektorja s privatnim. Prav je, da možnosti čimprej proučimo. To naj stori OZZ skupno z vodstvi teh obratov.

KG naj poleg vzglednega gospodarjenja tudi več store v smeri kooperativnih odnosov s privatnim sektorjem. Teh oblik se, razen enega primera KG, še ne poslužujemo, čeprav so verjetno za kmeta, kot za KG, zanimive. Se več pomoči pričakujemo od KG napram KZ tudi v strojnih uslugah in v strokovnem pogledu.

8. Odvisna delovna sila. To je problem Prekmurja. Toda tako, z odporom proti sodobni obdelavi zemlje, ga ne bomo rešili, nasprotno, stopnjevali. Po zdravi logiki bi morali na ljubo onim, ki kričijo: »Kaj bomo delali mi, če bo stroji, odpraviti še pluge in vzeti motiko in lopato in tako obdelovati zemljo, pa bo dela dovolj in ljudi celo premalo.

Preorientirati se bo nujno na gojenje takih poljedelskih kultur, ki dajejo visoke donose in rabijo več delovne sile (n. pr. sladkorna pesa, tobak, zdravilna zelišča, grmičevje ipd.), pa bo denar in delo, ki bo dostojno plačano.

Usmeriti se moramo na krmsko bazo, na vzrejo živine — perunite, proizvajati moramo za trg in za industrijo. Višja proizvodnja bo dala višje dohodke, več sredstev za investicije za predelovalno industrijo, za obrate, ki vrednotijo pridelke, ti bodo zaposlili ljudi. Samo v višji proizvodnji je rešitev, drugje je ni, to je treba vedeti in vcepiti v glavo vsakega brezperspektivnega.

9. Pred nami je zavarovanje kmečkega prebivalstva, če je za koga to važno, je za Pomurje in za Prekmurje to dvakrat važno:

— prvič, da tudi na tem področju izvedemo principe zdravstvene zaštite prebivalstva, da iz skupnih sredstev nudimo zdravstvene usluge vsakomur, ki jih potrebuje in kadar jih potrebuje in

— drugič, da razbremenimo občinske proračune, ki danes tudi preko 50% svojih sredstev dajejo za zdravstvo in socialne podpore, namesto da bi s tem denarjem gradili in razvijali proizvodne obrate, šole, stanovanja, ceste itd.

Toda tudi za te potrebe je osnova višja proizvodnja na kmetijskih površinah, ki bo ustvarjala sredstva tudi za te dejave.

10. Za usrešičitev vseh naših planskih nalog pa bi v bodoče morali prispevati več tudi vsi tisti, ki za take plane glasujejo in jih sprejemajo. V mislih imam vse tiste ljudske odbornike, ki kaj čudno izpadajo, ko se na terenu trdovratno upirajo sprovanju tega, za kar so glasovali. Socialistična zveza bo s takimi svojimi kandidati morala resneje spregovoriti.

Blagovni promet s kmetijskimi pridelki

Promet s kmetijskimi pridelki je del kmetijske problematike in del realnega standarda delavca, je vprašanje, ki se dotika interesov širokih množic v okraju in potrošnikov v industrijskih centrih, kakor tudi naše izvozne politike. Prav zaradi tega in z ozirom na kritično stanje, ki je vladalo na tem področju pri nas še pred leti, je bil promet s kmetijskimi pridelki predmet čestih razprav na okrajnem in občinskih političnih forumih, ljudskih odborih in njihovih svetov, trgovinskih zbornic in združnih forumov. Če odštejemo primere škodljive samovolje po posameznih KZ, lahko danes ugotovljamo, da je prejšnja dobesedna anarhija pri odkupu in posredovanju pridelkov in proizvodov iz kmetijstva vendarle v glavnem že odpravljena.

V pomurskem okraju, od skupne vrednosti kmetijske proizvodnje, ki je statistično izražena s 15 milijardami dinarjev, privedemo za trg le 2/3 ali nekako v vrednosti okrog 5 milijard, medtem ko preostanek potrošijo kmetijski proizvajalci s svojimi družinami. Če računamo, da živi od kmetijstva in v kmetijstvu dela okrog sto tisoč prebivalcev našega okraja, kar je nekje realno, potem potroši letno posameznik okrog 80.000 din. ali okrog 6000 din mesečno. V strukturi delavčevih izdatkov predstavljajo izdatki za živila približno dobro polovico njegove plače, kar pomeni okrog 6000 din za tri ali celo več-članoko družino. Ob tem se ustavimo še ob tržnosti socialističnih gospodarstev (Nadaljevanje na naslednji strani)

Blagovni promet s kmetijskimi pridelki

darstvo in to predvsem v primerjavi s privatnimi. Kmetijska in vinogradniška gospodarstva so dosegla čez milijardo dinarjev prometa, privatna kmečka gospodarstva pa nekaj manj kot 4 milijarde: razmerje je 1:5 v korist privatnega proizvajalca, medtem ko znaša razmerje v posesti kmetijskih površin 1:10 seveda v korist privatnih zemljišč. Po vsem tem je torej tržnost socialističnih gospodarstev bila trikrat večja.

Navedeni podatki so razumljivi brez komentarjev in govornijo dovolj jasno, kako je s standardom in kje je rentabilnost kmetijske proizvodnje.

Ob razdrobljeni in pretežno individualni proizvodnji, brez uporabe sodobnih agrotehničnih mer in ob dejstvu, da na tako stanje pritiska še gosta naseljenost, drugačnih rezultatov glede tržnosti in rentabilnosti kmetijske proizvodnje tudi ne more biti. Naraščanje dohodkov mora biti čim tesneje povezano z dvigom proizvodnje in storilnosti, in to tudi v kmetijskem sektorju in ne samo v nekmetijskem sektorju našega gospodarstva. V tem je tudi osnovno načelo naše politike do privatnega kmeta. Temelj za povečanje njegovih dohodkov naj bo večja proizvodnja in večja storilnost njegovega dela. Vsled tega je nujno preprečevati večanje njegovih dohodkov le na račun dviganja cen.

V preteklem letu je vseh viškov iz privatnega kmetijstva šlo v promet s pomočjo kmetijskih združenj že skoraj 90 odst., kar že kaže na urejenost združenj, naše trgovine in deloma tudi na dvig združne zavesti.

Ob aktivnosti vseh odgovornih družbenih organov in političnih organizacij ter gospodarskih podjetij, je bil dosežen uspeh pri stabilizaciji cen. Statistični podatki za naš okraj kažejo:

pitani prašiči	208	200
mesnati prašiči	198	198
klavno govedo	105	126
plemensko govedo	124	174
teleta	146	159
perutnina	206	205
krompir	9	8
mleko	25	25
sadje	15	15
vino	102	42

(Prva številka je povprečna cena v letu 1957, druga pa v letu 1958.)

Razen pri vinu, kjer je šla cena navzdol in pri teletih, klavnem in plemenskem govedu, kjer je povprečna cena narasla, kažejo podatki, da so se cene obdržale v glavnem na nivoju iz leta 1957, da pa je količina nekaterih proizvodov ravno na podlagi stalnih cen porasla ali pa padla. Samo dva primera: prašiči so porasli na vrednosti za 57 odst., krompir pa padel v količini na polovico, česar ni kriva slaba letina, ampak neurejenost in slabosti v našem blagovnem prometu.

Sedaj, ko smo v blagovnem prometu s kmetijskim blagom v glavnem odpravili in onemogočili neloyalno konkurenco, ki je šla čisto na račun kvalitete in neupravičenega dviganja cen nekaterim konjunkturalnim artiklom, ko smo v glavnem onemogočili odzemanje poslovnega dobička našim kmetijskim združenjem, poslovnim zvezam in njihovim obratom, po raznih odkupnih podjetjih izven okraja in izven republike, ki so prihajala ponavadi le takrat ko so nujno rabila blago, ko smo odpravili nezdružno situacijo trgovanja kmeta neposredno z vsakim, celo z inozemskim trgovcem in je kmetijska zadruga pri tem le mežnarila za svojo skromno maržo, je seveda vse to le skromen začetek ali vendar že trdna osnova, iz katere se bo blagovni promet lahko razvijal naprej. Naloge pa tudi v bodoče ne bodo lahke in jih bomo morali reševati z vso odgovornostjo.

Osnovna naloga naših poslovnih zvez in njihovih obratov ter KZ je, da se težiče vsega dela okrog blagovnega prometa prenese neposredno na tržišča. Tam je potrebno ob zdravi konkurenci, z dobro kvaliteto voditi bitko za doseg čim solidnejših cen vseh viškov kmetijske proizvodnje, ki jih Pomurje že proizvaja ali jih v bodoče lahko proizvede. Za doseg tega cilja bo predvsem potrebno:

1. Temeljita ocena s kakšnimi kmetijskimi proizvodi razpolagamo. Že v začetku vsakega poslovnega leta je potrebno vsaj približno oceniti, koliko bo viškov. Zajeti je treba vse viške, čeprav ne predstavljajo masovne proizvodnje. Poslovne zveze morajo uporno vztrajati na tem, da KZ pravočasno ugotavljajo s kakimi proizvodi bodo kmetije razpolagali, koliko jih bo, kakšni bodo po svoji kvaliteti in kdaj bodo prišli na trg.

Od dosedanjega anarhičnega poslovanja v tem pogledu, da nas je ponudba in bogat pridelek skoraj vedno našel nepripravljene, moramo preiti k sistematičnejšemu delu.

2. Iskanju stalnih tržišč in utrditvi poslovnih stikov moramo posvetiti posebno skrb. Če bomo vedeli s čim razpolagamo, bomo tržišče morali iskati in ga bomo tudi našli. Tako bo dana možnost, da za ugoden plasman sklepamo pogodbe s preskrbovalnimi podjetji, s trgovinami na debelo in drobno ter s tržnicami v potrošniških središčih ali pa da ustanavljamo tam tudi lastne prodajalne. Pri tem nas trenutne težave ne smejo motiti. Izbrati je treba vse te in najti še druge oblike ob zavesti, da je taka pot edino pravilna. Toda na takih tržiščih bomo dobrodošli le, če se bomo pojavljali kot stalni prodajalec in ne le kot potujoči ponudnik. Sklepati je treba in obdržati stalne poslovne stike.

3. V blagovnem prometu moramo težiti, da se izključuje vsak odvisni posrednik. Poslovne zveze morajo stremeti za tem, da bodo kmetijske zadruge navezale čim več stikov neposredno

V okviru letošnjih praznovanj v počastitev 40. obletnice ZKJ in SKOJ se tudi v Pomurju orste dan za dnevno številno prireditve in proslave. Najveličastnejša manifestacija je bila vsekakor proomajsko zborovanje v Soboti. Na sliki: slavnostna tribuna z našimi uglednimi voditelji in gosti, pod njo nastopajoči združeni pionirski pevske zbori.



so Poslovne zveze še potrebne in to predvsem za organiziranje proizvodnih nalog, za organiziranje predelave in s tem višjega ovrednotenja blaga, zaradi čvrstje politike cen in s tem v zvezi krepitev združnih fondov, zaradi priprave blaga za izvoz, zaradi oddaljenosti tržišč od Pomurja, ker so tako stroški obdelave prodajnih mest manjši in je zagotovljena uspešnejša prodaja; skratka zaradi izvajanja vseh že prej navedenih nalog. V dosedanjem poslovanju poslovnih zvez pa je potrebno vztrajno odpravljati napake, odnosno orientiranje teh, da bi prerasla v grosistična trgovska podjetja, da se preveč orientirajo na cene namesto na proizvodnjo in kvaliteto. Poslovne zveze se morajo vse bolj orientirati v agencijsko-komisijiski način posredovanja. Ustvarjene komisijske razlike, pa je čim bolj smotno in družbeno koristno uporabljati. V to smer je potrebno vložiti vse napore, a z enako ostrino pobijati nezdrave tendence nekaterih ljudi iz KZ, ki hočejo pod vplivom kmetov, ki jim ni všeč, da so cene napram njim fiksno določene in da blagovni promet krepi združne fondove, doseči povratek v prejšnjo anarhijo.

8. Administrativni ukrepi v svojih učinkih ne pomenijo vsega, od njih ni pričakovati absolutne rešitve. So lahko le dobrodošli pomočniki, ki urejajo zakonitost na področju blagovnega prometa s kmetijskimi pridelki. Toda so pojavi, ki kvarno vplivajo na smotno urejevanje blagovnega prometa, na stabilizacijo cen, na kvaliteto in končno tudi na storilnost ter izhajajo iz nediscipline. Tako se ne držimo odkupnih teritorijev. Na tujih terenih odkupovalci preplačujejo in pozabljajo na kvaliteto. KZ čisto zaradi minimalno višje dosežene cene prodajajo blago kupcem, ki prihajajo le po konjunkturalno blago in v določenih konjunkturalnih časih; na poslovne zveze ali domačo predelovalno industrijo pa vpijejo, zakaj ne odkupujejo tega, česar nihče drugi ne mara in kadar ne mara. Takih in podobnih napak je

Reforma šolstva IN NALOGE POLITIČNIH ORGANIZACIJ V ZVEZI Z NJO

Kakor vse panoge javnega življenja, postaja tudi šolstvo vse bolj družbena zadeva. Za odnose v socialistični družbi je značilno postopno in dosledno prenašanje družbenih funkcij na organe in organizacije družbenega upravljanja delovnih ljudi. Delovni človek vse bolj in bolj sam regulira družbene odnose na vseh področjih družbenega življenja ter vpliva tudi na zunanji odraz teh odnosov. Človek, ki živi aktivno družbeno življenje, opravlja tudi svoje delo z večjo iniciativno in odgovornostjo. Dvig človekove delovne aktivnosti zavisi od njegove zavesti, da je njegov interes tesno povezan z napredkom družbene skupnosti. V socialistični družbi si človek pridobiva povsem nov položaj.

Reforma šolstva pomeni preudarno iskanje in izgrajevanje vzgojno-izobraževalnega sistema, ki bo vsklajen z novim družbenim stanjem pri nas. Obvezna osemletna šola je široka podlaga celotnega šolskega sistema, na kateri temelji in se harmonično gradi sistem splošnoizobraževalnih in raznovrstnih strokovnih šol, kakor tudi oblik izvenšolskega izobraževanja odraslih. Naloge obvezne osemletne šole so predvsem, da nauči učence pravilno razumeti pojave, procese in zakonitosti v svetu, naravi in družbi,

— da razvija v mladi generaciji zaupanje v ustvarjalne sile človeškega razuma, delovanja, spoznavanja in spreminjanja narave,

— da s vsestranskim in skladnim vzgojnim šolskim delom, povezanim s celotnim izvenšolskim življenjem in delovanjem mladine, prispeva svoj delež k vzgoji in izobrazbi mladega človeka, da postane zavestni graditelj socializma na svojem delovnem mestu in v celotnem družbenem življenju, da bi kot svobodni državljani socialistične družbe mogli uspešno izpolnjevati osebne in družbene pravice in dolžnosti, zlasti pa, da bi bil kos nalogam družbenega upravljanja pri razvijanju socialističnih odnosov,

— da s pravilno organizacijo učnovzgojnega procesa in ozko povezanostjo šolskega pouka z izvenšolsko aktivnostjo mladine in raznovrstnim življenjem družbene skupnosti omogoči mlademu človeku, da odkrije in preizkuša tudi svoja osebna zanimanja, nagnjenja, sposobnosti in sile, mu tako lajša izbiro

vse polno. Srečujemo jih in registriramo, še celo več, o njih mnogo govorimo, se pripravamo, toda ničesar ne ukrepamo, ali pa se ne upamo. Če že čisto disciplinsko sodišče ne more tukaj napraviti reda, kot se čisto izgovarjamo, še do danes ni bil izvršen skoraj noben ukrep, da bi bili blokirani krediti za obratna sredstva, ali pa celo likvidirana zadruga, pri kateri vsa opozorila in vsi drugi ukrepi ničesar ne zaležejo.

To so v glavnem osnovne naloge, ki jih bo nujno izvesti na področju blagovnega prometa s kmetijskimi pridelki. Nisem naštel vseh, toda mnoge našete bodo z reševanjem teh vzporedno reševane. Naloge niso lahke, niso enostavne in tudi niso neizvedljive. Za njih uresničitev bomo morali vložiti mnogo napora. Če bomo vedeli kaj hočemo, če bo naša orientacija jasna, če bo naše delo načrtno, bogato po vsebini in pestro po oblikah, ne bo tako težko izvesti teh nalog. Na področju blagovnega prometa moramo imeti enotna stališča, treba je doseči enotnost akcije političnih organizacij, ljudskih odborov in njihovih organov, trgovinske zbornice in vseh združnih organizacij. Nikakor ne bomo smeli zanemarjati tudi strokovne politične izobrazbe kadrov, ki na teh področjih delajo. Zavedati se moramo resnice, da so revolucijo za doseg večje kmetijske proizvodnje in storilnosti na naših vaseh sposobni izvesti le revolucionarni kadri, ki so tudi strokovno dobro podkovani.

Za vzgojo kadra je predvsem odgovorna Socialistična zveza delovnih ljudi in druge politične organizacije. Te bodo morale biti tudi v bodoče zelo občutljive na vse nezdrave pojave v blagovnem prometu in morale bodo aktivizirati vso članstvo, celo vse delovne ljudi za izvajanje teh nalog. Učinkovitejši vpliv bo moral biti izveden zlasti po članstvu SZDL, ki imajo razne upravne ali družbene funkcije v ljudskih odborih, njihovih svetih, trgovinskih zbornicah združenj in drugih.

Različne razmere in zelo pomembne razlike v posameznih krajih preprečujejo, da bi v vseh šolskih centrih takoj in neposredno do kraja uresničili enoten tip osemletne šole z vsemi njenimi elementi in značilnostmi. Pri nas je to težavno zlasti v nekaterih predelih Goriškega, zavirajo pa to delo tudi ljudje sami, ki se ne morejo iznebiti zaostale miselnosti: »V vsako vas šola, pa če tudi je v vasi samo 24 otrok v vseh osmih razredih.«

Za doseg vzgojnih in izobraževalnih nalog šole nam je potrebno:

1. prostor,
2. učni kader,
3. sodobnejši učno-vzgojni proces in
4. sodobna učna sredstva.

Vsak naveden problem za sebe pomeni v svojem reševanju za nas ogromno nalogo, zvezano z materialnimi zahtevami, katerim naš ekonomski razvoj trenutno ne more ustreči. Poznano nam je izredno slabo stanje številnih naših šol in učilnic, ki ne ustrezajo po velikosti, ne zdravstvenim, niti pedagoškim zahtevam. Večina šol je grajena pred prvo svetovno vojno, 7 med vojnama, za časa okupacije je bila dograjena le 1 šola in ena novozgrajena; po osvoboditvi je bila dograjena le gimnazija v Murski Soboti, z raznimi dozidavami in prezidavami pa smo pridobili 61 učilnic in zgradili del šole v Bakovcih.

Večina šolskih poslopj je preživela svojo življenjsko dobo: 7 jih je starih nad 100, 21 nad 80 in 70 nad 50 let; povprečna starost je 66 let. Izkoriščanje kapacitet pa je pri obveznih šolah 167%, srednjih šolah 135%, srednjih strokovnih šolah 175%, nižjih strokovnih šolah 185% in otroških vrtcih 156%.

Ta zasedba učnih prostorov nam zgovorno kaže, da je nad polovico učilnic zasedenih celodnevno, tam, kjer se šole uporabljajo za kmetijske gospodarske šole, delajo v 3 izmenah, z najemanjem prostorov za učilnice v privatnih in drugih stavbah pa smo se izognili 3. izmeni na 11 šolah.

Po družbenih planih LO do leta 1961 je predvideno: — dograditi in na novo izgraditi 5 osemletk (Petrovci, Turnišče, Bakovci, Bogojina in Križevci pri Ljutomeru), — 4 vaješiške šole za razne stroke (M. Soboti, Radgona, Lendava in Ljutomer), — šole učencev v trgovini, šole za bolničarje in šole za gradbene delovodje v Murski Soboti, — gospodinjstvo šole v Ljutomeru in — adaptirati 14 osnovnih šol, dodaten program 1958 — 1963 pa predvideva še več novih šol, zlasti za kvalificirane delavce, tu je pa še neodločljiva naloga izgraditev prostorov za novo ustanovljeno učiteljske.

Program do leta 1961 je do letos realiziran tako, da je ena osnovna šola v večletni gradnji (Petrovci), ena delno dograjena, ena vaješiška šola in šola za učence v trgovini v gradnji in izvršene 4 adaptacije. Za izvedbo programa je potrebno 702 milijona din. S tem bi dosegli povečanje za 5.736 m², kar predstavlja le 0,12 m² povečanja prostora na enega učenca in za 16% izboljšanje sedanjega stanja.

Težak problem šolstva v Pomurju je tudi kader. Danes nam manjka na šolah v pristojnosti okraja 47 oseb učnega kadra in na osnovnih šolah 165 ali 25%. Od leta 1957 na leto 1958 se je stanje poslabšalo za 10% (svobodna izbira mest na razpis in po prošnji).

Razumljivo je, da je tako pomanjkanje učnega kadra zelo velika objektivna ovira pri uresničevanju in izvajanju reformnih teženj. Tu je upoštevati še to, da je to po večini mlad, v praksi še ne dovolj izkušen kader — povprečni staž znaša 6 let in povprečna starost 25 let. Mnogo učiteljev poučuje v dveh oddelkih, zaradi česar je okrnjen predmetnik in mnogo učnih možnosti poučuje preko svoje obveznosti, kar vse vpliva na raven znanja učencev, že poleg tega, da imamo v posameznih oddelkih celo preko 50 učencev.

Zavedajoč se važnosti problema pomanjkanja učnega kadra, je ukrajni ljudski odbor v tem šolskem letu v Murski Soboti ustanovil učiteljske, toda prvi diplomanti bodo prišli šele v šolskem letu 1963/64. Neodpušljivo napako so storili tisti, ki so pred leti ukiniteli obstoječe učiteljske v Murski Soboti.

Vsebinsko bogatejši učni proces si je težko zamisliti brez nujno potrebnih sredstev za funkcionalne izdatke in brez nujno potrebnih učnih pripomočkov. Stanje v tem pogledu ni le na splošno slabo, ampak v odnosu med posameznimi šolami pretirano nesorazmerno. Po podatkih iz prejšnjih občin so materialni izdatki na enega učenca znašali v občini Murska Soboti 3810 din na leto (v okraju največ). Če to označimo z indeksom 100, je indeks v občini Radgona 74, v Ljutomeru 60, pri Gradu 56.

(Nadaljevanje na naslednji strani)

Nadaljevanje referata predsednika Okr. odbora SZDL

s preskrbovalnimi podjetji mest ali s trgovino na drobno in v svojem imenu naj prodajajo poslovne zveze le takrat, kadar je to ugodnejše za kmetijske zadruge in preko nje za prodajalca in za potrošnika.

4. Sklenjene pogodbe morajo biti čvrste. Ena in druga pogodbeni stranka se jih mora držati. Za trajno sodelovanje je potrebna vsestranska poštenost obeh zainteresiranih strank in boriti se je treba proti zelenaškim tendencam, ali pa namenoma ustvarjenim nejasnim pogodbam in seveda tudi vsem možnostim, ki bi dopuščale drobnemu proizvajalcu možnost kakršnega koli izigravanja.

5. Poslovanje s člani KZ se mora razlikovati od poslovanja z nečlani in še zlasti v odnosu do kmeta, ki s KZ kooperira ali kontrahira. Nismo za politiko, kakršnekoli diskriminacije, vendar sta ob večji ponudbi KZ in PZ dolžni skrbeti za realizacijo prodaje pridelkov s površin, ki so bile obdelane v sodelovanju in blaga, ki izvira iz kontrahaže, odnosno iz pogodbenega sodelovanja. Načelo trajnega sodelovanja KZ — zasebnik, pripravljenost dviganja kvantitete in kvalitete s KZ v proizvodnem odnosu, mora biti stimulirano v blagovnem prometu. Dosedanje nesolidnost te vrste je treba iz poslovanja povsem izločiti.

6. Energičneje kot doslej se je lotiti ukrepanja v cilju dosege boljše kvalitete. Tu zasledujemo še vedno primitivnost, nestrokovnost, familijarnost, deloma tudi oportunistem itd. Vse to ima za posledico, da je cena slaba, visok kalor, reklamacije in končno tudi tožbe z visokimi stroški. Tako poslovanje ne škoduje le tržišču, ampak se zelo negativno odraža tudi v sami proizvodnji. Pri takem poslovanju je oškodovan proizvajalec, ki daje na razpolago kvaliteto in takega proizvajalca je treba aktivizirati v borbi zoper navedene izkoriščevalske pojave.

Več bo treba storiti tudi za razširitev in zgraditev novih predelovalnih objektov in v tem je velika rešitev stalne zaposlitve odvisne delovne sile iz naših vasi.

7. Zelo nezdrave in tudi nevarne za nadaljnji uspešni razvoj so diskusije, ali so potrebne ali ne Poslovne zveze. Danes

življenjske smeri in poklica, ki bo najbolj ustrezal njegovim zanimanjem in sposobnostim in v katerem bo lahko največ prispeval za napredek družbene skupnosti.

Obvezne osemletne šole morajo prevzeti enako odgovornost in skrb za izobraževanje in vzgojo vseh mladih ljudi, ne glede na poznejšo šolsko in življenjsko orientacijo, upoštevajoč različne interese, sposobnosti in nagnjenja in se v svojih osnovnih elementih in merilih, v svojih delovnih metodah ne morejo podrežati samo enemu delu šoloobveznih otrok in jih enostransko pripravljati, n. pr. za nadaljnji gimnazijski študij, pri tem pa zapostavljati tiste otroke, ki imajo drugačna nagnjenja in so drugače šolsko in življenjsko usmerjeni.

Zaradi tega mora biti smoter obvezne šole ta, da vzgoji pri mladi generaciji socialistične družbene odnose, zasnove na razvijajočem se družbenem upravljanju, da seznanj otroke z razvojem proizvodjalnih sil, gospodarskim in tehničnim razvojem, materialnim napredkom, z novo vlogo in novim smislom, ki ga ima človek kot osvobodjena osebnost v socializmu. Družbeni pomen in vloga osemletne šole je v tem, da daje vsem šoloobveznim otrokom skupen trden temelj splošne izobrazbe in družbene vzgoje.

Reforma šolstva je tudi v Pomurju, tako kot v Sloveniji, zajela samo reorganizacijo obvezne šolanja in gimnazije, ki so postale ob reorganizaciji štiriletne šole. Nove učne programe imajo le štirje razredi osnovnih šol. V letu 1957, ko smo začeli izvajati načela reforme in ustvarjati enoten tip obvezne osemletne šole, smo imeli pri nas 16 nižjih gimnazij s 136 oddelki in 4661 učenci; 58 štirirazrednih osnovnih šol s 359 oddelki in 12.475 učenci in 45 šol z 8 razredi, 84 oddelki in 2602 učencema.

Po izidu splošnega zakona o šolstvu so LO sprejeli plan razvoja osemletnih osnovnih šol. Kako smo jih izvedli?

Po planu bi morali imeti 33 popolno razvitih osemrazrednih šol, a jih imamo le 24,

- podružničnih šol 56, a jih imamo le 45 in
- nepopolno razvitih šol le 12, a jih imamo še vedno 38.

Konec referata preds. Okr. odbora SZDL, Jana Rosa, na konferenci Socialistične zveze

v Vidmu 55, v Martjancih 50, v Lendavi 47, v Cankovi 45, v Petrovcih 44 in v Beltincih 36. Izdatki za učila na enega učenca so najvišji v Radgoni — 217 din, indeks 100, v občini Murska Sobota 68, Vidmu 56, Gradu 53, Cankovi 44, Ljutomeru 41, Lendavi 58, Martjancih 50, Beltincih 24 in v Petrovcih 19. Da bi bil prikazani rezultati realni, je omeniti še stanje učil in šolskih knjig po šolah na področju občin: na prvem mestu je Radgona, sledi Ljutomer, Videm itd., na zadnjem mestu so Beltinci, kjer nima dovolj učil niti ena šola, malo učil 3 šole in skoraj nobenih učil 9 šol.

Ob takih materialnih pogojih tudi zavestni kadri s samo besedo ne morejo veliko narediti. V takih predelih nimamo razvitega in vsebinsko naprednega kulturnega dela, nimamo razvitega družbenega upravljanja, manjka nam vrsta socialističnih elementov, kot so gospodarska podjetja in podobno. Pozitivnih vplivov okolja na šolo torej ni. Otroci iz teh predelov poznajo le svoj šolski okoliš, saj prihajajo, kvečjemu še v Mursko Soboto, kam dalje morda le enkrat na leto ob majniškem izletu in še takrat v mesto ali naravo, tovarni in proizvodnje pa ne vidijo. Več si učitelj ob danih materialnih sredstvih tudi privoščiti ne more. Brez ali s pičlimi učnimi pripomočki ne more vzgajati mladih generacij v samostojne in kritične — tujim in nazadnjaškim vplivom nedostopne državljanke. Ker šole ne more povezati z življenjem, z življenjsko prakso, njegovi učenci premalo poznajo vse tisto, kar bi v pozitivnem smislu vplivalo na izoblikovanje njihovega nazora in na poznejše aktivno vključevanje v socialistično družbeno skupnost.

Dediščine zaostalosti se moramo lotiti torej tudi iz materialne plati. Predvideni plani izgrajevanja šol so z ozirom na potrebe minimalni, z njimi le omiljujemo a ne rešujemo problemov. Vendar tudi teh ne bomo izvedli, če ne bo tu večjega razumevanja pri dodeljevanju sredstev in večje aktivnosti prebivalstva v obliki samoprispevka in prostovoljnem delu. Po zgledu graditve bakovske šole je treba iti naprej. Pobuda mora prihajati zlasti od političnih organizacij, SZDL mora postati nosilec in organizator takih akcij. Odbori osnovnih organizacij na področju posameznih šolskih okolišev morajo nenehno in široko politično aktivizirati vse prebivalstvo in uporno vztrajati na tem, da se potrebam šolstva zadosti v vseh pogledih. Materialna sredstva je iskati tam — kjer so: v proizvodnji. Ustvarjanje višjih donosov v kmetijski proizvodnji je neposredno povezano s tem vprašanjem. To sta dva problema, ki sta drug drugemu namen, ki se dopolnjujeta in le od reševanja obeh je odvisen napredek. Tudi problem odvisne delovne sile in sezonstva nam lahko rešuje v zelo visokem odstotku le šola — predvsem strokovne šole. Storititi je treba vse, da se naš delavec ne bo ponujal kot nekvalificirani fizični delavec-težak, ki lahko dobi le nižje plačano delo in samo v sezoni, po sezoni pa se vrača nazaj, si tu ustvarja svoj dom, svojo družino, pritiska na dodelitev zemlje, ali zemljo kupuje, gradi hišico in ustvarja samemu sebi, svojim potomcem in pomurski skupnosti, nove probleme in težave, ki izhajajo iz prenaseljenosti.

Za rešitev vseh navedenih vprašanj predlagamo OLO, da za hitrejšo izvedbo predvidenih investicij v šolstvu skuša preko pristojnih republiških forumov najeti ugodne kredite, ki bi jih odplačevali občinski LO kot investitorji. Uresničitev postavljenih nalog bi s tem silno olajšali.

V izgradnji strokovnih šol smo naleteli že sedaj na veliko razumevanje republike pri dodeljevanju kreditov in dotacij iz fondov za kadre. Proučiti pa moramo tudi vse nadaljnje možnosti, kaj storiti, da čimbolj izkoristimo načelo: »postopno razvijati strokovno šolstvo v tistih podeželskih predelih, ki v sedanjem obdobju odvijajo pretežno večino delovne sile v mesta in industrijska središča«, sprejeto na zadnji seji Glavnega odbora SZDL in ki ga LS in IS v praksi tudi že izvajata.

V temeljnih načelih našega obveznega šolanja, v učnih načrtih in v zakonu o šolstvu pa je zelo močno poudarjena tudi vzgojna funkcija šole. Rečeno je, da je šola zlasti dolžna povezovali vzgojo in izobraževanje s proizvodnim delom, s pritegovanjem izvenšolske aktivnosti mladine, v sodelovanju z gospodarskimi in družbenimi organizacijami. Temu cilju bi odlično služile šolske zadruge učencev. Njih pomen je, da z izvajanjem pravičnega in življenjsko postavljenega programa vplivajo na gospodarski razvoj svojega okolja. Učenci se v šolski zadrugi vzgajajo v sodobni agrotehniko, v ekonomiko, uvajajo se v družbene probleme, navajajo se na pravilne medsebojne odnose v duhu združništva in kooperacije (skupno delo, skupna premagovanja težav, skupna radost v uspehih, nudenje pomoči svojemu družbenemu okolju ipd.). S svojim udejstvovanjem v šolski zadrugi vplivajo učenci na nove proizvodne odnose tudi doma in v kmečko konservativnost vnašajo nov duh, nove metode dela, sodobne poglede na proizvodne procese in socialistične odnose.

POŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE KMEČKE MLADINE

Takih zadrug pri nas še nimamo in jih pričenjamo ustanovljati, drugje, n. pr. v republiki Hrvaški, so se že prav dobro obnesle. Ustanavljanje šolskih zadrug narekuje naša družbeno-ekonomska potreba in šolsko-reformna prizadevanja. Šolam je za te potrebe čimprej dodeliti primerna zemljišča, KZ jim morajo pomagati pri strojni obdelavi, semenih in gnojilih, delo pa naj se razvija pod strokovnimi nasveti. Fizično delo naj bo primerno stopnji mladine, zato bi bila smiselna obdelava zemlje v sodelovanju z aktivni mladih zadržnikov. Pogoji za to so podani povsod, le uresničiti jih je treba.

V okraju imamo 32 aktivov mladih zadržnikov, lahko in morali bi jih imeti več. Pošolsko izobraževanje kmečke mladine je važna naloga in spada v okvir splošnega izobraževanja. Učni kadri iz naših šol so v preteklih letih na tem področju veliko delali. V okraju smo imeli v šol. letu 1955/56 36 KGS s 1350 učenci, v šolskem letu 1956/57 pa 51 KGS s 1328 učenci, leto pozneje le 28 KGS s 1055 učenci in v letošnjem šolskem letu še samo 21 KGS s 672 učenci. Krivda za tako upadanje je v vedno večjem pomanjkanju učiteljskega kadra, še bolj pa v tem, da se je učna snov podajala neživljenjsko, suhoparno, teoretično brez praktične povezave z delom KZ in KG, brez praktičnega dela na parcelah mladih zadržnikov. Če je kje reforma šolstva neodložljiva nujsnost, potem je v našem agrarnem okraju predvsem na tem področju neobhodno potrebno teorijo povezati s prakso, bolj rečeno »praktično delati na osnovi znanstvenih dognanj«. Če bomo pošolsko izobraževanje kmečke mladine postavili tako, potem bo zanimanje za izobrazbo vse bolj naraščalo in uspehi

bodo tu. Pri KZ, KG in pri kmetijskih strokovnjakih moramo za to vrsto šolstva vzbuditi živo zanimanje, pa bodo na razpolago materialna sredstva in tudi kadri. A politične organizacije, LO in pristojni družbeni organi pa morajo to zelo važno nalogo vključiti v program svojega dela.

V okraju smo letos ustanovili dve dvoletni kmetijski šoli; eno poljedelko-zivinorejskega tipa in eno vinogradniško-sadjarjskega tipa in dvoletno gospodinjstvo šolo. Iz KGS, kot oblike pošolskega izobraževanja, bi moral predvsem prihajati kader za te šole. Veliko se govori o tem, da bi v okraju ustanovili popolno srednjo kmetijsko šolo. Če bodo podani pogoji bomo tudi to šolo ustanovili. Toda sedaj je važno, da rešimo še nerešena vprašanja okrog novo organiziranih dvoletnih šol. Zmogljivost šol je potrebno razširiti. Vinogradniško-sadjarjska ima le 12 učencev iz domačega kraja, mi pa se že navdušujemo za tako šolo še pri Gradu. Napravimo račun, kaj je ceneje: imeti dve šoli ali eno popolno izkoriščeno z dobrimi vzgojnimi kadri. Naša skrb mora biti sedaj ta, da v teh šolah čimbolj dvignemo stopnjo znanja. Važno je in videti je treba, koga tu vzgajamo: ali individualnega kmeta ali visokokvalificiranega družbenega delavca. Ne sme nam biti vseeno, od kod in kakšen kader se nam zbira v te šole. Stihiji tega ne bi smeli prepustiti in vendar prepuščamo. Stipendije tu tečejo še vedno po familiarni liniji. Kaj lahko sledi iz tega? Tega bi se že zdavnaj morali zavedati vsi, ki tu odločajo in mnogokrat brez glave odločajo. Težko je razumeti, da mnogih izkušnje glede stipendij še danes niso izučile. Smatram, da pri kmetijskih kadrih moramo biti še posebej občutljivi.

Z uvedbo družbenega upravljanja v šolstvu se je skrb za šolska vprašanja razširila na širok krog državljanov. Šola je postala družbena zadeva. Preobrazba šolstva je odvisna od akcije zavestnih socialističnih sil. Njene preobrazbe ne bomo dosegli samo s silami, ki delujejo v okviru šolstva. Predsedstvo Glavnega odbora SZDL Slovenije je na dnevni red svoje zadnje seje postavilo to vprašanje prav zaradi tega, da bi vzpodbudilo vse politične organizacije k aktivnemu delu na tem področju. Kot idejno napotilo za to delo naj služi organizacijam IX. poglavje Programa ZKJ.

Naloga političnih organizacij je, da z osnovnimi smernicami za izgradnjo novega sistema izobraževanja seznanijo vsa politična vodstva, organe družbenega upravljanja v šolstvu, gospodarske organizacije in množice. To je potrebno zaradi tega, da ne bomo novega sistema vsiljevali, temveč ga bomo izgrajevali vzporedno z družbenimi in krajevnimi potrebami in možnostmi.

Zelo veliko lahko in morajo tu storiti šolski odbori. Doseganje delo šolskih odborov je bilo usmerjeno na reševanje ma-

terialnih osnov šolstva, na zdravstveno in socialno zaščito mladine in družin ter na vzpodbujanje staršev, da bi dosegala mladina boljše uspehe v šolah. Vzroki za napake so se skoraj vedno iskali v činiteljnih izven šole, malo kje pa so analizirali in odkrivali slabosti v šolah. Te trditve, ki jih je navedel v svojem referatu tov. Majhen, v celoti držijo, tudi pri delu naših šolskih odborov. Šolski odbori se morajo vse bolj usmerjati v reševanje vseh važnih vprašanj, ki zadevajo vzgojo in izobraževanje mladine, naloge šolske reforme spadajo v njih delokrog. Biti morajo najtesnejša veza med šolo in življenjem, med šolo in komuno, med šolo in političnimi organizacijami. Prav v tem je velik družbeno-politični pomen njihovega dela.

Pravilno bo, da komisije za družbeno upravljanje pri okrajnem in občinskih odborih SZDL vsestransko analizirajo in ocenijo dosedanje delo šolskih odborov. Videti je potrebno tudi kadrovske sestave. V njih je absolutno premalo naprednih delavcev in žena. Le dobra kadrovska zasedba nam lahko zagarantira solidno in uspešno delo. Šolskim odborom je v njihovi važni in odgovorni nalogi potrebno več pomoči. Komisije za družbeno upravljanje naj organizirajo zanje večkratna posvetovanja in seminarje.

Vzporedno s tem je treba nadalje razvijati in poglobljati delo šolskih skupnosti. Te so se tudi pri nas že pokazale koristne (n. pr. v gimnaziji). Te lahko v mnogočem olajšajo urejanje odnosov v šoli, zboljšujejo odnose med profesorji in dijaki in paralizirajo pretirane in neupravičene zahteve dijakov.

Pri reševanju vseh dosedaj nakazanih nalog pa je treba doseči enotna stališča in enotno delo šolskih odborov, svetov za šolstvo in učiteljskih zborov.

Komisije za družbeno upravljanje naj nadalje ugotovijo vzroke slabega dela nekaterih svetov za šolstvo glede sodelovanja s šolskimi odbori. Odpraviti je treba napake, da je edina vez med njimi ravnatelj šole.

Najboljša oblika povezave doma s šolo so roditeljski sestanki. Ti sestanki so po oceni dobro obiskani, vendar ne služijo vedno in povsod osnovnemu namenu »doseči enotna stališča in delo po vzgojnih vprašanjih«. Roditeljski sestanki se prevečkrat izrodijo v navadne informacije o ocenah in o tem, kdo komu nagaja, namesto, da bi jih izrabili za vzgojo staršev in se na njih menili o odpravi vseh tistih elementov, ki kvarno vplivajo na vzgojo otrok. To je največkrat prav dvotirnost vzgoje doma in šole in izgleda, kakor da si ne upamo ugrizniti v ta pereč problem. Smatramo, da tu lahko največ dosežemo prav učitelji in vzgojitelji. Več bodo morala tu storiti tudi učiteljska strokovna združenja.

Manjšinsko šolstvo

Vsa omenjena načela in principi veljajo v enaki meri tudi za manjšinsko šolstvo. Se več. Če doseženo stopnjo razvoja manjšinskega šolstva glede znanja obeh jezikov smo dolžni razvijati še naprej. V obojnih manjšinskih predelih imamo organizirane šole posebej za pripadnike otrok madžarske manjšine in posebej za otroke slovenske narodnosti. Starši madžarskih otrok so se v večih primerih prosto odločili ter svoje otroke pošiljali v slovensko šolo, iz razloga, ker manjšinska šola ni v dovoljni meri usposobila učencev v znanju slovenskega jezika, torej ni dala dovolj osnove za nadaljnji študij v srednjih in višjih šolah. Iz tega sledi, da moramo to stanje izboljšati upoštevajoč dane pogoje.

Osemletna manjšinska šola mora vzgojiti tak kader, ki bo dobro obvladal materinski jezik in tudi slovenski jezik tako, da bo lahko nadaljeval študij vsak, ki se bo zanj odločil.

Za pravilno pojmovanje potrebe in razvoja manjšinskega šolstva je potrebno vedeti, da manjšine obstojajo in bodo obstajale, ker se jih z meddržavnimi mejami ne da rešiti. V nadaljnjem razvoju človeške družbe in po principih internacionalizma, čigar vnet pristaš in zagovornik je socialistična Jugoslavija, bodo meje vse bolj izgubljale na svojem pomenu. Toda za to morajo biti ustvarjeni tudi drugi pogoji. Prav manjšina pa je najprilagodnejši element za zblizanje dveh sosednjih narodov.

Z vsakim večjim zblizanjem dveh narodov nastaja nova in vse večja potreba po znanju dveh jezikov. Potreba znanja dveh jezikov ni važna le za neposredno enakopravno sožitje ljudi, ki živijo na mešanem področju, ni potrebna samo za uradovanje, marveč bo vse večja potreba po znanju manjšinskega jezika in obratno, če se meje sprostijo in bodo obstajale le v formalnem smislu. Takrat bo občutna potreba po znanju manjšinskega jezika v notranjosti pokrajine in države (v uradih, gostilnah, trgovinah, prometnih službah itd.). Iz tega sledi naša druga naloga: v slovenskih šolah na manjšinskem področju moramo pristopiti k uvajanju predmetnega učenja madžarskega jezika. V končni fazi nam mora dati taka šola človeka, ki bo ta jezik za prej navedene primere obvladal, ali se v nadaljnjem študiju v tem jeziku tako usposobil, da bo to svoje znanje prenašal tudi na druge, vzemimo, če se bo odločil za vzgojiteljski poklic.

Tudi izvajanje teh nalog ni stvar enkratne akcije. Oceniti je potrebno materialne in kadrovske pogoje, potrebo učnih pripomočkov in ponazoril. Tam kjer so pogoji za nadaljnji kvaliteten dvig takih šol že dani, bo potrebno pričeti z eno izmed navedenih oblik, drugje pa bo treba manjkajoče elemente čimprej ustvariti. V tem postopnem izgrajevanju obveznih osemletnih šol na področju kjer živi manjšina, se bodo vse bolj ustvarjali pogoji, da sčasoma organiziramo dvojezično šolo, kot jo predvideva šolski zakon.

Naloga komisije za manjšinska vprašanja pri Okrajnem odboru Socialistične zveze bo, da skupno s sveti za šolstvo OLO in prizadetih občin in v sodelovanju s prosvetnimi kadri ta vprašanja temeljito analizira. Taka analiza mora nakazati kadrovske naloge, ki jih bo treba izvesti takoj in v bodočnosti, da tudi na tem področju našega šolstva naredimo kvaliteten korak naprej.

Predlagam, da OLO uredi s pristojnimi organi republike, da se uvede primerno visok poseben dodatek za znanje in uporabo dveh jezikov, bodisi pri poučevanju ali uradovanju.

Politične organizacije pa bodo morale popularizirati izvedbo teh nalog in pomagati, da se tam, kjer so že pogoji za višjo kvaliteto navedenih šol, k temu pristopi, a drugje, da se čimprej ustvarijo potrebni predpogoji.

Tudi izobraževanje odraslih moramo smatrati kot vzporedni sistem rednega šolstva (večerne gimnazije, srednje ekonomske šole, kmetijske in gozdarske šole v rednem pouku ali v dopisni obliki), zelo veliko pa si v izobraževanju odraslih lahko obehamo od dela ljudskih univerz. Preko teh ne gre le za izvedbo sistematičnega izobraževanja članov družbenega upravljanja in splošno izobraževanje odraslih, temveč tudi za organiziranje raznih tečajev in seminarjev, preko katerih je možno doseči prekvalifikacijo ali kvalifikacijo delovnega človeka. Do sedaj je ustanovljena okrajna LU, prav pa bi bilo, da se ustanovijo tudi občinske ljudske univerze v Radgoni in Lendavi; v Ljutomeru je že ustanovljena. Tem mora v materialu in v predavateljskem kadru pomagati okrajna LU. Tudi delokrog mladinske

univerze gimnazije in ESS v Murski Soboti je razširiti na ostale centre. SZDL, zlasti pa njene komisije za ideološka in vzgojna vprašanja, je dolžna vzbuditi široko pripravljenost za sodelovanje vseh, ki so preko teh ustanov sposobni posredovati svoje znanje.

Osnovna naloga šole in splošnega izobraževalnega dela je torej — vzgojiti novega, za socialistično družbo in njen razvoj koristnega človeka. Toda napredni nazori, ki jih oblikuje naša šola, bodo zmagovali, če bo njihov vpliv čutili tudi izven šol in izobraževalnih centrov. Šola, vzgojitelj in predavatelj, kot mlada generacija, ki se v tem duhu vzgaja, potrebuje v praktičnem življenju stalno pomoč. To pomoč ji morajo dati le zavestne politične sile. Okrajna in občinska politična vodstva morajo vzpodbuditi vse politične, družbene in strokovne organizacije k aktivnemu delu na tem področju. LU preko predavanja, preko šol za odrasle z zavestnimi predavatelji, vsebinsko dobre kulturne prireditve, dobro čtivo po knjižnicah, prirejanje koristnih ekskurzij in cela vrsta drugih vzgojnih oblik, lahko k temu veliko pripomorejo.



Sobota dobiva v vsakim letom lepše zunanje lice in postaja dostojno okrajno središče. Na sliki: Trg zmage z bližnjo okolico

IZ RAZPRAVE: V SKUPINI ZA GOSPODARSTVO

V KOMISIJI ZA GOSPODARSTVO

Podpredsednik okrajne zadrzne zveze tov. Benko Alojz je obravnaval probleme pridelovalnega sodelovanja kmetijskih zadrug s kmetijskimi proizvajalci. Pri tem je opozoril na osnovno pomanjkljivost pri jesenski setvi in ob priložnosti sklepanja pogodb za sejanje hibridne koruze. Zadruga niso imele dovolj mehanizacije, niti strokovnega kadra, da bi lahko izvršile vsa dela po planih, kot so bili prvotno predvideni. Poleg tega, da zadruga zagotavlja tehnične in strokovne pogoje za pravilno

vodnje v zadrugi brez kmetijskega strokovnjaka ni mogoče zamisliti. Zadruga pa teh strokovnjakov skorajda nimajo. Odkod tako stanje? Kmetijski strokovnjak v zadrugi mora delati pod mnogo težimi pogoji kot na kmetijskih gospodarstvih, poslovnih zvezah in drugje. Poleg tega, da mora biti dober strokovnjak, mora znati kmetu prikazati materialno prednost sodelovanja s KZ in tudi politično obrazložiti kako si zamišljamo preobrazbo kmetijstva. Kmetijski strokovnjak v KZ bi moral imeti močno oporo v poslovni zvezi, vendar so te še prebake. Tudi kmetijska gospodarstva niso dala zadrugam take pomoči, kot bi jo lahko dala. V delo kmetijske zadruga se vsakdo vmešava, to

SISTEMATIČNO POJASNJEVATI NAŠA RAZVOJNA POTA

Kutoš Aleksander: večina našega prebivalstva so kmetički proizvajalci. Proizvodnja, ki jo naše kmetijstvo dosega je mala in se pretežno del tega kar se proizvede na privatnih gospodarstvih doma uporabi. Naša naloga je, da organiziramo veliko blagovno proizvodnjo, da bomo lahko dali čimveč kmetijskih proizvodov na trg. To je osnova za napredek našega okraja in za dvig življenjskega standarda delavca in kmeta. Socialistična zveza ima v vsakem gospodinjstvu, v vsaki hiši po enega člana, kar nam pove, da je naša organizacija sposobna izvesti naloge, da organiziramo to veliko proizvodnjo. Res je, da mora biti kmetički proizvajalec za nov način pridelovanja gospodarsko zainteresiran. Res je pa tudi, da ga moramo prepričati, da se bo odločil za sodelovanje s kmetijsko zadrugo. Te velike spremembe in možnosti za dvig kmetijske proizvodnje kmetički strokovnjak ne gleda. Zato mora biti Socialistična zveza potrpežljiva in moramo kmetu sistematično pojasnjevati kaj želimo. En del naših kmetovalcev sprejema z veliko težavo način, s katerim pristopamo k izboljšanju življenjskih pogojev podeželskega prebivalstva, nekateri iščejo izboljšanje svojega življenja v manjših davčnih obveznostih in v socialni pomoči države. Vsa ta pojmovanja predstavljajo cokolj našemu razvoju ter jih moramo odpravljati. Pri teh naših prizadevanjih nam morajo pomagati tudi mladinske organizacije, sindikati, žene zadrug, aktivni mladih zadrugnikov

no zasledovati izpolnjevanje planov ter skrbeti, da zadruga svoje obveze izvršijo. Važno nalogo pri tem imajo vsekakor zadrugni sveti. Vedeti pa moramo, da so to še mladi organi samouprave ter jih moramo za njihovo nalogo šele usposobiti. Zadrugnim svetom morajo zlasti pomagati upravniški zadrugi, ki imajo najboljši vpogled v celotno delo zadruga. Zadrugni sveti se morajo pogosteje sestajati, kot se sestajajo, če hočejo poznati gospodarsko problematiko svoje zadruga in jo voditi.

V okraju smo že dosegli določene uspehe pri pospeševanju kmetijstva. Naša kmetijska gospodarstva dosegajo lepe hektarske donose, nekatera so celo visoko rentabilna, kmetijske zadruga se ekonomsko jačajo, ne izkazujejo izgub, tudi strojne storitve in strojni park ne dela več z izgubo kot je to bilo pred kratkim. Glede pogodbenega sodelovanja je res potrebno, da smo bolj prožni, da vidimo vse možnosti na katerih lahko kmeta zainteresiramo za večjo proizvodnjo v sodelovanju s KZ. Delo kmetijskih zadrug je treba še izboljšati in določiti delovna mesta tako, da bo delovna sila v zadrugi pravilno razvrščena in plačana po učinku dela.

Med kmetijskimi strokovnjaki se je potrebno poslužiti zlasti mlajšega in srednjega kadra, ki je bolj pripravljen delati v zadrugi za preobrazbo zastarelega kmetijstva.

Blagovni promet še vedno ni dovolj organiziran. Primanjkujejo še krediti, zato morajo poslovne zveze svojo dejavnost izboljšati in postati kot dobri trgovci dobri pospeševalci kmetijske proizvodnje.

VZPOREDNO Z RAZVOJEM KMETIJSTVA: PREDELOVALNA INDUSTRIJA

O delu okrajnega ljudskega odbora v zvezi z razvijanjem gospodarstva v okraju je govoril tov. Čačinovič Rudi, predsednik OLO. Pri tem je dejal, da je poleg razvijanja kmetijstva važna naloga vzporedno razvijati industrijo in to pred-

jih namestiti za strokovno delo. Zamisel, da bi nam socialistična gospodarstva v praksi usposobila kader za delo v KZ je zelo dobra ter jo bo treba realizirati, je poudaril tovarš predsednik Okrajne zadrzne zveze Antalič Stefan.

Precej smo zanemarili obnovo sadovnjakov in so sedaj pogoj kreditiranja težji, vključno temu je potrebno, da kmetijske zadruga načrtno pristopijo k obnovi sadovnjakov, kateri so



Kombajni — kmetijski orjaki, ki jih vse pogosteje srečujemo tudi na naših poljih

izvedbo setve in ostalih del, je pri delu za sklepanje pogodb zlasti važna, da kmetu ekonomsko obrazložimo prednosti, katere ima v proizvodnem sodelovanju z zadrugo. Za tako obrazlaganje je potrebno usposobiti naše zadrugne, kmetijske in politične kadre. Pri tem tolmačenju lahko največ koristi kmetijska strokovna služba, zato je v to delo treba vključiti člane Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov. Tov. Benko je govoril tudi o važnosti pridelovanja sladkorne pese, katere je treba več gojiti, zlasti iz dveh razlogov: da se zgradi sladkorna tovarna v Ormožu in da dobimo kmetijska proizvodnja iz tovarne potem rezance za krmljenje živine, kar bi bilo velikega pomena za dvig živinoreje.

O DELU KZ V OBCINI PETROVCI

je govoril tov. Kolarič Jože. Zadruga so nabavile že več traktorjev in raznih priključkov ter drugih strojev kot jih predvideva perspektivni plan. Zelo važna je sedaj, da bo ta mehanizacija pravilno in rentabilno izkoriščena. To na majhnih in razbitih parcelah ni mogoče, zato bodo morali zadrugni sveti, Socialistična zveza in kmetijski strokovnjaki, zlasti pa občinski ljudski odbor, delati na tem, da se bo sčasoma kmetijska proizvodnja razvijala.

POMEN VELIKIH KMETIJSKIH OBRATOV

Zvezni poslanec tov. Hribar Janez je razpravljal o pomenu velikih kmetijskih obratov za dvig kmetijske proizvodnje ter o uspehih, katere so dosegli v naši državi socialistični kmetijski obrati. V Jugoslaviji imamo 14 milijonov ha obdelovalnih površin. Na teh površinah je možno v krajšem času hektarske donose povečati tako, da bi dal vsak ha 50.000 d/n več čistega donosa. Naše kmetijstvo predstavlja torej ogromno rezervo za dvig narodnega dohodka. Ko bomo to dosegli bo imela kmetijska proizvodnja v naši ekonomiki popolnoma drugačno vlogo kot jo ima sedaj. Da bomo naše kmetijske plane v okraju in občini dosegli, je zlasti potrebno več povezave med občinskimi ljudskimi odbori in kmetijskimi zadrugami. Zbori proizvajalcev občin morajo neposredno usmerjati kmetijske zadruga in skrbeti, da bodo te, svoje plane izvajale. Ljudski odbori morajo imeti stalen kontakt z zadrugami in upravne postaviti za odgovorne za izvrševanje nalog.

KMETIJSKI STROKOVNJAKI V ORGANIZACIJI KMETIJSKE PROIZVODNJE

Ing. Pejnovič Ivan je govoril o vlogi kmetijskega strokovnjaka pri organizaciji kmetijske proizvodnje v zadrugi. Dejal je, da s napredne proiz-

je tudi eden izmed vzrokov, da strokovnjak ne gre z veseljem v kmetijsko zadrugo. Zadrugam je potrebno več srednjih strokovnih kadrov, kmetijskih tehnikov. Tu se nam postavlja vprašanje stanovanja za te kadre. Na teren dobivamo mlade kadre, ki so komaj končali študij. Od njih pričakujemo velike uspehe, zato se ti kadri težko odločijo za zaposlitev v zadrugi. Smatnamo za potrebno, da bi ti kadri opravljali prakso na kmetijskih gospodarstvih in predlagamo, da se v bodoče zadruga tega poslužujejo. Tak mlad kmetijski inženir ali tehnik bi naj bil nameščen v zadrugi, tam bi tudi delal, vendar pod vodstvom starejših kadrov s posestev. Poleg teh pomanjkljivosti pa moramo imeti pred očmi pozitivno stvar, da je pomurski kmetički proizvajalec priden in delaven. Potrebno pa je, da premagamo njezovo staro miselnost in ga prepričamo o ekonomski prednosti kooperacije.

Kmetijske zadruga se za proizvodne naloge slabo pripravijo. Tako na primer v kmetijski zadrugi Bistrica ni bilo za sejanje koruze nobenih temeljitejših priprav. Stroji so bili zanemarjeni in ljudje iz zadruga niso vedeli, kako je treba setev strokovno pravilno izvesti. Kmetijsko gospodarstvo Beltinčič jim je pomagalo na ta način, da jim je dalo na razpolago 2 kvalificirana delavca.

Ing. Pejnovič je zaključil s predlogom, da se usposobi Poslovne zveze za večjo pomoč kmetijskim zadrugam in kmetijskim strokovnjakom zaposlenim pri KZ. Kmetijski strokovnjak naj ne bo več skladščenik



V beltinski občini, pa tudi drugod živahno razpravljajo o pridelovanju kultur, ki zaposlijo več delovne sile in tudi več »oržejo«. Na sliki: v paradižnikovem nasadu

in blagajnik, ampak operativni. Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov naj razširi svoje delovanje v tem smislu, da bo poleg posameznih strokovnih vprašanj obravnavalo sistematično osnovne probleme kmetijske proizvodnje Pomurja in delovalo na izvajanju okrajnih in občinskih kmetijskih planov. Poleg posameznih kmetijskih strokovnjakov morajo razviti kmetijstva v okraju nuditi stalno konkretno pomoč našim socialističnim kmetijskim obratom.



Mlačen je najbolj obetajoče kmetičko opravilo, če klasje dobro kaže — ni tudi ne najtežje, če nam pomagajo stroji...

in tudi naše šole. Kmetijske zadruga ne morejo delati brez strokovnjakov. Zato moramo potegniti iz pisarn vse naše kmetijske strokovnjake in jih zaposliti v proizvodnji, na njivah, kjer naj dajejo strokovne nasvete.

SKRB LJUDSKIH ODBOROV ZA KMETIJSTVO

Govorec o dolžnostih občinskih ljudskih odborov v

O NALOGAH BLAGOVNEGA PROMETA

O blagovnem prometu je govoril tovarš Ficko Franc predsednik okrajne trgovinske zbornice. Ločitev trgovin od kmetijskih zadrug se je pokazala uspešna, vključno temu, da kmetijske zadruga nimajo več trgovin, se zbira akumulacija iz kmetijskega blagovnega prometa v zadrugnih fondih in so ti celo znatno večji, kot so bili prej, ko se je zadruga bavila z drobnim trgovino in zanemarljivo kmetijsko proizvodnjo. Odkup kmetijskih pridelkov preko kmetijskih zadrug je potekal v preteklem letu v glavnem zadovoljivo in se je večina zadrug držala dogovorjenih cen. So pa posamezni primeri, ko nekateri ljudje v kmetijskih zadrugah ne spoštujejo poslovnih dogovorov in delajo proti predstavi. Z odkupom se ponekod še vedno bavijo ljudje, ki nimajo zato moralne kvalifikacije in izkoriščajo svoj položaj za zasluzke. Prenešnja pomanjkljivost pri odkupu je v tem, da zadruga razpoložljivo blago odkupujejo, ne da bi pri tem s pravilnim formiranjem cen vplivale v tem smislu, da bi bil kmet zainteresiran na proizvodnji kvalitetnejšega blaga.

Res je, da naše zadruga in poslovne zveze še vedno nimajo podatkov o tem kakšne količine posameznih artiklov bomo odkupili. Vsled tega nam je obilni izredno obilni sadni letni propadlo precej sadja. Letos bo znatno povečan pridelek pšenice in koruze. Zato je potrebno, da se na odkup tega blaga pripravimo.



Dokajšnje rezerve so še tudi v našem lesu — v njegovem dišjem orednotenju v predelovalnih obratih

vsem predelovalno industrijo za predelavo živinorejskih in poljedelskih proizvodov. Predelovalna industrija bo pospešila dvigovanje kmetijske proizvodnje, poleg tega bomo v tej panogi zaposlili nekaj delovne sile, kar je v našem okraju zelo važna. Po perspektivnem planu je bilo doslej v okraju investiranih vseh sredstev, to je okrajnih, republikanih in zveznih okrog 4 milijarde. Po tem planu pa je predvideno v petih letih skupno 10 milijard investicij. Iz zveznih sredstev bomo dobili sredstva za Tovarno mesnih izdelkov, kar je velikega pomena za razvoj živinorejske proizvodnje. Podvzeti je potrebno vse potrebne ukrepe, da bomo investicije, ki so predvidene v kmetijstvu po planu izvršili. Zelo važna je tudi, da izvedejo zadruga in podjetja vrsto manjših investicij za predelavo jajc, sadja in drugega blaga. Bolj sistematično moramo preučevati možnosti sodelovanja naših gospodarskih organizacij s podjetji iz ostalih predelov Slovenije. Tu smo že dosegli nekaj uspehov kot je Tovarna čevljev v Turnišču. Take možnosti so tudi pri podjetju Nafta.

Res je zelo pereče vprašanje v naših KZ pomanjkanje strokovnih kadrov. Okrajni ljudski odbor razpravlja o ustanovitvi srednje kmetijske šole v Rakičanu ter so izgledi, da bo možno to šolo v jeseni odpreti. Na ta način bi vzgojili precej srednjega strokovnega kmetijskega kadra, katerega bodo naše zadruga rabile vedno več. Zaposlitev delovne sile bo še tudi v bodoče nujno reševati delno izven okraja. S pospešnim razvojem gospodarstva v okraju in v ostalih predelih Slovenije bo možno to vprašanje vsekakor uspešno reševati.

ponekod v zelo slabem stanju. Investicije v kmetijskih zadrugah so v zadnjih letih porasle. V letu 1956 je bilo investiranih 48 milijonov dinarjev, v letu 1958 pa že 295 milijonov dinarjev. Kot vidimo vlaga družba v naše kmetijstvo zelo velika sredstva. Naloga organizacij Socialistične zveze je, da skrbijo, da se ta sredstva rentabilno vlagajo, za kar so odgovorni predvsem zadrugni sveti.

Se en važen problem je, katerega morajo rešiti naše kmetijske zadruga. V okraju je precej zemlje splošnega ljudskega premoženja. Ta zemlja je dana v najem in plačujejo tisti, ki jo imajo najeto, manjšo najemnino kot pa je davek na en ha zemlje. To zemljo bi morale v kooperaciji obdelati zadruga same, kjer pa to nekakor ni mogoče pa socialistična kmetijska gospodarstva.

VINOGRADNISTVO IN SADJARSTVO

Vinogradništvo in sadjarstvo sta dve zelo pomembni panogi gospodarstva našega okraja. Obe ti panogi v praksi zanemarjamo. Dočim so socialistična vinogradniška gospodarstva obnovila mnogo nasadov in dosejajo 60—70 hl vina na novih nasadih, dosega privatni sektor le 20 hl, je v svoji razpravi poudaril tovarš Janko Stranjšak in poudaril, da to pomeni veliko izgubo na narodnem dohodku. V radgonski občini imajo



Tudi tobak je kultura, ki se je začela pojavljati klasje dobro kaže — ni tudi najtežje, če nam pri nas

DRUŽBENA KMETIJSKA GOSPODARSTVA IN VZGOJA KADROV

V zvezi s pomanjkanjem strokovnega kadra, katerega še ni in ga nekaj časa dovolj še ne bo, je potrebno, da naše zadruga najdejo vse tiste ljudi, ki so končali nižje kmetijske šole ali srednje kmetijske šole in jih je po vaseh precej ter

V SKUPINI ZA ŠOLSTVO

SOLA NAJ POSTANE SKRB VSE DRUŽBE

V skupini za vprašanja šolstva je sodelovalo 22 diskutantov. Razpravljali so povečini o neposrednih nalogah, ki čakajo SZDL in našo družbo sploh v zvezi z uveljavljanjem šolske reforme.

POMANJKANJE UČNIH MOČI

O kadrovskih vprašanjih je razpravljajl tov. **Balažič Koloman**. Pri OBLO je nameščenih 462 učiteljev: 324 s strokovnim izpitom, 121 z diplomskim izpitom in 17 honorarnih. Predmetnih učiteljev je nameščenih 55, strokovnih pa 11. Skupaj torej 508 učiteljev. Profesorjev je 14, upokojevcem uči 5. Od vseh 527 učnih moči je samo 145 moških. Manjka 165 učnih moči ali: dobrih 25%.

Na okrajnih ustanovah je nameščenih 60 prosvetnih delavcev, manjka jih 37. V otroških vrtcih je zaposlenih 31 vzgojiteljice in negovalke. Kakor med prosvetnimi delavci sploh, prevladujejo tudi med vzgojiteljicami in negovalkami mlajše moči.

Ljudski odbor dajejo precej štipendij za učiteljske. V Mariboru štipendiramo 51 učiteljskih, v Ljubljani 2, v Subotici 5. Na filozofski in prirodoslovno-matematični fakulteti štipendiramo 15 visokošolcev, na VPS 2, na srednji vzgojiteljski šoli 6 (med njimi 1 v Subotici). Obšne štipendirajo menda 82 učiteljskih. Ker se je tudi pri letošnjem razpisu javilo veliko učiteljev za službena mesta v drugih okrajih, manj pa od drugih v Pomurju, bo pomanjkanje učitelstva še tako dolgo občutno, dokler ne bodo prišli v službo učiteljski soboškega učiteljskega. To bo pa šele čez 4 leta. Zdaj ima soboško učiteljske šole 1. lotnik s tremi oddelki in 109 dijakov.



Solsko poslopje na Razkrižju.

Zato kaže posvečati primerno skrb učitelstvu, da bo lahko delalo in živelo v ugodnejših pogojih sicer ne, bo zainteresirano ostati v našem kraju. Učitelji bežijo iz Pomurja zlasti zaradi pomanjkanja ustreznih stanovanj. Lani jih je odšlo nad sto. Razveseljivo je, da gradijo nekaj stanovanj za prosvetne delavce v Gornjih Petrovcih. Tako upajo, da bodo šole v njihovi občini bolj zasedene kakor doslej (predsednik OBLO tov. **Korpič Koloman**). Skrb za normalne življenjske pogoje za učitelstvo pri nas je tako važna, da SZDL ne more ostati nebržna.

POLITIKA STIPENDIRANJA

Se v večji meri kakor doslej bo treba skrbeti za ustrezne učne moči v prihodnjih letih s primerno politiko štipendiranja. Tako manjka 44 učiteljev za telesno vzgojo. Tov. **Kikec Marta** je opozorila, da imamo v okraju samo 12 gospodinjskih učiteljev. In še od teh dela v svoji stroki le 9; zato kaže razpustiti več štipendij za gospodinjske učitelje, predvsem pa več štipendij za učitelje telesne vzgoje. Ing. **Sabo Jože** meni, da je 5 štipendistov za učitelje Madžare premalo.

Pozdravil je predlog, naj se na jezikovno mešanem ozemlju otroci učijo obeh jezikov, tako Slovenci kakor Madžari. Kazalo pa bi začeti že v vrtcih, da bo pouk uspešen.

TREBA BO GRADITI ŠOLE IN SPORTNE PROSTORE

Povprečna starost šolskih zgradb v Pomurju je 66 let, nekatere pa so stare že nad sto let; razumljivo je, da te šole ne ustrezajo, ne po obsegu ne po funkcionalnosti. Zato bo potrebno sistematično zbirati sredstva za gradnjo šol, te pa graditi ustrezno potrebam šolske reforme. Tov. **Velnar** je opozoril tu-

di na pomanjkanje telovadnic in telovadšč v Pomurju. Akcija za graditev telovadšč je v toku. Naloga SZDL je, da pomaga štabom, ki organizirajo to nabiralno akcijo.

V zvezi z gradnjo šolskih prostorov je predsednik OLO tov. **Rudi Čacinovič** poudaril, da v prihodnje ne kaže graditi dragih šol, kakor je šola v Gornjih Petrovcih, ki je ni moč dograditi. Tudi s skromnimi sredstvi, s katerimi bomo razpolagali za gradnjo šol, se dá postaviti čiste in funkcionalne šolske prostore. V zvezi z gradnjo šolskih prostorov je razpravljajl tudi podpredsednik OLO tov. **Sebjanč Franc** in se zavzemal, da bi v družbenih planih naslednjih let povišali odstotek sredstev za negospodarske investicije, se pravi tudi za šole. S primerno politično aktivnostjo kaže mobilizirati državljane k prostovoljnemu delu za gradnjo šol in pridobiti še druga možna sredstva. Slediti naj bi vzgledu Bakovec, kjer so zgradili lepo in ustrezno šolo po zaslugi podjetnosti članov Socialistične zveze.

TUDI S SKROMNIMI SREDSTVI GRE MARSIKAJ

Predsednik sveta za šolstvo pri OLO tov. **Pirher Aleksander** je poudaril, da kaže spričo majhnih gmočnih možnosti naših ljudskih odborov najprej razvijati predvsem tiste pobude šolske reforme, ki niso vezane na večje stroške. Če ni mogoče zgraditi takoj novega šolskega poslopja ali opremiti delavnice, pa je mogoče izkoristiti za politični vzgojo obrtne delavnice, v šolskih zadrugah pa vzgajati mladino za socialistične odnose na vasi. Pri organizaciji šolskih zadrug, bodo morali več kakor doslej pomagati kmetijski inženirji in tehnikji.

SOLSKE ZADRUGE NAJ VZGAJAJO ZA SOCIALIZEM NA VASI

O tem je razpravljajl tov. **Tompa**. Namen šolskih zadrug je, približati učencem življenje, bolje povedano: pripraviti jih za aktiviste nastajajočega življenja na vasi, za širitelje naprednega kmetovanja in socialističnih odnosov na vasi.

Solske zadruge so možne po mnenju tov. **Tompe** in vseh naših šolah; dá se dobiti zemljišče, možno bo dobiti sredstva za nabavo umetnih gnojil in orodja, pa tudi učitelje usposobiti za delo v teh zadrugah n tako težka naloga. Če bomo dobro zastavili delo s šolskimi zadrugami, bomo že v nekaj letih vzgojili rod, ki bo napredno vplival tudi na nazadnjaške starše. Na Hrvaškem so se šolske zadruge že lepo uveljavile. Da bi se čimprej tudi pri nas, kaže organizirati po možnosti še pred koncem šolskega leta seminar za vodstvo šolskih zadrug (predlog tov. **Sebjanča**).

V zvezi s politično vzgojo je zvezni ljudski poslanec tov. **Ivan Kreft** opozoril, da gospodarske organizacije lahko dajo po novem strokovnim šolam ali zavodom za izobraževanje odraslih svoja osnovna sredstva brez licitacije. Tako bodo te šole lahko prišle do zastarelega orodja in za produkcijo neustreznih strojev. Več sredstev in možnosti za politično vzgojo in za telesno vzgojo pa pomeni, odvajati mladno od neplodnega postopanja in pjančevanja ter jo vzgajati v zdrave in delovne državljane naše socialistične družbe.



Kmetijsko nadaljevalno šolstvo ima v Pomurju že lepo tradicijo, na kateri moramo graditi dalje. Več teh šol in s poglobljeno družbeno-gospodarsko vsebino!

KMETIJSKO-GOSPODARSKE ŠOLE NAJ SPET ZAZIVIJO

V naši pokrajini, ki je pretežno kmetijska, kaže posvečati še prav posebno skrb KGS. O tem je diskutirala tov. **Levar Marija**, predsednik obč. odbora SZDL G. Radgona. KGS so prejšnja leta lepo uspevale, zlasti v bližem ljutomerskem okraju, zadnja leta pa so nazadovale. K delu v teh šolah kaže pritegniti v večji meri kakor doslej kmetijske inženirje in tehnike ter politične delavce. Tudi če bi imeli učiteljev dovolj, te šole ne bi mogle biti le na njihovih ramenih. Zanimiv je predlog tov. **Levarjeve**, naj bi smel prevzeti posestvo le ta, ki ima predpisano strokovno in državljansko izobrazbo. To izobrazbo pa naj dajejo KGS, pomagajo naj propagirati napredno kmetijstvo in socialistične odnose na vasi. Vsekakor je naša naloga, da poslej sistematično skrbimo za vzgojo kmečke mladine, tako v KGS kakor v klubih mladih združnikov.



Tudi folklor — del ljudske ustvarjalnosti in kulture

VEČ POMOČI DRUŠTVOM PRIJATELJEV MLADINE

Vzgoja mladine postaja vse bolj skrb družbenih činiteljev, vse manj zadeva države. Zato kaže podpirati tiste sile v naši družbi, ki kažejo zanimanje ter interes za vzgojno vprašanja in vzgojno delo. V zvezi s tem je tov. **Vršič Miha** opozoril na dobro zastavljeno vzgojno delo društev prijateljev mladine. Ta društva bi lahko storila še več, če bi imela več sredstev; zato je bil sprejet sklep, da kaže poslej dati društvom prijateljev mladine in sploh vsem istim organizacijam, ki pomagajo vzgajati mladino napredno, več moralne in gmočne pomoči. Društvom prijateljev mladine še toliko bolj, ker skušajo vplivati tudi na vzgojo staršev.

VEČ SKRBI OTROKOM BREZ NADZORSTVA

O tem je razpravljajla tov. **Barbaričeva**. Predlagala je, naj bi Partizan organiziral telovadbo v času, ko so otroci brez nadzorstva, pa tudi obrtni obratniki naj bi služili v času, ko se tam ne dela, vzgoji, to je politični vzgoji. Skrb za vzgojo otrok v času, ko niso nikjer pod nadzorstvom, ne v šoli ne doma, naj bi poslej organizirale stanovanjske skupnosti. Tako bi rešili tudi vprašanje šolskih vrtcev.

Predloge tov. **Barbaričeve** je podkrepil tov. **Vanek Siflar**, ki je razpravljajl o problematiki kaznivih dejanj mladoletnih. Teh dejanj ni malo. V letu 1958 so zagrešili mladoletniki 8% vseh registriranih kaznivih de-

janj in kar 28% kaznivih dejanj zoper javni red in mir. Vzroke kaže iskati v družinskih razmerah, saj je med storilci več kot 50% takih, ki so živeli v neurejenih, razrvanih družinskih razmerah, brez skrbi in ljubezni staršev.

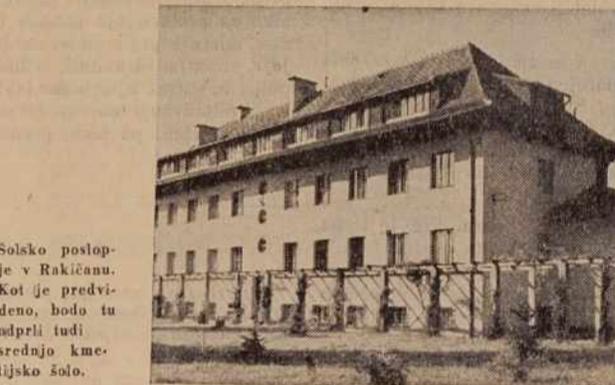
Družba se bo morala poslej tudi v našem okraju bolj učinkovito zanimati za vzgojo otrok, ki doma iz kakršnihkoli vzrokov nimajo prave vzgoje. V zvezi s tem je bil sprejet sklep, da bo Ljudska univerza jeseni vključila v program seminarja za šolske odbore tudi problematiko vzgoje otrok zanemarjenih družin.

Kako potrebno je dajati sredstva za vzgojo otrok v času, ko ti zaradi zaposlitve staršev niso pod nadzorstvom, kaže anketa v »Miris«, ki je pokazala, da je 29% otrok brez nadzorstva, ko matere delajo.

Prispevek za smotno zaposlitvev otrok v prostem času je lepo urejeno otroško igrišče v soboškem parku, kjer se bodo otroci lahko igrali pod nadzorstvom. Podobne pobude bi

lahko dajale organizacije SZDL tudi drugod. Ne kaže čakati samo na donacije. Treba je do sredstev s pomočjo SZDL, in sicer iz družbenih virov in iz prispevkov zainteresirancev, je poudarila tov. **Barbaričeva**.

Na skrb za mladino kažejo tudi šolske kuhinje. V letu 1956 smo jih imeli 39 s 4.500 učenci, to šolsko leto jih je že 112 z 20.000 učenci. Za šolske kuhinje kažejo vse več interesa tudi kmetje. Okraj je



Solsko poslopje v Rakčanu. Kot je predvideno, bodo tu odprli tudi srednjo kmetijsko šolo.

prispeval 5,5 milijonov, občine pa 3,5 milijonov. Delo okrog šolskih kuhinj je laže v krajih, kjer kuhinja ni samo stvar učiteljev, ampak tudi šolskih odborov oz. posebnih komisij. Ni so pa naše šolske kuhinje povsod dovolj čiste in marsikje so v prostorih, ki ustrezajo le zaslišno; zato kaže v novih šolskih zgradbah zgraditi tudi primerne prostore za šolske kuhinje, pri stanovanjskih blokih pa prostore za zbiranje otrok.

RAZNI PREDLOGI IN PRIPOMBE

Tov. **Temlin** je prav umestno pripomnil, da je neprimerno, če so člani cerkvenih odborov hkrati tudi člani šolskih odborov in kot taki ocenjujejo napredne učitelje. Takih stvari organizacije Socialistične zveze ne bi smele dopuščati.

Tov. **Tancer Mladen** je obširneje utemeljeval, naj bi bilo delo med prosvetnimi delavci bolj enakomerno razdeljeno, tako da bi vsakdo nekaj prispeval k napredku naše družbe. Po mnenju tov. **Tancerja** leži vse preveč bremen na ramenih posameznikov.

Tov. **Bobovec Franjo** je predlagal, naj se v prihodnje vrši pouk vajencev periodično. Od takega pouka lahko pričakujemo boljše uspehe, kakor so zdajšnji.



Rajši kot v učilnici — pouk kar na prostem

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NAJ ČIMPREJ ORGANIZIRA PEDAGOŠKO SLUŽBO

O tem je podrobneje razpravljajl — kakor tudi o nalogah svetov za šolstvo v zvezi z novimi učnimi načrti — načelnik tajništva za šolstvo, prosveto in kulturo tov. **Karel Barbarič**. Pravilno meni, da sindikalne organizacije profesorjev in učiteljev ne bodo zmogle vseh nalog v zvezi s strokovnim izobraževanjem svojih članov. Organizirati bo treba dobro pedagoško službo. Te službe od jeseni skoraj ni, opravlja jo en sam uslužbenec; zato je nujno še to leto ustvariti pogoje za organizacijo in pedagoške službe na višji ravni, kakor je bila doslej.

USPEHI IN NACRTI OKRAJNE LJUDSKE UNIVERZE

O vprašanjih izobraževanja odraslih je razpravljajl upravnik Okrajne Ljudske univerze tov. **Ante Novak**. Poročal je o dosedanjih uspehih Ljudske univerze, ki je skupaj z OZZ organizirala nad 200 predavanj za zadrugne svete, v toku so predavanja za sindikalne funkcionarje, uspešno dela večerna politična šola za mlade delavce komuniste v Soboti. Prav tako je uspešna Mladinska univerza, ki je priredila letos že kakih 20 predavanj s povprečno zelo dobrim obiskom (90). Ljudska univerza organizira tudi teča-

aparatur v prometu, da bi sleherna vas lahko videla občasno 16mm filme, ki so vsebinsko kvalitetnejši in bolj vzgojni kot mnogi na širokem traku. Neopravičljivo pa je, da se zaradi nenavzočnosti nekaterih članov upravnega odbora LU ta odbor ni mogel konstituirati, čeprav je bil trikrat sklican.

LIK PROSVETNEGA DELAVCA

Tov. **Marija Prizmič** je ugotovila, da je med učitelji še precej takih, ki hodijo v cerkev oziroma pošiljajo svoje otroke v cerkev. Tudi taki so, ki se družijo z ljudmi, katerim socializem ni najbolj pri srcu, namesto da bi sodelovali s tistimi, ki si prizadevajo za napredek naše družbe. Vse to in dejstvo, da obiskuje še večina kmečkih otrok verouk, ni le zadeva zavednih šolskih upraviteljev. Tu morajo vplivati in po potrebi tudi ukrepati šolski odbori, organizacije učiteljev in profesorjev in sama SZ, zakaj naša šola ni le učna, ampak je tudi vzgojna ustanova, ki ima nalogo oblikovati v mladih ljudeh napredno gledanje na svet.

Tov. **Prizmičeva** je še predlagala, naj SZ podpira socialne delavce v njihovem prizadevanju, da se ustanovijo pomožne šole, saj je defektnih otrok samo v soboški občini 150. Več skrbi kaže posvečati tudi otrokom ciganov. Teh je okrog 600, pa jih je samo 5 končalo osem razredov osnovne šole, večina obični že v drugem razredu.

SE NEKATERI PREDLOGI

Na predlog **Janka Liške**, ki je predsedoval razpravi, so bili sprejeti še naslednji sklepi:

1. Čimprej kaže realizirati 4-letno KS v Rakčanu, ker so daní ugodni pogoji za to in je republika pripravljena pomagati.
2. Učitelstvo se je dolžno ravnati po obstoječ zakonodaji.
3. Naloga razrednih skupnosti na višji stopnji je, pomagati tudi oblikovati sošolscem marksistični svetovni nazor.
4. Učno osebje na učiteljsku mora biti kar se da kvalitetno.
5. Ena od stalnih nalog Socialistične zveze v odnosu do šol je ta, da pomaga mobilizirati sredstva za gradnjo in opremo šol.



Važen del izvošolskega izobraževanja: pouk iz gospodinjstva

SOLA NAJ POSTANE SKRB VSE DRUŽBE

Če hočemo vse pobude, o katerih je bilo govora na konferenci, realizirati, skratka če hočemo sprovesti šolsko reformo v življenje, je treba v ta namen mobilizirati vse družbene sile — šola mora postati skrb vse naše družbe.

Uveljavljanje sistema socialistične demokracije in nadaljnje razvijanje socialističnih odnosov v proizvodnji terja od organizacij SZDL stalno poglobljeno in široko politično dejavnost. Osnovne organizacije morajo postati vse bolj pomemben čimbelj pri izvajanju svojega članstva za razumevanje socialističnih smotrov naše politike in za aktivizacijo članstva pri izgradnji socialistične družbe. Važna naloga Socialistične zveze je tolačenje zunanje politike naše države, naše borbe za neodvisnost ter politiko mira in sodelovanja med narodi in državami.

Te naloge zahtevajo večjo samostojnost in organizacijsko utrditev osnovnih organizacij in njihovih vodstev ter uvajanje novih metod in oblik dela. Pomembno orodje družbenega upravljanja, organom občine svetom. Krajnjim odborom, zborom volivcev, delavskim svetom in združenim svetom mora postati stalna vsebina dela osnovnih organizacij. Na vsi je zlasti potrebno tolačiti nujnost hitrejšega razvoja kmetijskega združništva, v mestu pa organizacija samopomoči v okviru stanovanjske skupnosti. Od stalnega povečanja produktivnosti dela je odvisno zboljšanje življenjskega standarda za to mora članstvo Socialistične zveze v proizvodnih mestih skrbeti, da se naši gospodarski plani izpolnjujejo.

Uvajanje šolske reforme, usposabljanje zdravstvenih zavodov za kmetško zdravstveno zavarovanje, izobraževanje odraslih, je široko področje na katerem je potrebna dejavnost organizacij SZDL.

Družstva in organizacije, ki so kolektivni člani Socialistične zveze, razvijajo svojo dejavnost na posameznih področjih družbenega udejstvovanja ter tako pomagajo k hitrejšemu napredku in blagostanju delovnega človeka. Naloga organizacij SZDL je,

Kmetijsko združništvo

V razdobju od zadnje konference do danes, to je od maja 1957 do aprila 1959 so bili doseženi pomembni uspehi na področju kmetijskega združništva, ki se je v tem času organizacijsko, ekonomsko in kadrovsko učvrstilo do stopnje, da lahko vedno bolj posega v proces modernizacije kmetijstva kot pomemben ekonomski faktor in organizator. Prav tako so v tem času napredovala družbena kmetijska gospodarstva, ki postajajo vedno bolj osnovni nosilci večje in cenejše kmetijske proizvodnje. Deloma se je izboljšal tudi odkup in promet s kmetijskimi pridelki. Nadalje je bilo prav v tem času prireženo doseganje večjih hektarskih donosov, potrjene so bile možnosti večje živinorejske proizvodnje in doseženi še razni drugi uspehi. Poleg navedenih uspehov pa ugotovljamo še določene pomanjklivosti, subjektivne in objektivne slabosti, kakor tudi druge težave, ki so širšega značaja.

Posebna skrb političnih organizacij naj bo tudi v bodoče posvečena kmetijstvu in problematiki vasi. Osnova reševanja vsakih problemov je v večji proizvodnji na socialističnih odnosih. Zato je treba preiti na široko fronto in na množični osnovi v temeljnih izpremenitih pogojih v katerih se danes vrši proizvodnja. Pridelovalno sodelovanje med KZ in kmetom je osnova za nadaljnji razvoj kmetijstva in naše vasi. Graditi ga je treba na medsebojni zaupanju med kmetom in KZ. Za izvršitev naloge je zlasti potrebno:

Intenzivno in sistematično delati na nadaljnji organizacijski, ekonomski in kadrovski učvrstitvi KZ. V te naloge mora biti v celoti usmerjeno delo OZZ in Poslovne zveze. Za jačanje kmetijskih združenj so pa odgovorni tudi občinski ljudski odbori in politične organizacije.

Proizvodno sodelovanje s privatnim kmetovalcem naj bo glavna oblika dela KZ. Pri tem je treba iskati način razmeram primerne oblike in upoštevati zmogljivost strojnega parka KZ. Le s tako zastavljenim delom bomo pridobili zaupanje kmeta in obvladali stihijnost drobne proizvodnje.

Strojni park pri KZ se ne zadošča in ga je premalo za dela predvidena po planu. Tudi ni razporejen vedno v skladu z našimi proizvodnimi plani. KZ morajo torej tudi v bodoče nabavi strojnega parka posvečati vsi skrb. Zastojati je najnuj tudi borbo zoper nepravilno izkoriščenje strojnega parka zlasti traktorjev in prikolice, (razni prevoz), zoper slabo vzdrževanje, slabo čuvanje in nekvadratno obdelavo zemlje.

Posebno skrb je posvetiti strokovnemu kadru. Več je treba štipendirati tisto s kriterijem, da bo kader, ki ga družba šola v praksi dober družbeni delavec. S kmetijskimi strokovnjaki, ki so zaposleni izven KZ je sklepati pogodbe za opravljanje določenih strokovnih del. Težiti je za tem, da jih razbremeni vse formalnih opravil in vključimo v neposredno proizvodnjo.

Okrajni odbor SZDL, OLO in OZZ naj vprašanja kadra še posebej proučijo in izvršijo potrebne ukrepe. Pri tem naj nudijo pomoč družbena kmetijska gospodarstva.

Društvo kmetijskih inženjrov in tehnikov naj usmeri svoje nadaljnje delo tako, da postane mobilizator strokovnjakov na določenih področjih dela.

Nadaljevati je v zvezo članov združenih svetov in upravnih odborov. Treba je organizirati več predavanj kot doslej za združnike in ostale kmetovalce. Združenim kadrom in upravnim vodstvom KZ je potrebno dati jasno orientacijo in jih zavestno vključiti v borbo za višjo proizvodnjo.

Nadaljnja materialna krepitev KZ je odvisna od razpoložljivih sredstev na skladih. Vsa naša politika v proizvodnji kot je od odkupa mora prvenstveno krepiti sklade.

Dokončno je izdelati investicijske programe za KZ. Komisije, ki so za to imenovane naj delo čimprej dorežejo.

Naročajte "POMURSKI VESTNIK"

Posebej naj se prouči možnost koncentracije investicijskih sredstev, ki naj se uporabljajo le za opremo in objekte, s katerimi se dviga proizvodnja ali višje vrednoti blaga.

Kmetijskim združenjem je omogočiti, da se bodo lahko udeležile že razpisanih in bodočih natečajev za investicijska posojila za povečanje živinorejske, sadarske in ostale proizvodnje.

Ljudski odbori naj s največjim razumevanjem pripomorejo za lastno udeležbo pri predvidenih investicijah na KG v letu 1959. Vso pomoč, tudi politično je treba nuditi kmetijskim in vinogradničkim gospodarstvom, da se ta čimprej in v celoti izgradijo. Dokončno je izvesti tudi arondacije posestev.

V sadjarstvu in vinogradništvu smo glede obnove v privatnem sektorju veliko zamudili. Sedaj je na tem področju najprikladnejša rešitev v sodelovanju socialističnega sektorja s privatnim. Te možnosti je treba takoj preizkusiti. To naj stori OZZ skupaj z vodstvi VG in KG.

da skrbijo za dobro delo društev in za priletnost čim širšega kroga državljanov v društvenem delu. Zato morajo osnovne organizacije zasledovati delo društev in skrbeti za dobra društvena vodstva.

Za tako vsebinsko poglobljeno delo je potrebna večja pomoč osnovnim organizacijam in njihovim odborom in vsestranska družbeno občinski odborov SZDL. Da bodo občinski odbori poznali družbeno problematiko s področja gospodarstva, dela ljudskih odborov, družbenega upravljanja, društvenega dela, šolstva, izobraževanja odraslih itd. in to problematiko reševali in pospeševali vodstvom osnovnih organizacij, je potrebno programsko delo občinskih odborov, njihovih komisij za ideološko vzgojno delo, društveno delo in družbeno upravljanje ter za delo med ženami.

Hitrejši razvoj kmetijske proizvodnje, socialističnih odnosov na vasi in vsebinski napredki samoupravljanja državljanov, narekuje povečanje članstva Socialistične zveze zlasti v Prekmurju.

Uspehi pri volitvah dokazujejo, da je pripravljeno volivcev za aktivno družbeno delo večje, kot pa je odstotek članstva v Socialistični zvezi.

Naloga osnovnih organizacij je, da v letu 1959, ki je kongresno leto in leto 40. obletnice ustanovitve ZK, sistematično pridobijo nove člane iz vrst delavcev, mladine, žena in aktivnih družbenih delavcev v gasilskih organizacijah, organizacijah RK, društev ter vseh ostalih volivcev.

Politično delo med mladino in ženami in vključevanje teh v družbeno upravljanje ni zadovoljivo in je naloga občinskih odborov in osnovnih organizacij, da skrbijo za aktivizacijo žena in pomagajo mladinski organizaciji za boljše delo aktivov in ustanavljanje novih mladinskih aktivov po vaseh.

Kmetijska gospodarstva naj poleg zelenega gospodarstva tudi več store za razvijanje kooperativnih odnosov s privatnim sektorjem na poljedelskih površinah.

Zivinoreja je poleg sadja in vina osnovni blagovni proizvodni sektor v Pomurju. Težišče dela KZ mora biti zlasti na razvoju te panoge. Vzporedno s tem, je treba povečati krmne oskrbe. Ljudski odbori in združni forumi naj na problem posebej proučijo in postavijo solidne principe nadaljnemu razvoju. Vsi ostali plani morajo biti podrejeni temu.

KZ mora imeti perspektivne in akcijske programe. Nemogoče je delati če ni načrtov, zato je to delo velike važnosti za nadaljnji nemoten razvoj posameznih KZ.

Ti plani morajo biti konkretizirani občinskih planov. Zaradi tega je njih izdelava in izvrševanje neposredna skrb in odgovornost obč. LO.

Posebej važna naloga KZ je, da organizirajo proizvodnjo na zemljiških splošno ljudskega premoženja, katero je možno na ta način najbolje izkoristiti. Za obdelavo teh zemljišč naj ljudski odbori zadržajo uprave kmetijskih združenj.

Racionalno in ekonomično izkoriščanje kmetijske mehanizacije zahteva, da težimo k formiranju večjih zemljiških kompleksov in to v vseh možnih oblikah kot je: komasacija, arondacija, zamenjava, zakup, nakup, kolobar id. Po tej poti gre sleherno moderno kmetijstvo in tudi naša naloga je, da smeleje pristopimo k reševanju razdrobljenosti pomurskih kmetijskih posestev.

Odvisna delovna sila je problem Prekmurja. Toda brez sobodne obdelave zemlje je tudi to problem nerešljiv. Gostiti bo treba take poljedelske kulture, ki dajejo visoke donose in rabijo več delovne sile. Usmeriti se moramo na krmno bazo, na vzrejo živine, perutnine, proizvajati za trg in za industrijo.

Razvoj kmetijstva je tudi odvisen od nadaljnjega razvoja predelovalne industrije. Glede tega ima Pomurje velike možnosti tako za proizvodnjo mesnih finalnih proizvodov, konzerv, bekonov, mlečnih proizvodov, sadnih sokov in koncentratov, predelave jale, sušenja zdravilnih zelišč, sadja, gozdnih sadežev, izdelava pupe in slično, kjer hodo lahko zapeljati znatno število delavcev.

Pridobivanje novega članstva v KZ mora biti naše stalno delo. Novi člani pa bodo pristopili, če hodo kmetijske zdruge v

svojih odnosih izvajale pravilno diferenciacijo. V delo KZ in v članstvo se premalo pritegnejo žene in mladino. Sekcijam združenj in klubom mladih združnikov je potrebna stalna pomoč s strani Socialistične zveze, uprav kmetijskih združenj in kmetijskih strokovnjakov.

Potrebno je več sistematičnega dela za idejno in politično vzgojo kadra. Naši kadri še nimajo jasne orientacije, niso oboroženi z znanjem, ne obvladajo ekonomskih pokazateljev. Zaradi tega mnogi sami niso prepričani in ne znajo prepričati drugih, v delu niso vztrajni in dosledni.

Socialistična zveza mora razviti aktivno delo na reševanje vseh nalog s področja kmetijskega združništva in kmetijske proizvodnje. Vzgoja prebivalstva je njena osnovna naloga. Preko Ljudske univerze in drugih oblik je zlasti organizirati strokovno-politična predavanja.

BLAGOVNI PROMET

Osnovna naloga naših Poslovnih zvez in njihovih odborov ter KZ je, da težišče svoje delo okrog blagovnega prometa prenese neposredno na tržišča. Tam je potrebno ob zdravi konkurenci z dobro kvaliteto voditi bitko za doseg čimširših cen vseh viškov kmetijske proizvodnje, ki jih Pomurje se proizvaja. Za doseg tega cilja bo zlasti potrebno:

Temeljita ocena, s kakšnimi kmetijskimi proizvodi razpolagamo.

Poslovne zveze morajo uporno vztrajati na tem, da KZ pravočasno ugotovljajo s katerimi in kakšnimi proizvodi bodo kmet. je razpolagali in kdaj. Skrajna, konjukturna služba je naloga Poslovnih zvez in združenj skupaj.

Iskanju stalnih tržišč in udeležbi poslovnih stikov je posvetiti posebno skrb. Če bomo vedeli, kolikšno roko in kakovost bomo tržišču tudi našli. Tako bo podana možnost, da sklepamo ugodne pogodbe s preskrbovalnimi podjetji in drugimi odjemalci. Izbrati je treba deseterdne in nove oblike nastopa na trgu. Sklepati je stalne poslovne stike.

Za uspešno sodelovanje med potrošnikom in proizvajalci je potrebno imeti jasno orientacijo. Se nadalje je pospeševati in organizirati proizvodnjo takih kmetijskih pridelkov, ki so interesantni za proizvajalca in so rentabilni. Pri nas je to predvsem živinoreja in mlečni proizvodi. Doprinositi je po blaga mora biti stalna orientacija proizvajalca. Blagovni promet mora osvojiti tudi funkcijo vplivanja na proizvodnjo.

V blagovnem prometu je težiti stalno za tem, da je izključno vsaka odvisna posredniška vloga.

Sklenjene pogodbe morajo biti čvrste. Ob pogodbeni stranki se jih morata držati. Nedopustne so zelenaske tendence, ali pa namenska nejasnost pogodb, ki dopušča možnost kakšnegakoli izigravanja.

Poslovanje s člani KZ se mora razlikovati še zlasti v odnosu do kmeta, ki je KZ kooperira ali kontrahira. Načelo trajnega sodelovanja KZ — zasebnik mora biti stimulirano tudi od strani blagovnega prometa. Vsako nesolidnost je vst. je iz poslovanja posebej izločiti KZ se naj omeji na svoje področje.

Energične kot doslej se je lotiti podvzemanja vseh ukrepov za doseg kvalitete. Odstranjevati je primitivnost, nestrokovnost, familiarizem, oportunitizem itd.

Poslovne zveze naj se zlasti usmerjajo v organiziranje proizvodnih nalog, predelavo in višje vrednotenje blaga, v politiko cen in s tem krepitve združenih fondov, pripravo znanob za izvor in podobno. Potrebno je vztrajno odpravljati napake, ki kažejo tendenco preraziranja Poslovnih zvez v gospodarstveno trgovsko podjetje in premočno orientacijo na trgovino, namesto na proizvodnjo in kvaliteto. Z enako ostrino je odstranjevanje nezdružne tendence slabitve združenih fondov.

Administrativni ukrepi v svojih učinkih ne pomenijo vsega, od njih ni pričakovati absolutne rešitve. So lahko le dobrodolji pomočniki, ki urejajo zakonitost na področju blagovnega prometa.

Za odpravo nekaterih nezdružnih pojavov se je v večji meri posluževati častnega sodišča, bančnih ukrepov in izključevanja nediscipliniranih KZ iz blagovnega prometa.

ŠOLSTVO

Skrb za šolstvo naj postane v večji meri kakor doslej tudi v našem okraju šola vse družbe, ne pa samo skrb in naloga svetov za šolstvo in učiteljskih zborov.

Prvo mesto v skrbi za šolstvo pripada prav Socialistični zvezi. Socialistična zveza naj skrb, da bodo prišli v šolske odbore napredni, razgledani ter iniciativni ljudje, skrb pa naj tudi za usposabljanje šolskih odborov, s pomočjo šolskih odborov in učiteljskega naj v večji meri kakor doslej seznanja svoje članstvo in druge državljanke s potrebami ter učno-vzgojnimi vprašanji šol. Obnavljanje šolskih vprašanj na sejah in zborovanjih SZDL in na zborih volivcev naj ne bo samo priložnostni ampak stalni. Prav obravnavanje teh vprašanj bil brez dvoma povečalo zanimanje državljanov za Socialistično zvezo. Ena od glavnih nalog SZ v odnosu do šolstva je razvijanje družbene iniciative v gmošno in politično pomoč šoli, a tudi podpiranje organizacij, ki žel zlasti delo dobro v duhu načel reformirane šole, kakor je na primer Društvo prijateljev mladine. Prav tako je naloga organizacij SZDL pomagati štabom za zbiranje sredstev za gradnjo telavadi in telavadišč. V večji meri kakor doslej kaže voditi politiko štipendiranja, več štipendirati mladince in mladinke za študij na šolah za učitelje telesne vzgoje, tehnične vzgoje in gospodinj-

mi in bogatije vsebine dela v razrednih skupnostih naj postane stalna oblika v učno-vzgojnem prizadevanju naših otrok. Naloga razrednih skupnosti ni zloži odgovornost za drobne zadeve, kakor so čistota in red v učilnicah, ampak je poleg niz drugih dolžnosti njihova dolžnost tudi skrb za uspeh sosolcev in skrb za pravilno svetovno nazorsko usmerjanje sosolcev iz okolij, ki vplivajo na znanjsko.

Opaziti je, da zanašajo otroci konzervativni staršev konzervativne nazore v šole, namesto, da bi otroci in dijaki iz šol pridobili dostov v večji meri kakor doslej socialistične pogleds na življenje in svet. Glede na to je naloga učiteljskih zborov, vitezjev, šolskih odborov, združenja učiteljev in profesorjev sistematično skrb za idejno kvaliteto pouka. Prav posebna skrb združenja učiteljev in profesorjev ter upraviteljev šol in svetovna šolska naprednih učiteljev pa budi pridobivanje precejšnjega števila učiteljev, ki so v šoli in izven je politično premalo opredeljeni in aktivni, ki se omejujejo samo na takozvano strokovno delo, a aktivneje politično delo. Odločno pa je treba nastopiti proti takim nazadnjaškim gledanjem, kakor je gledanje, da je šola le učna, ne pa tudi vzgojna ustanova, da učitelj lahko v šoli in izven ne izraža nazore, ki niso v skladu z vzgojnimi cilji naše šole in z obstoječo šolsko zakonodajo.

Spričo pihih sredstev s katerimi razpolagajo naše občine in naš okraj in sprito velikega pomanjkanja šolskih prostorov neustreznosti vrste šol, spričo pomanjkanja učil, zlasti še učil za potrebe reformirane šole, kaže v večji meri kakor doslej razvijati družbeno iniciativo za gradnjo šol, kaže pa tudi povečati lokalne dajatve državljanov in državljanke na to seveda tudi politično pripravljati. Naloga OLO in občinskih ljudskih odborov je tudi poskati večja posojila, ki bi omogočila nartrejšje in zato v bistvu cenejšo gradnjo šolskih prostorov.

Odobravamo politiko OLO glede ustanavljanja potrebnih šol. Prav je, da je bilo ustanovljeno učiteljske, da je bila ustanovljena gospodinjstva šola v Ljutomeru, da sta bili ustanovljeni dve letni kmetijski šoli v Podgradju in Rakičanu in da je bila naposled ustanovljena tudi Okrajna ljudska univerza v Murski Soboti. Saj nam bodo te šole dale potrebne kvalificirane učne moči in kadre v kmetijstvu, saj z njimi rešujemo tudi vprašanje kvalifikacije številne mladine v Pomurju, ki nekvificirana v večji meri kakor kvalificirana zapada negativnim posledicam sezonskega potočnega čez murjo itd. Treba bo, samo skrbeti za kar serji dober kmetijski kader na teh šolah in za sistematično politično vzgojo učiteljskih in rojenecv omenjenih šol. Od šol, ki jih navzaj perspektivni plan šolstva, pa kaže najprej realizirati srednjo-kmetijsko šolo v Rakičanu, saj so pogoji za ustanovitev te šole ugodni.

Poleg skrbi za socializacijo kmetijstva mora postati skrb za materialne pogoje in vsebinsko ustreznost šol, ki bo vzgajala mladino za materialni razvoj socialistične družbe dvoma ena od glavnih trajnih političnih nalog Socialistične zveze našega okraja.